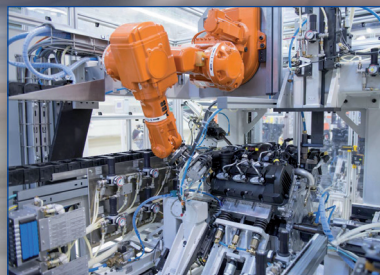
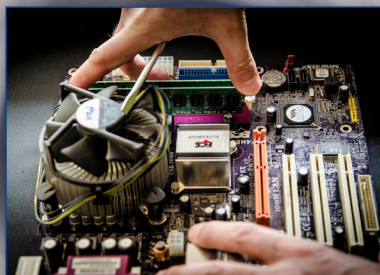

NEMZETGAZDASÁGI
MINISZTERIUM

IRINYI TERV

AZ INNOVATÍV IPARFEJLESZTÉS IRÁNYAINAK MEGHATÁROZÁSÁRÓL

Budapest, 2016. február

Tartalom

BEVEZETÉS – Az újraiparosítás, mint célkitűzés	5
I. AZ ÚJRAIPAROSÍTÁS STARTÉGIÁJA	6
1. Az Európai Unió újraiparosítási stratégiája	6
2. A magyar ipar helyzete, feldolgozóipar jelentősége	7
2.1. Beruházások	9
2.2. Kutatás-fejlesztés, innováció	10
2.3. Export	11
2.4. Foglalkoztatottság	14
2.5. Képzés	15
3. Hazai vállalkezési környezet	16
3.1. Hazai és külföldi tulajdonú nagyvállalatok	18
3.2. A kis- és középvállalkozások helyzete Magyarországon	18
4. A Kkv Stratégia hozzájárulása az újraiparosítás megvalósításához	20
5. Az iparfejlesztés támogatási rendszere	22
5.1. Vállalkozások kapacitásbővítésének támogatása	22
5.2. Üzleti infrastruktúra fejlesztése	23
5.3. Kutatás, fejlesztés és innováció	24
5.4. Energia- és anyaghatékony termelés	26
5.5. Foglalkoztatás és szakképzés	26
5.6. Pénzügyi eszközök az iparfejlesztési célkitűzések szolgálatában	27
5.7. Az IKT szektor és a digitális gazdaság fejlesztése	29
5.8. Nemzetközi források	30
5.9. Export ösztönzése	32
II. NEMZETKÖZI KITEKINTÉS	33
1. Legfontosabb exportpartnereink gazdaságfejlesztési elképzelései	33
1.1. Németország	33
1.2. Ausztria	34
1.3. Románia	35
1.4. Szlovákia	35
1.5. Olaszország	36
1.6. Franciaország	36
1.7. Lengyelország	37
1.8. Csehország	37
1.9. Egyesült Államok	37
1.10. Oroszország	38

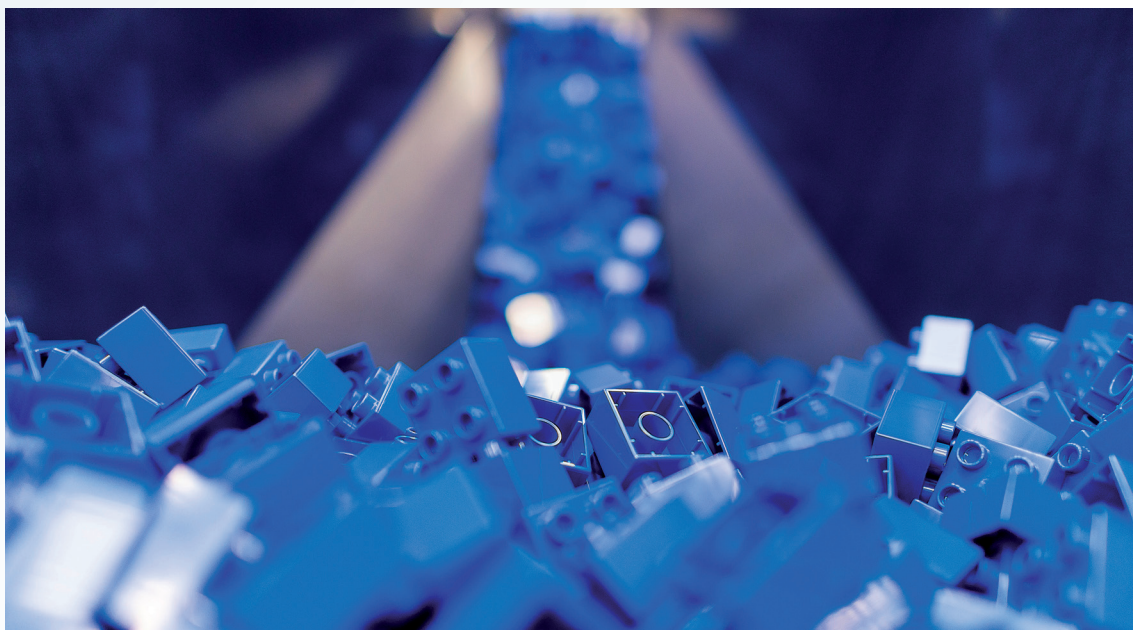
III. CÉLZOTTAN FEJLESZTENDŐ ÁGAZATOK KIVÁLASZTÁSA	39
1. Globális iparfejlődési trendek	39
2. Exportképesség	40
3. FDI-vonzó képesség	41
4. Alacsony delokalizációs kockázat, magas hozzáadott értékű termelés	43
5. Hazai nyersanyag magas hozzáadott értékű feldolgozása	44
6. Mélyvölgy időszaki energiafelhasználás növelése	46
7. Területi egyenlőtlenségek feloldására való képesség	47
8. Hazai tulajdonú vállalkozások magas aránya az ágazatban	48
9. Állami eszközök	49
IV. KIEMELT FEJLESZTENDŐ TERÜLETEK	52
1. Járműipar	53
2. Specializált gép- és járműgyártás	55
3. „Egészséggazdaság”	57
3.1. Turizmus	59
4. Élelmiszeripar	62
5. „Zöldgazdaság”- fejlesztés	63
6. IKT szektor	65
6.1. SSC	67
7. Védelmi ipar (fegyvergyártás)	67
V. AZ IPARFEJLESZTÉS PILLÉREI ÉS ESZKÖZEI	69
1. Javasolt intézkedések a kiemelt ágazatok támogatására	72
1.1 Versenypályáztatás	72
1.2 Komplex pályázat	73
1.3 „Kiemelt ágazatok” céllelőirányzat létrehozása	74
1.4 Ökoszisztéma alapú gazdaságfejlesztési modell bevezetése	74
1.5 Nemzeti Ipari Szimbiózis Program kiterjesztése / Körforgásos gazdaság	75
1.6 Szabályozási környezet fejlesztése	76

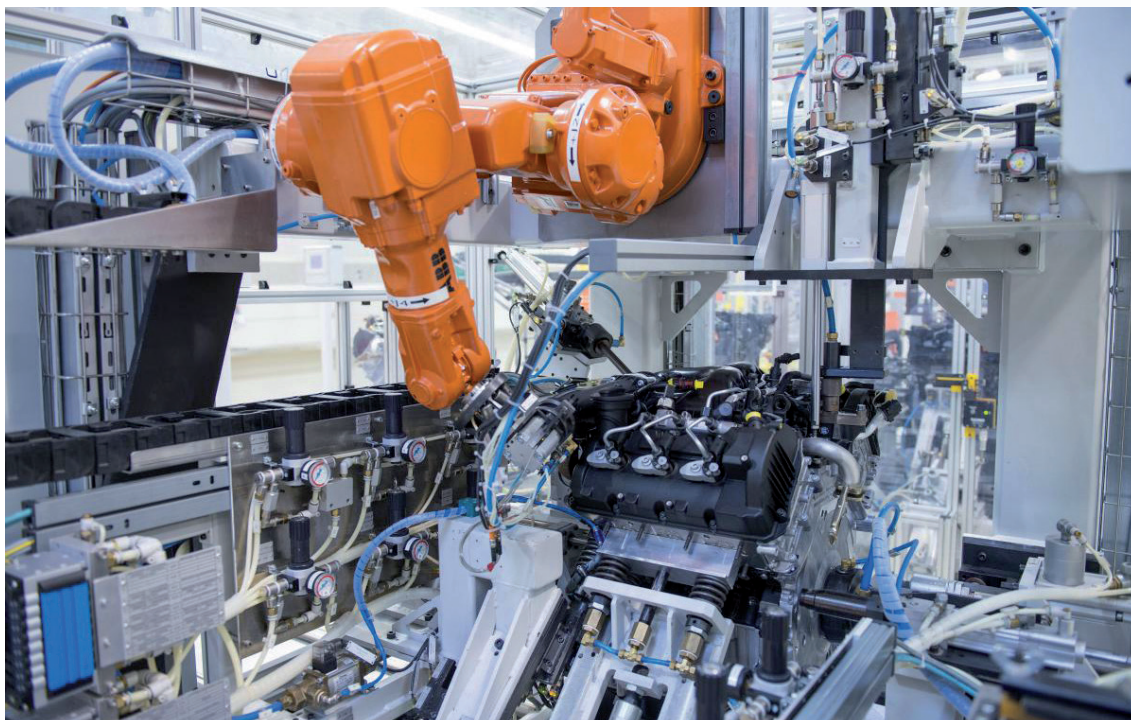
Az újraiparosítás mint célkitűzés

A magyar Kormány számára kiemelten fontosak azok az eredmények, amelyeket az elmúlt évek során az ipar teljesítményének növekedésével sikerült elérni. A magyar nemzeti összterméken belül az iparból származó bevétel további növelése érdekében, az Európai Unió újraiparosítási stratégiájával és célkitűzéseivel összhangban, a magyar Kormány is kialakította saját elképzeléseit.

Deklarált célunk, hogy néhány éven belül Magyarország legyen az az EU-tagállam, ahol a bruttó nemzeti összterméken belül a legnagyobb szeletet az ipari termelés adja. Az újraiparosítás érdekében arra van szükség, hogy az ipari szektor teljesítménye tovább növekedjen, és egyre nagyobb arányban járuljon hozzá hazánk bruttó hazai össztermékéhez. Magyarország szándéka megőrizni jelentős szerepét az európai járműiparban, tovább erősödni az elektronikai ipar, a digitális technológia és az egészséggazdaság területén. Másfelől Magyarország földrajzi elhelyezkedése arra ösztönöz, hogy a régió meghatározó logisztikai szereplői legyünk. A kiemelkedően teljesítő ágazatok mellett a tradicionálisan erős, feltörekvő iparágak célzott támogatása lehet a Kormány fejlődésösztönző eszköze.

Az újraiparosítást, a hazai ipar fejlődésének segítését a kormányzat komplex eszköztárral igyekszik segíteni. A befektetések közvetlen ösztönzése mellett legalább ennyire fontosak az ún. indirekt eszközök, mint amilyen például a gazdaságsszabályozás. Ennek fontosságát mi sem bizonyítja jobban, mint az a tendencia, hogy minél fejlettebb gazdaságilag egy-egy ország, a fejlődés ütemének fenntartásában annál jelentősebb szerep jut az adminisztratív környezetnek, a vállalkozásokra rótt kötelezettségeknek. Tekintettel arra, hogy ez a deregulációs szemlélet bizonyos szereplők számára merőben új megközelítést jelent, arra törekszünk valamennyi kapcsolódó jogszabály megalkotása során, hogy a szabályozási környezet egységes, közérthető legyen, és a fogalmi zavarok megszüntetésével megelőzzük a hatóságok és az érintett piaci szereplők közötti vitákat. E cél elérésében a legfontosabb eszköz a racionalizált hatósági mozgástér, amely a direkt beavatkozást és a szankciót csak a feltétlen indokolt esetekben helyezi kilátásba.

I. AZ ÚJRAIPAROSÍTÁS STARTÉGIÁJA

1. Az Európai Unió Újraiparosítási Stratégiája

Az újraiparosítás az Európai Unióban célként jelenik meg. Az Európai Unió lépéshátrányba került az ázsiai régió erős ipari országaival és az USA-val szemben, 2008 óta az ipari termelése több mint 20%-al esett vissza. Az **újraiparosítás** – mint azt „Az Európai Unió iparszerkezete 2011-ben – Tendenciák és teljesítmény” című bizottsági jelentés megállapította – **a modernebb ipari termelés szerkezetet, a magasabb hozzáadott értékű termelés felé való elmozdulást jelenti.**

Az Európai Unió szintjén az ipari termelés GDP-hez való hozzájárulásának átlaga 17%. **A Bizottság célkitűzése az, hogy ez a mutató 2020-ig 20%-ra emelkedjen.** A növekedés beindítása érdekében az EU-nak és a tagállamoknak sürgős lépéseket kell tennie az alábbi, kihívásokat tartogató területeken: beruházások, a finanszírozáshoz való hozzáférés, közigazgatás, külföldi piacokra jutás, innováció, továbbá energiaárak, energiahatékony termelés.

Az Európai Unió célja egy olyan feltételrendszer kialakítása, melyben a kkv-k képesek lehetnek a nemzetközi piacokra történő kilépésre, ami által az európai vállalkozások képesekké válnak egyre erősebb szereplőként megjelenni a globális értékláncokban.

A fenti célok eléréséhez vezető eszközök a következők:

- **a versenyképes termékek előállítás;**
- a termékekhez **kapcsolódó szolgáltatások** (logisztikai, marketing stb.) fejlesztése;
- **a közigazgatás, adminisztráció hatékonyságának javítása** a versenyképesség növekedése érdekében;

- a **vállalkozások mobilitásának serkentése**, mind a tagállamokon belül, mind pedig a tagállamok között;
- a **duális képzési rendszer, a kutatás-fejlesztés-innováció célzott támogatása**, aminek hatására a szellemi tőke anyagi javakká formálható;
- **energia- és anyaghatékony felhasználás**, mellyel hatékonyabbá válik a vállalkozások gazdálkodása, csökken a CO₂ kibocsátás, csökkennek a negatív környezeti hatások.

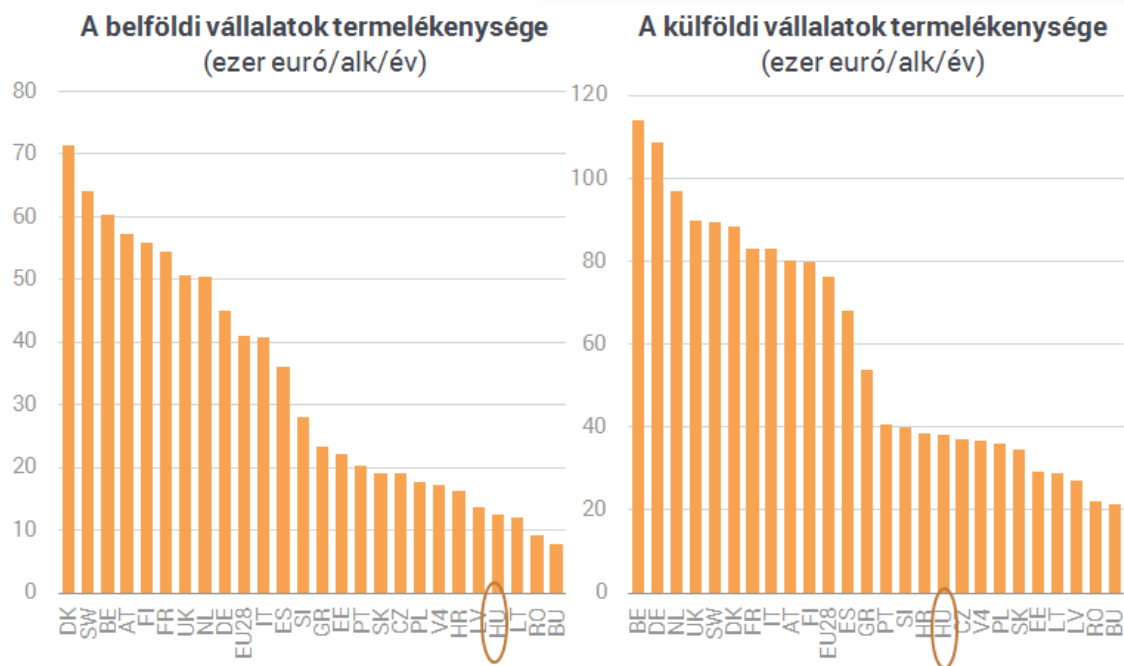

Az ipari fejlődés fokmérőit az Európai Bizottság álláspontja szerint **az ipari termelés teljesítményének növekedése, a munkaerő hatékonyságának, termelékenységeinek fejlődése, az exportteljesítmény javulása, valamint az innovációs képességek hatékonyabb kihasználása**. A felsorolt tényezők nagyban függenek a pénzügyi szektor hozzájárulásától és az egyéb finanszírozási lehetőségek meglététől.

2. A magyar ipar helyzete, a feldolgozóipar jelentősége

Az ipar és különösen az ipari export a magyar gazdaság legerősebb tényezőjévé vált az elmúlt évek során. A nemzetközi növekedési tendenciát meghaladó növekedési mérték a 2010 és 2014 közötti kormányzati ciklusban megtett intézkedéseknek is köszönhető.

A nemzetgazdaság 2013 elején került ki a recesszióból, azóta pedig dinamikus növekedési pályára állt. A 2013. és a 2014. évben a magyar gazdaság bővülésének üteme meghaladta az uniós átlagot (amely 1,3%), és Írország mögött a második legjobb tagállami eredményt jelenti. Az MNB által 2015. december elején közzétett Növekedési jelentés című kiadvány szerint hazánkban az egy főre jutó termelékenység (az alkalmazottanként megtermelt áruk és szolgáltatások értéke) a 2009-es visszaesés után 2011–2012-ben visszatért a válság előtti szintre, és azóta is folyamatosan növekszik. A magyarországi belföldi és a külföldi vállalatok egy alkalmazottra jutó termelékenységét (ezer euró/év) nemzetközi összehasonlításban a következő ábra mutatja:

Forrás: Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet „Termelékenység és felzárkózás – Magyarország kilátásai” c. tanulmánya, 2015. november

Hazánk bruttó hazai terméke 2013-ban a 1,9%-kal, 2014-ben pedig 3,7%-kal bővült (2015-ös évre vonatkozó előzetes becslés 2,9 %), ami a termelési oldalon elsősorban az ipari teljesítmény növekedésének, azon belül is a feldolgozóiparnak köszönhető. A nemzetgazdasági ágakat tekintve a legjelentősebb GDP termelő képességgel a feldolgozóipar bír (elsősorban a járműgyártás és a hozzá kapcsolódó beszállítói ágazatok révén), mely folyamatosan a hazai bruttó termék több mint 20%-át állítja elő, ahogy azt az alábbi táblázat is mutatja:

Időszak	Nemzetgazdasági ágak, ágcsoporthok - GDP (Mft) (összesen)	Feldolgozóipar (Mft)	feldolgozóipar részesedése a GDP-termelésben (%)
2012. év	28 627 889	5 381 316	22,4
2013. év	30 065 005	5 731 162	22,6
2014. év	32 179 666	6 367 141	23,5
2015. I-III. negyedév	24 464 000	5 057 000	24,6

Forrás: KSH

Az ipar termeléséből mintegy 95%-ot képviselő feldolgozóipar 2014-ben bekövetkezett 8,6%-os növekedése számottevő, ami jelentős mértékben a legnagyobb alágazat – a járműgyártás – 20,6%-os termelésbővülésének köszönhető. Fontos tény továbbá, hogy **a feldolgozóipari alágak mindegyikében bővült a termelés volumene.**

2.1. Beruházások

A KSH adatait elemezve egyértelmű összefüggés mutatható ki a növekedési pályára állás és a beruházások bővülése között. Az elmúlt két év legjelentősebb beruházó ágazatait az alábbi ábra mutatja:

	2013. év			2014. év	
	Beruházások értéke folyóáron (millió Ft)	Beruházások volumenindexe, előző év azonos időszaka = 100,0 (százalék)		Beruházások értéke folyóáron (millió Ft)	Beruházások volumenindexe, előző év azonos időszaka = 100,0 (százalék)
Nemzetgazd-i ágak összesen	4 510 023	106,9	Nemzetgazd-i ágak összesen	5 297 817	115,8
Feldolgozóipar	1 360 477	103,1	Feldolgozóipar	1 490 706	108,3
Szállítás, raktározás	716 135	119,7	Szállítás, raktározás	1 020 853	139,9
Ingatlanügyletek	523 966	80,9	Ingatlanügyletek	556 977	104,4
Kereskedelem, gépjárműjavítás	279 535	103,3	Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	320 623	116,9
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	265 965	112,4	Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmérséklés	308 571	132,3

Forrás: KSH

A nemzetgazdaság egészét illetően 2013-ban 6,9 %-kal bővültek a beruházások, azonban a kép meglehetősen összetett, hiszen a növekedés motorjának tekintett feldolgozóiparban ebben az évben a beruházások volumenindexe 19,1%-os visszaesést mutatott. 2014-ben még jelentősebb, 14%-os volumenbővülés volt. Ekkor a növekedés már a feldolgozóiparnak, azon belül is elsősorban a gép- és berendezés beruházásoknak (24%-os) és az építési beruházásoknak (8,6%-os) volt betudható. A legfrissebb rendelkezésre álló adat szerint 2015. I.-III. negyedévében 3 411 milliárd forint volt a beruházások összértéke folyó áron, míg a 2014. év első háromnegyed évében ugyanez az adat 3 373 milliárd forint volt.

	2015. I-III. negyedév	
	Beruházások értéke folyóáron (millió FT)	Beruházások volumen- indexe, előző év azo- nos időszaka = 100,0 (százalék)
Nemzetgazdasági ágak összesen	3 411 273	101,13
Feldolgozóipar	944 307	96,53
Szállítás, raktározás	686 016	110,88
Ingatlanügyletek	361 096	105,07
Közig., védelem; köt. társ.biztosítás	216 023	127,16
Vízellátás; szennyvíz gyűjtése kezelése, hulladékgazd.	206 549	118,86

Forrás: KSH

2.2. Kutatás-fejlesztés, innováció

Az Európa 2020 célkitűzések között szerepel, hogy uniós átlagban a K+F ráfordítások elérjék a GDP 3%-át – 2013-ban ez 2,02% volt. A legnagyobb részarányt évtizedek óta leginkább a skandináv országok mutatják (Finnországban 3,32%, Svédországban 3,21% volt 2013-ban). A magyarországi ráfordítások GDP-arányos értéke ugyan emelkedett az elmúlt hat évben, de még mindig elmarad a hazánk számára meghatározott 1,8%-os célértéktől.

A KSH adatai szerint a kutatási, fejlesztési ráfordítások összesen 441 milliárd forintot tettek ki 2014-ben (5%-os növekedés 2013-hoz képest), melynek 48%-át vállalkozások finanszírozták. A K+F beruházásokra 2014-ben 63,5 milliárd forintot fordítottak. A kormányzati szerepvállalás sok tekintetben meghatározó volt, és ma sem elhanyagolható, különösen az alap- és alkalmazott kutatások esetében (az összes K+F projektköltség 20%-a). Ez annak tudható be, hogy a vállalati szféra azokat a K+F projekteket finanszírozza, melyből közvetlen és mérhető haszon származik.

Tőkeigényessége miatt az innováció elsősorban a nagyvállalatokra jellemző: ebben a kategóriában az innováció aránya meghaladja a 65%-ot, a kkv szektorban alig 30% körül mozog. A hazai vállalkozások alkalmazott kutatási és a kísérleti-fejlesztési projektköltségei között a **gyógyszergyártás és a járműgyártás, valamint az információtechnológia** a meghatározó terület. Ez utóbbi az alapkutatási tevékenységek között is dominál. A nem innovatív vállalkozások aránya különösen a textilipar, a bőripar, valamint a szállítás,

raktározás területen magas, ahol a cégek mintegy négyötöde nem vezetett be új technológiát, eljárást vagy szervezetszintű újítást.

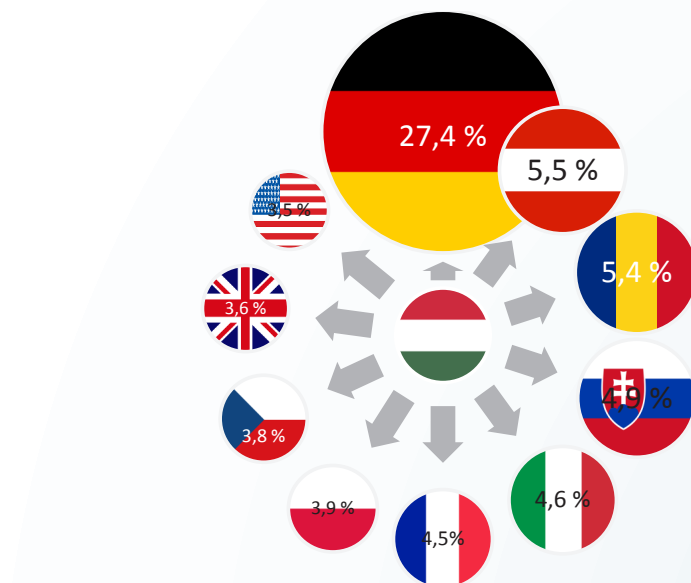
2.3. Export

2014-ben nemzetgazdasági ágaink döntő többségében növekedett a tárgyieszköz-beruházások volumene, ami jellemzően importból származó termelő gépek üzembe helyezését jelenti. Ezen termékkör importvolumene 10%-os, míg exportvolumene csak 8,7%-os növekedést produkált, ami a külkereskedelmi mérleg rontását eredményezte. A KSH adatai alapján azonban elmondható, hogy a javuló cserearányok mellett hazánk külkereskedelmi forgalmában 2014-ben – az egy évvel korábbihoz képest 96 milliárd forintos javulás mellett – 2363 milliárd forintos többlet keletkezett. Ez a külső egyensúlyi pozíció javulását eredményezi rövidtávon, ugyanakkor rávilágít, hogy gazdaságunk rendkívül érzékeny a külső konjunkturális hatásokra.

A magyarországi árukereskedelem a célországokat tekintve továbbra is rendkívül koncentrált. 2014-ben exportunk 78,1%-a (66,2 milliárd euró) irányult az EU-tagállamok felé. Ez 5,6%-kal több, mint egy évvel korábban. Az árubehozatal 75%-a (58,7 milliárd euró) is az EU-ból történik. Itt jelentős, 9,6%-os növekedés figyelhető meg az előző évhez képest. 2015. első tíz hónapjában az előző év azonos időszakának bázisán hazánk külkereskedelmi forgalma 8%-kal nőtt.

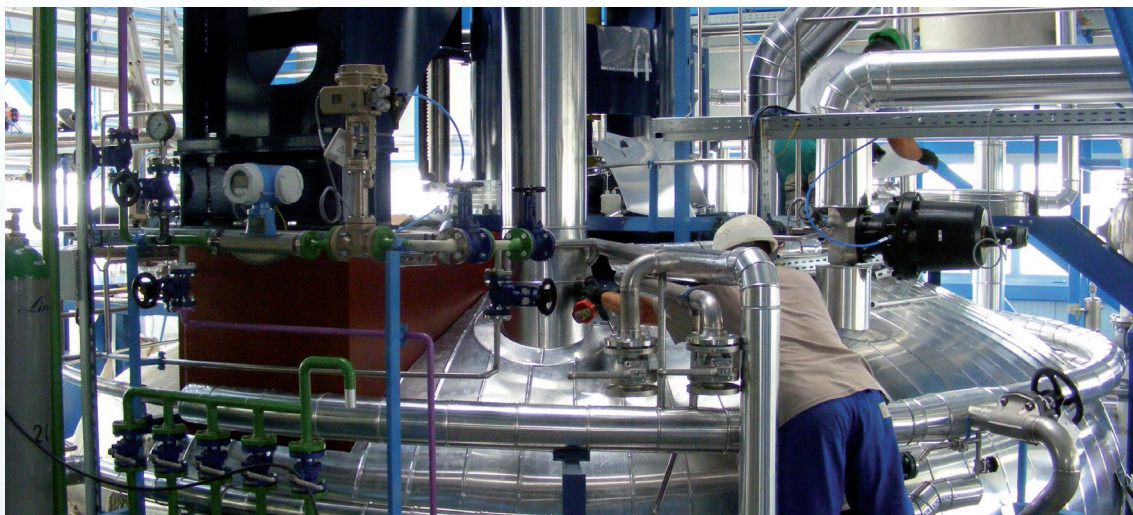
A 2014-es magyar külkereskedelem **legfontosabb partnere Németország** volt, ahova exportunk 27,4%-a irányul. Kivitelünk értéke a német relációban a tavalyi évhez képest 10,5%-kal nőtt. **Második legnagyobb exportpartnerünk Ausztria**, osztrák exportunk a teljes kivitelünk 5,5%-át tette ki, értéke mintegy 3%-kal meghaladta az előző évit. Export szempontjából kiemelkedik még a román és szlovák reláció (2015 első 11 hónapjának adatai alapján Románia lett a második legnagyobb, Ausztria a harmadik). Az Európán kívüli

kereskedelmi partnereinkkel a teljes export 21,9%-át és az import 25%-át bonyolítottuk le. A **nem európai uniós** partnerországok közül **legnagyobb értékben az USA-ba** (3 milliárd euró) és **Oroszországba** (2,1 milliárd euró) exportáltunk 2014-ben.

2014-ben az export 54,6%-át, 2015 első 10 hónapjában az export 57%-át míg az import 46,3%-át adták a gépek és szállítóeszközök, ez az árucsoport a kereskedelmi egyenleghez 9,1 milliárd euróval járult hozzá. Az export növekedése ezen árucsoportban 13% volt, a növekedés elsősorban a közúti járműveknek volt köszönhető, amelyek esetében az exportban 31,8%-os, az importban 22,4%-os értéknövekedés volt megfigyelhető. Ezen külkereskedelmi folyamatok alakulását elsősorban az EU-15 országok határozzák meg, de a forgalom növekedése jelentős volt az amerikai és ázsiai országok viszonylatában is. Az autóiipari termékek gyártásához kapcsolódó villamos gép, villamos készülék és műszer, valamint az általános rendeltetésű ipari gépek forgalma mindkét irányba jelentősen bővült. A **kivitel növekedésében még a gyógyszerek és gyógyászati termékek** kereskedelme volt a legjelentősebb tényező. **Ugyanakkor számottevő volt a vas és az acél, valamint a gumigyártmány behozatala,** illetve a fémtermék mindkét irányú forgalma. A **szintén húzóágazatnak számító vegyipar** termékeinek külkereskedelme szempontjából legjelentősebb felvevő piacunknak számító Oroszországba irányuló

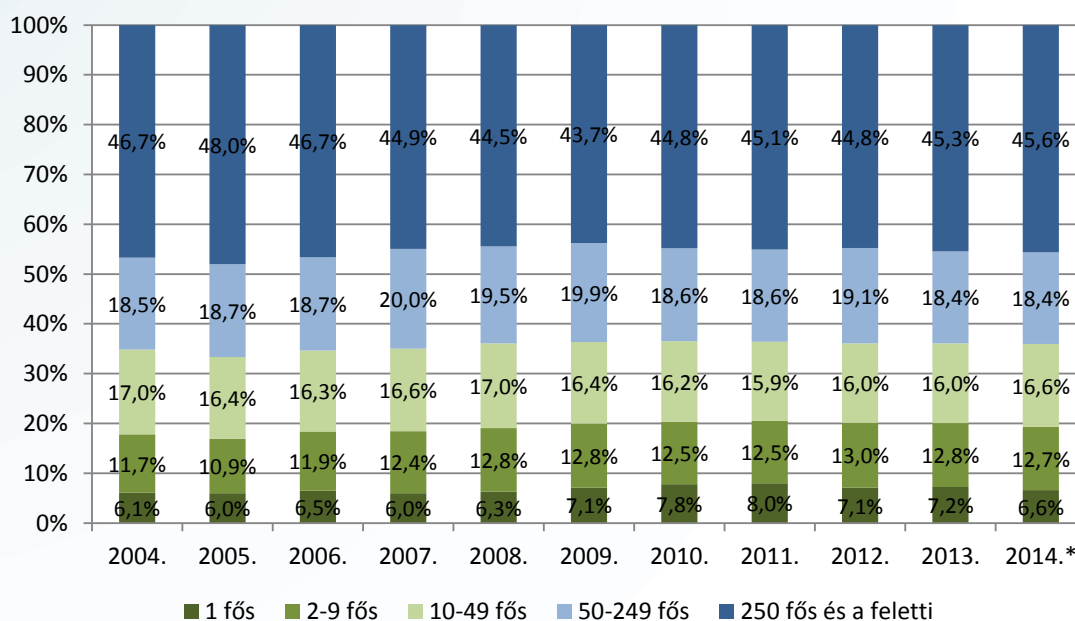
export csökkenését az EU országokba irányuló export növekedése ellensúlyozni tudta. Dinamikusán bővült a szerves vegyi termék behozatala (+8,6%), valamint az illóolaj, illat- és tisztítószer mindkét irányú kereskedelme.

A kis és középvállalkozások a 2014. évi exportban a

- textília, ruházat, bőr és bőrtérmék gyártása
- fafeldolgozás, papírtérmék gyártása, nyomdai tevékenység
- fémalapanyag és fémfeldolgozási termék gyártása
- élelmiszer, ital, dohánytermék gyártása
- vegyi anyag, termék gyártása

ágazatok tekintetében tudtak elérni jelentősebbnek mondható külpiaci eredményeket. Az ide tartozó vállalkozások sajnálatos módon alacsonyabb feldolgozottsági fokú termékeket exportáltak, ami egyben kisebb hozzáadott értéket is jelent.

Bruttó hozzáadott érték látszám-kategória szerinti alakulása (%)

*előzetes adatok

Forrás: KSH

2. 4. Foglalkoztatottság

Foglalkoztatási arány és munkanélküliségi ráta alakulása (a 15-64 éves népességen belül)				
Régió	Foglalkoztatási arány (%)		Munkanélküliségi ráta (%)	
	2014 Q3	2015 Q3	2014 Q3	2015 Q3
Közép-Magyarország	66,6	68,2	5,5	5,1
Közép-Dunántúl	65,2	69,0	5,1	4,2
Nyugat-Dunántúl	66,4	68,2	4,5	3,2
Dél-Dunántúl	59,9	60,6	7,5	8,5
Észak-Magyarország	56,2	59,9	11,5	8,1
Észak-Alföld	57,8	60,1	11,5	10,3
Dél-Alföld	61,3	63,4	8,3	7,2
Összesen	62,6	64,8	7,4	6,5

Forrás: KSH

Az MNB 2015. évi Növekedési jelentés című kiadványa megállapította, hogy 2010 óta nemzetközi összevetésben is jelentős mértékben emelkedett a hazai munkapiaci aktivitás. A válságot követően a visegrádi országok közül hazánkban emelkedett a legnagyobb mértékben az aktivitási ráta, ami ugyanakkor nemzetközi összehasonlításban változatlanul alacsonynak tekinthető. Az évtized végéig azonban a demográfiai tendenciák egyre meghatározóbb korlátokat jelenthetnek. Az alacsonyabb hazai aktivitási rátához a demográfiai összetétel mellett a képzettségi szintben meglévő különbségek is hozzájárulhattak.

2015 harmadik negyedévében a 15–64 éves népességen belül a foglalkoztatottak száma átlagosan 4.230 ezer fő volt, a 2014. azonos időszakánál 110 ezerrel több. A bővülés legfőbb okai:

- foglalkoztatás növelését célzó programok hatása;
- nyugdíjrendszer módosítása és rokkantsági ellátások felülvizsgálata;
- további kormányzati programok (pl. közmunka, bér- és járulék alapú támogatások kidolgozása, atipikus foglalkoztatást támogató környezet kialakítása);
- dinamikus gazdasági növekedés.

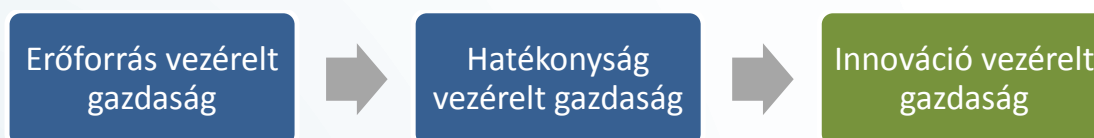
2015-re a hazai régiók közötti munkaerő-piaci eltérések mérséklődtek, köszönhetően pl. a kedvezőtlenebb helyzetben lévő régiókra koncentráltó közmunkaprogramoknak. Dél-Dunántúlt leszámítva a munkanélküliségi ráta is csökkent.

A munkaerőpiac legégetőbb problémája, hogy 2013-ról 2014-re 11%-kal növekedett a betöltetlen állások száma (2014-ben átlagosan több mint 36 ezer betöltetlen állás volt), melynek közel kétharmada a versenyszférában volt azonosítható. A leginkább munkaerőhiánnyal küzdő szektor a feldolgozóipar, képzettség szempontjából információs, kommunikációs, tudományos és műszaki tevékenység végzésére keresnek a munkáltatók leginkább munkavállalókat. Az álláskereső fele szakképzetlen, nekik a felnőttképzés nyújthat megoldást.

2.5. Képzés

Az államok versenyképességét elsősorban a vállalkozások versenyképessége határozza meg, amelyet a jó munkaerő, humánerőforrás tud biztosítani.

Az oktatási rendszernek, különös tekintettel a felsőfokú oktatásnak meghatározó gazdasági szerepe van. A Világgazdasági Fórum által évente kiadott Versenyképességi Jelentés a nemzetgazdaságok fejlődését az egy főre jutó éves GDP alapján három jellemző szakaszra osztja: az erőforrás-vezérelt, a hatékonyság-vezérelt és az innováció-vezérelt szakaszra.

A Jelentés szerint Magyarország jelenleg a hatékonyság vezérelt szakaszból az innováció vezérelt szakaszba való átmenet fázisában van, ezért a következő évtized gazdasági fejlődésének meghatározó kérdése, hogy sikerül-e ezt az átlépést – amelynek meghatározó tényezője a magasan képzett munkaerő rendelkezésre állása – véghezvinni.

Magyarországon a 30-34 évesek körében a felsőfokú végzettségűek aránya folyamatosan emelkedik. „Magyarország 2015. évi Nemzeti Reform Programjának elfogadásáról szóló 1261/2015. (IV. 30.) Korm. határozat” 3. pontja szerint a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya a 30–34 éves népességben belül 34 százalékra nőtt. 2013-ban 32,3%- volt.

Az iskolai rendszerű szakképzésben folyó átalakítás révén biztosítani kell a magyar gazdaság felemelkedéséhez szükséges jól képzett, megfelelő végzettséggel, szakképzettséggel rendelkező munkaerőt, másrészt ez a folyamat gátolja a munkanélküliek számának emelkedését. Célunk, hogy a szakképzés zsákutca jellege megszűnjön, duális képzési jellege kiszélesedjen és minél több embert tudjunk bevonni a szakképzésbe, ezáltal elősegítsük a gazdaság lendületben tartását a megfelelő számú és tudású szakember kiképzésével.

Magyarország gazdasági fejlődésének kulcskérdése a megfelelő méretű és minőségű szakképzési, felsőoktatási és felnőtt oktatási intézményrendszer rendelkezésre állása. A magas hozzáadott értéket előállítani képes, jól képzett munkaerő biztosítása a felsőoktatás feladata. A hazai ipar szereplői kifejezetten igénylik a gyakorlatorientált képzésből kikerülő szakembereket. Ugyanakkor a jelenlegi kétlépcsős képzési rendszerünk egyik hiányossága, hogy nem kínál lehetőséget a gyakorlati tapasztalatok elmélyítésére olyan mértékben, ahogy azt a leendő munkaadók elvárják a pályakezdő fiataloktól. További **vállalati elvárás, hogy a felsőoktatásból kikerülő fiatalok** az adott szakterületre vonatkozó szakmai tananyag mellett **a vállalatnál hasznosítható egyéb készségekkel és képességekkel** (vezetési képesség, vállalatirányítási ismeretek, vállalati kultúra) is rendelkezzenek.

Európa több országában már **sikerrel bizonyítottak a kooperatív vagy duális képzési modellek**. Ezek egyik közös jellemzője, hogy a hallgatók az oktatás keretében a korábbiakhoz képest időarányosan több időt töltenek a vállalatoknál, mellyel a megnövelt gyakorlati óraszámra fogva nő a hallgatók szakmai kompetenciája, vállalati üzemeltetési ismerete. Ezen képzési rendszer segítségével olyan munkaerő kerül ki a felsőoktatásból, amely azonnal, több éves továbbképzés és további anyagi ráfordítás nélkül képes belépni a munka világába, így ez a struktúra gyors és hatékony eszköz a minőségi munkaerőhiány kezelésére. **Hazánkban is kezd elterjedni a duális képzés modellje.** A 2015 szeptemberében indult felsőoktatási duális képzések során 200 partnervállalkozással együttműködve 19 intézmény 440 hallgatót képez ilyen módon.

3. Hazai vállalkozási környezet

Egy nemzetgazdaság versenyképességét - többek között - a gazdasági társaságok működési környezete, struktúrája is meghatározza. Az Európai Bizottság 2011-ben kiadott ajánlása szerint a cégalapítás időigénye akkor megfelelő, ha 3 napnál nem vesz igénybe többet és költségei 100 euró alatt maradnak. Ezen feltételeknek - az uniós átlagot jóval meghaladva - a hazai környezet megfelel.

A Világbank évente közzétett ranglistáján¹ hazánk 2014-ben (2013-hoz képest négy helyet javítva) az 54. helyen szerepelt a tekintetben, hogy Magyarországon mennyire egyszerű egy kkv alapítása, illetve működtetése. A 189 országot tíz mutató vizsgálata alapján sorolják be, melyek közül hazánk pl. adófizetéshez kapcsolódó adminisztratív terhek tekintetében javulást mutatott, ugyanakkor az elektromos áram bekötése terén (mekkora idő és költségigénye van annak, hogy egy új raktárépület villamosenergia-hálózatba történő bekötése) a legrosszabb helyen végeztünk.

Versenyképességünk további javulását szolgálja a közelmúlt több intézkedése is. Így például a száznál több jogszabály módosítását tartalmazó, a közigazgatási bürokráciacsökkentéssel összefüggő törvénymódosításokról szóló 2015. évi CLXXXVI. törvény 2016. január 1-ével lépett hatályba. Ez a bürokrácia csökkentésén túl az adózást könnyítő, a szabályozási környezetet javító stb. elemeket is tartalmaz. Ezen túlmenően további fontos lépéseket kell még megtenni egyebek között az elektronikus ügyintézés további bővítése érdekében.

2014-ben 1,845 millió regisztrált vállalkozást tartott nyilván a KSH, mely közel 1%-os bővülést jelent 2013-hoz képest. A vállalkozási formák eloszlását tekintve 99,9%-t tettek ki 2014-ben a kkv-k (melyen belül a 10 fő alatti vállalkozások 97,4%-os arányt képviseltek). A gazdasági szervezetek számát és a főtevékenységi megoszlásokat a következő ábrák mutatják:

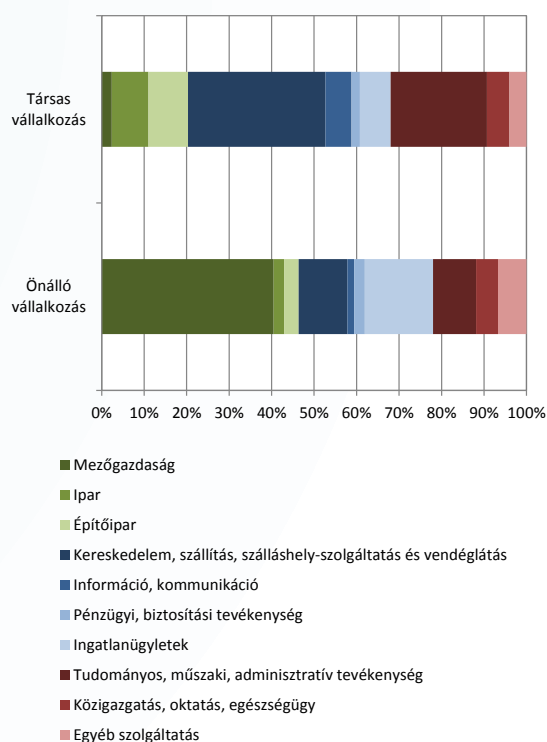
A regisztrált gazdasági szervezetek száma			
Gazdálkodási forma	2013.	2014.	Változás (2013 decem- beréhez képest)
	december 31.		
Társas vállalkozás	600 3456	588 263	-2,0%
Ebből:			
gazdasági társaság	587 495	574 747	-2,2%
Önálló vállalkozó ^a	1 087 823	1 115 463	+ 2,5%
Ebből:			
egyéni vállalkozó ^b	376 285	393 525	+ 4,6%
mezőgazdasági őstermelő ^c	267 205	285 617	+ 6,9%
Vállalkozás összesen	1 688 169	1 703 726	+0,9%
Költségvetési szervek és költségvetési rend szerint gazdálkodó szervek	12 952	12 866	-0,7%
Nonprofit szervezet	124 913	12 7254	+ 1,9%
Egyéb szervezet	1 658	1 590	-4,1%
Gazdasági szervezetek összesen	1 827 692	1 845 436	+ 1,0%

^a Korábban egyéni vállalkozás

^b Korábban egyéni vállalkozói nyilvántartásban szereplő egyéni vállalkozók

^c Mezőgazdasági őstermelőnek tekintjük az őstermelői igazolvánnyal rendelkezők közül azokat az önálló vállalkozókat, akiket főtevékenységük alapján a „Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat” nemzetgazdasági ágba sorolunk, de a tevékenységüket nem egyéni vállalkozóként végzik, hanem vagy adószámmal rendelkező magánszemélyként, vagy egyéb önálló vállalkozóként.

A vállalkozások főtevékenység szerinti megoszlása 2014-ben (%)

Forrás: KSH

1 <http://www.doingbusiness.org/~media/GIABW/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB15-Full-Report.pdf>

3.1. Hazai és külföldi tulajdonú nagyvállalatok

A magyar gazdaság szerkezetváltásában nélkülözhetetlen szerepe volt a külföldi tulajdonú vállalatok megjelenésének és a velük az országba áramló külföldi tőkének. A legfrissebb, 2012-es KSH adatok elemzése rávilágít, hogy a fontosabb gazdasági mutatók tekintetében (pl. árbevétel, hozzáadott érték stb.) ezen vállalatok részesedése meghaladta az 50%-ot, annak ellenére, hogy számuk nem éri el a 19 ezret. A külföldi vállalatok hazai leányvállalatai jellemzően a feldolgozóiparban, az energiaiparban és az információ, kommunikáció területén tevékenykednek. A német vállalatok hazai leányvállalatai vannak a legtöbben (3000 felett), de jelentősnek tekinthető még az Ausztriából és az Egyesült Államokból irányított vállalatok száma is.

A 60 legnagyobb magyar magántulajdonú vállalat összességében 36 ezernél is több embert foglalkoztat. Közülük a legtöbb az élelmiszeriparban tevékenykedik, de meghatározó a járműipari beszállítók, a fémfeldolgozással és fémmegmunkálással foglalkozók, illetve az elektronikai alkatrészek, készülékek gyártásával foglalkozók száma is. Területi eloszlásuk egyenletes, egyedül Budapest emelkedik ki ebből a szempontból.

3.2. A kis- és középvállalkozások helyzete Magyarországon

Hazánkban a kkv-k számaránya a vállalkozásokon belül magasabb az Európai Unió átlagánál, különösen jelentős a mikrovállalkozások súlya mind darabszám, mind a foglalkoztatásban betöltött szerepük alapján. Ugyanakkor a GDP-hez történő hozzájárulásban a hazai kkv szektor több mint 4 százalékkal elmarad az uniós átlagtól, nálunk relatíve alacsony a növekedésre, exportra képes kis- és közepes vállalkozások súlya. A válság kitörése óta a vállalkozások külső finanszírozáshoz jutása nehezebbé vált, ennek kedvezőtlen hatásait a támogatott finanszírozási programok felfutása csak mérsékelni

volt képes, visszafordítani nem. 2010 óta a kkv-k működésének szabályozási környezete sokat javult, de az adminisztrációs terheket még most is az egyik legsúlyosabb problémának ítélik a vállalkozók.

A kkv-k számára a hazai piac kis mérete miatt növekedési potenciált elsősorban az export bővítése jelent. Ezért szükség van a vállalkozások exportpiaci növekedésének támogatására, az exportpiacon versenyképes, innovatív termékek és szolgáltatások előállítására. **A közvetlen export nem minden vállalkozás számára lehet cél, a közvetett export azonban már szélesebb kör számára elérhető.** A középvállalatok a beszállítói lánc révén képesek maguk után vonni a mikro- és kisvállalkozások exportba történő bekapcsolódását. A vállalkozások a hálózatba szerveződés és beszállítói programok révén kapcsolódhatnak be az exporttevékenységbe. A nagyvállalkozásokkal való együttműködések útján a kkv-k versenyképessége javul.

A vállalkozások számára kedvező üzleti környezetet a szabályozási terhek további csökkentésével, a vállalkozások működésével kapcsolatos infrastruktúra fejlesztésével, valamint a vállalkozói készségek megszerzésének könnyítésével kívánjuk elérni. A kkv szektor fejlesztése során tematikus cél a vállalkozások versenyképességének javítása. A versenyképesség növelésének elengedhetetlen feltétele a kkv-k piac- és termékfejlesztésének erősítése, K+F és innovációs potenciáljuk emelése.

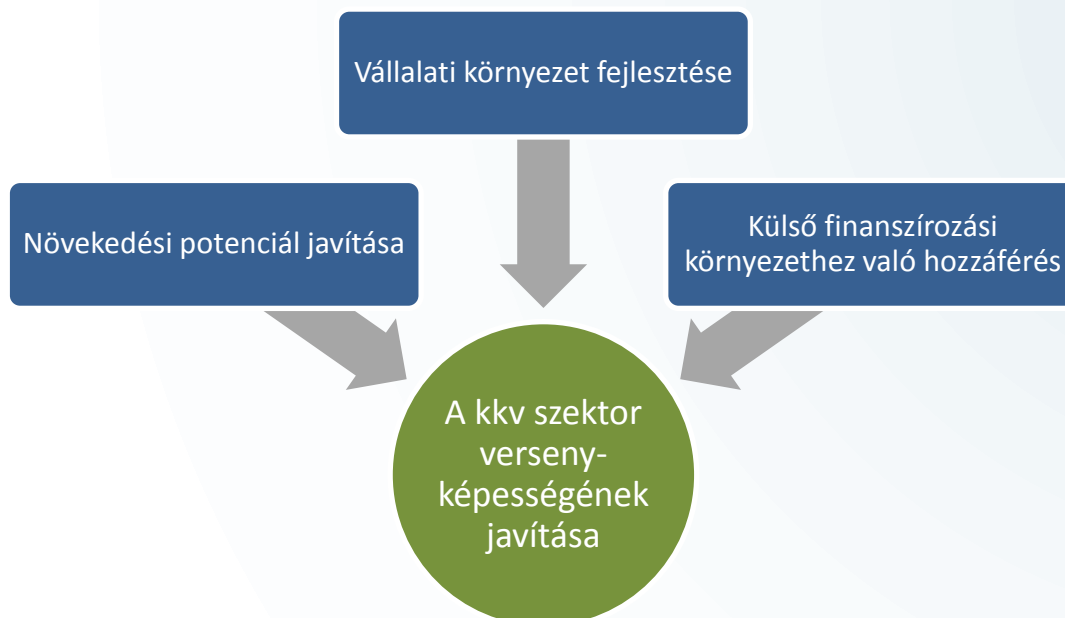
A vállalkozóvá válást, az ötletekben rejlő üzleti lehetőségek kihasználását, termék- és szolgáltatásfejlesztést, illetve a kkv-k regionális és nemzetközi piacokra történő kilépését jelöljük meg fő támogatandó területeknek. Az alacsony vállalkozói hajlandóság, a mindennapi üzleti gyakorlatokhoz szükséges alapismeretek hiánya alapvető gátja a termelékeny és versenyképes kkv szektor kialakulásának, ezért a Kormány egyik fókuszpontja e területre irányul. A másik fő elégtelenség **a kkv-k tőkehiánya és ebből fakadóan az elmaradott üzleti infrastruktúra, amire a kapacitásbővítés támogatása a válasz.** A harmadik terület az együttműködési hajlandóság és hatékonyság alacsony szintje, amit a hálózatos gazdaság fejlesztésével kívánunk orvosolni.

4. A Kkv Stratégia hozzájárulása az újraiparosítás megvalósításához²

Az uniós iparpolitikával összhangban a magyar iparpolitikában is kiemelt jelentősége van a kis és középvállalkozások támogatásának. Az NGM 2013-ban elkészítette a Kis- és középvállalkozások fejlesztésének stratégiáját 2014-2020 (a továbbiakban: Kkv Stratégia), melynek intézkedései közvetlenül is képesek hozzájárulni a hazai iparfejlesztési törekvésekhez.

A Kkv Stratégia fő célja a szektor versenyképességének javítása úgy, hogy az – összhangban az EU2020 célkitűzéseivel – a gazdaság növekedését és a foglalkoztatás bővülését eredményezze. A Kkv Stratégia céljai úgy lettek kialakítva, hogy figyelembe veszik a kkv szektor rendkívüli heterogenitását. Ennek megfelelően az eltérő vállalkozói szegmensekre jellemző speciális problémák kezelése érdekében nagy hangsúlyt fektet a vállalkozások differenciált fejlesztésére. A stratégia céljai összességében azt szolgálják, hogy a lehető legtöbb kisvállalkozásból válhasson középvállalkozás. Emellett a magyar középvállalkozói kör megerősödését is célul tűzi ki, mely által középvállalkozások idővel képesek lesznek tőzsdén jegyzett, nemzetközileg is versenyképes nagyvállalattá válni.

A Kkv Stratégia a szükséges beavatkozások három kulcsterületét határozta meg: a növekedési potenciál javítását, a vállalati környezet fejlesztését és a külső finanszírozási forrásokhoz való hozzáférés megkönnyítését.

A **növekedési potenciál** javításának specifikus céljait a piacfejlesztési és megtartási képesség növelése és a differenciált vállalkozásfejlesztés képezik. Az előbbi cél elérését az exportpiaci megjelenés, a tudás- és innováció alapú fejlesztések, valamint a termelés súlyának intelligens szakosodás elve mentén történő növelése szolgálja. A differenci-

² Forrás és további információ: a kormány által elfogadott Kis- és Középvállalkozások stratégiája 2014-2020, illetve a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program 2014-2020.

ált vállalkozásfejlesztés keretében a vállalkozások élethelyzetüknek, ambícióiknak, képességeiknek és lehetőségeiknek megfelelő célzott támogatásban részesülnek, melynek révén egyre többen lesznek képesek növekedési pályára lépni. A szektor kisebb, induló vagy növekedésre korlátozottan képes, illetve hátrányos helyzetű szereplői számára a differenciált vállalkozásfejlesztés eszközeinek alkalmazása jelenti a felzárkózást, a bennük rejlő foglalkoztatási potenciál kiteljesedését. Ennek a kulcsterületnek a célkitűzései közé tartozik a fiatal és a női vállalkozók számának növelése és speciális igényekre szabott fejlesztése is.

A kkv-k versenyképességének javításához támogató vállalati környezetre van szükség. A Stratégia másik kulcsterületét ennél fogva **a vállalati környezet fejlesztése** jelenti. Specifikus célok az üzleti környezet, az üzleti, technikai infrastruktúra fejlesztése, valamint az állami szabályozás javítása. Ez utóbbi keretében az adózási, a bürokratikus és adminisztrációs terhek csökkentésén túl a vállalkozásfejlesztési intézményrendszer hatékonyságát növelő intézkedésekkel szükséges a kkv szektort támogatni.

A harmadik kulcsterület **a külső finanszírozási forrásokhoz való hozzáférés javítása**. Magyarországon a vállalkozások számára nyújtott piaci alapú hitelfinanszírozás jelentősen visszaesett az elmúlt négy évben, aminek a helyét csak részben tudták átvenni a széleskörű, támogatott pénzügyi programok. Alapvető cél, hogy a vállalkozások hitelfelvevő képessége javuljon. A piaci finanszírozás előtt álló akadályok elmozdítása mellett a vállalkozói igényekhez igazodó, vissza nem térítendő és visszatérítendő támogatási programok fenntartása, megújítása és szükséges mértékű bővítése bizonyult a legfontosabbnak. Mindemellett szükséges a meglévő és folytatandó programok hatékonyságának növelése is, amelynek egyik kiemelt eszköze a finanszírozási programok, programelemek összehangolása. A finanszírozás kínálati oldalának erősítése mellett, hangsúlyos a keresleti oldal támogatása, vagyis szükség van a vállalkozói ismeretek, különösen a pénzügyi ismeretek fejlesztésére is.

5. Az iparfejlesztés támogatási rendszere

A 2014-2020 közötti időszakban a Kormány egyik fő gazdaságpolitikai célja az ipari termelés GDP-hez való hozzájárulásának a további jelentős növelése a jelenlegi 24%-os értékről. A Kormány az ország újraiparosítását az EU-s források felhasználásával is segíti, ennek érdekében a vissza nem térítendő támogatásokkal elsősorban azokhoz a beruházásokhoz kíván anyagi segítséget nyújtani, amelyek a termelésre fókuszálnak. **A feldolgozóipar a leggyorsabban növekvő ipari ágazat, amely továbbra is jelentős növekedési potenciállal rendelkezik.** A növekedési potenciállal rendelkező, ill. növekedési lépcső megugrására képes, és ezért támogatásra érdemes feldolgozóipari vállalkozások hozzávetőlegesen a GDP 7-9%-ának előállításáért felelősek. A feldolgozóiparban tevékenykedő vállalkozások támogatásával hosszútávon fenntartható fejlett ipar biztosítható.

A Kormány céljai közé tartozik, hogy a már működő és az új fejlesztéseknek köszönhetően minél több magyar vállalkozás tudjon versenyképes saját terméket, a fogyasztókhoz közvetlenül eljutó végterméket előállítani, illetve a létrejövő beszállítói láncokhoz minél több hazai kis- és középvállalkozás tudjon csatlakozni. A Kormány tervei szerint a források gyakorlatilag minden egyes termelő entitás számára elérhetőek lesznek.

A Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP) 1. prioritási tengelye tartalmazza az általános vállalkozásfejlesztésre szánt uniós forrásokat, azon belül is azokat a vissza nem térítendő (VNT) támogatásokat, melyek a kevésbé fejlett régiókban megvalósuló fejlesztéseket finanszírozzák. A közép-magyarországi régió területén a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program (VEKOP) 1. prioritása adja az uniós támogatási forrásokat. Az önkormányzati fejlesztések finanszírozása a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) keretében történik, míg az élelmiszeripar számára részben a Vidékfejlesztési Program (VP) kínál forrásokat.

Kifejezetten az iparosítási célkitűzések megvalósítását két intézkedés - a **vállalkozások kapacitásbővítésének támogatása** és az **üzleti infrastruktúra (pl. ipari parkok, logisztikai központok) fejlesztése** – szolgálja. A GINOP 1. prioritása keretében ezeken kívül elérhető a kis- és középvállalkozások hálózatosodását és piacra jutását támogató további intézkedés, melynek keretében a fentiek mellett lehetőség nyílik klaszterek, beszállítói együttműködések és a nemzetközi piacra jutás támogatására is. Az egyes operatív programok további prioritásai keretében a vállalkozások **kutatás-fejlesztési és innovációs projektjeik**, infokommunikációs fejlesztéseik, energiahatékonyságot javító beruházásaik, továbbá foglalkoztatás-bővítő projektjeik megvalósításához is igényelhetnek támogatást.

5.1. Vállalkozások kapacitásbővítésének támogatása

A GINOP 1. prioritási tengelyéhez rendelt uniós támogatási keret összesen 416,98 milliárd forint, mellyel (15% hazai társfinanszírozással, önerőt is beleértve) legalább 490,57 milliárd forint összegű fejlesztés valósulhat meg. A támogatás felhasználásának hatékonysága jelentheti Magyarország ipara és egyben gazdasága fellendülésének biztosítékát. Ugyanis a prioritási tengely kialakítása során az elsődleges cél volt, hogy a legna-

gyobb forrásokat tartalmazó, a vállalkozások kapacitásbővítését támogató intézkedés, mintegy 323,47 milliárd Ft támogatási kerettel, kifejezetten az iparfejlesztési célkitűzések megvalósítását támogatva.

5.2. Üzleti infrastruktúra (pl. ipari parkok, logisztikai szolgáltató központok) fejlesztése

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK) fontos fejlesztéspolitikai feladatként jelöli ki az újraiparosítást, melytől a nagyvállalatok és a kkv szektor közötti partnerség erősödése várható. A koncepcióban célként jelenik meg a versenyképes üzleti infrastruktúra-hálózat kialakítása, valamint az ipari válságterületek fejlesztése.

Elengedhetetlen tehát az ipari tevékenység megfelelő minőségű ellátása, amelyhez hozzájárul az előző ciklusban megerősített ipari park hálózat. A regionális központok kialakításának támogatása a Kormány programjához több ponton is illeszkedik. Hazánkban könnyen elérhetők és területileg jól eloszlának az ipari parkok. A barnamezős beruházások további támogatásával új helyszínek, új regionális ipari központok jöhetnek létre, ami felgyorsítja az ipari termelést, illetve a kevésbé fejlett régiókban is koncentráltan jelenhet meg az iparfejlesztés támogatása.

A GINOP 1. prioritásában az ipari parkok, logisztikai központok fejlesztésére allokált uniós támogatás összege 23,97 milliárd Ft. A VEKOP keretében Pest megye területén (50%-os hazai társfinanszírozással, önerőt is beleértve) 5,7 milliárd Ft összegű üzleti infrastruktúra-fejlesztés valósulhat meg. A kis- és középvállalkozások működését támogató üzleti környezet fejlesztése szempontjából a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) 1., valamint 6. prioritása bír jelentőséggel.

Ipari területek fejlesztése szempontjából kiemelhető a 2015-ben kezdődött Modern Városok Program, a Kormány a városok többségét illetően feladatként írja elő az adott város ipari területének fejlesztését. Az ipari és innovációs területek fejlesztésében történő állami szerepvállalás, továbbá az ipari területek kialakításának finanszírozása érdekében létrejött a NIPÜF Nemzeti Ipari Park Üzemeltető és Fejlesztő Zártkörűen Működő Részvénytársaság.

5.3. Kutatás, fejlesztés és innováció

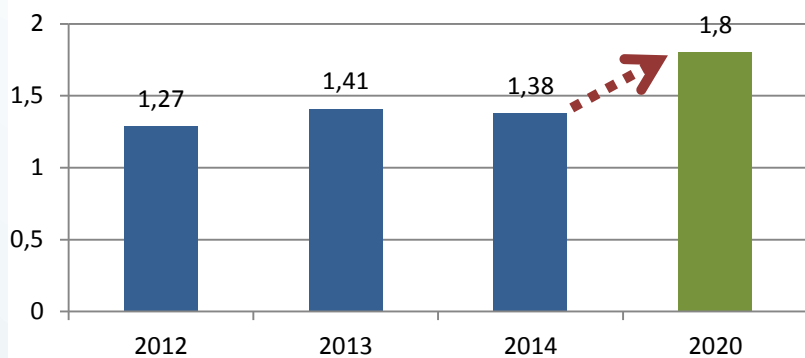
A világ vezető gazdasági térségei közötti versenyben a technikai fejlődés kiemelt fontossággal bír. A kutatás-fejlesztésnek makrogazdasági jelentősége is van, a ráfordítások nagysága jelzi, hogy a piaci szereplők mekkora összegeket hajlandók fordítani a jövőbeli helyzetük biztosítására. A kutatás-fejlesztés fontos szerepet játszik a gazdasági fejlődés fenntartásában, a versenyképesség megőrzésében, illetve javításában. Az Európai Unió 2000-ben elfogadott lisszaboni döntésében fogalmazta meg azt a célkitűzést, mely szerint egy évtized alatt a tagállamok K+F-ráfordításait GDP-jük 3%-ra emeljék fel, így téve lehetővé a kontinens versenyképességének megőrzését. Ezt a célt az Európa 2020 stratégia is tartalmazza, amellyel összhangban Magyarország kifejezetten a termelést támogató kutatásokat és fejlesztéseket kíván megvalósítani. Ehhez vezető fontos lépés, hogy a K+F tevékenységgel foglalkozó hazai kkv-k se legyenek elzárva az ilyen célú forrásoktól.

Az elmúlt időszak jelentős intézkedése volt a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal (NKFIH) 2015. január 1-jei hatállyal megtörtént létrehozása. A Nemzeti Kutatás-fejlesztési és Innovációs Stratégia (2013-2020) alapján a K+F+I terület legfőbb támogatási lehetősége a tudományos kutatásról, fejlesztésről és innovációról szóló 2014. évi LXXVI. törvény 4. § (2) és (3) bekezdése által meghatározott NKFI Alap, mely notifikált nemze-

ti támogatási program, mintegy 50 milliárd forint éves bevétellel (fő forrása a közép- és nagyvállalatok által befizetett innovációs járulék). Kiemelendő, hogy az NKFI Alap teljes mértékben hazai forrásként, az EU kohéziós forrásainál kisebb kötöttségekkel alkalmazható.

A magyar K+F ráfordítások a GDP százalékában (%)

Forrás: KSH

Az új EU-programozási időszakban a Strukturális és Kohéziós Alapok elsődleges célja a régiók gazdasági fejlettségbeli különbségének mérséklése (az intelligens szakosodás fejlesztésével jelentős szerepet szánva a kutatás-fejlesztésnek és innovációnak). A KFI célokra rendelkezésre álló EU-források tekintetében a Közép-Magyarország Régió (KMR) hátrányos helyzetbe kerül, annak ellenére, hogy az ország K+F és innovációs kapacitásai a KMR régióban összpontosulnak. A probléma oldására a Nemzeti Kutatás-fejlesztési és Innovációs Stratégia alapján kidolgozásra került egy új finanszírozási modell. Ennek egyik legfontosabb eszköze, hogy a KTIA felhasználásával kapcsolatban rögzítésre került, hogy annak fontos rendeltetése, a KMR régió említett hátrányos helyzetének mérséklése.

A társasági adó és az osztalékadó K+F kedvezményei is megemlítendőek, bár jelenlegi formájukban viszonylag kevés (évente mintegy ötszáz) adózó veszi igénybe. Az adóalapból ténylegesen levont összeg évente megközelítőleg 150 milliárd forint, ennek ösztönző hatása pedig a mindenkor adókulcs függvénye (nagyobb adókulcs mellett nagyobb, kisebb adókulcs mellett kisebb).

Az ipari vállalkozások jelentős mértékben részesülhetnek a GINOP 2. prioritása keretében K+F+I tevékenységek támogatása céljából rendelkezésre álló vissza nem térítendő forrásokból is. Ebből a szempontból a legfontosabb konstrukciók a vállalatok K+F+I tevékenységének támogatását, valamint prototípus, termék-, technológia- és szolgáltatásfejlesztését célozzák. A prioritás az innovációs szolgáltatások vásárlásának támogatását, kiemelten a tudásközpontok és a kisvállalkozások közötti tudástranszfer előmozdítását ún. innovációs voucherek segítségével ösztönzi, továbbá iparjogvédelmi pályázati felhívás is elérhető, ami iparjogvédelmi oltalomszerzéssel és fenntartással kapcsolatos tevékenységeket, újdonságkutatási szolgáltatásokat, illetve szellemi vagyoneértékelési és auditszolgáltatásokat támogat. A prioritás keretében rendelkezésre álló uniós támogatás teljes összege 750 milliárd Ft.

A VEKOP 2. prioritási tengelye keretében a régióban (50%-os hazai társfinanszírozással, beleértve az önerőt is) 58,7 milliárd Ft összegű fejlesztés valósulhat meg a 2014-2020 közötti időszakban.

5. 4. Energia- és anyaghatékony termelés

A nemzetközi versenyképesség növelése mint alapvető cél mellett az energia-, és anyaghatékony termelés kiemelkedő jelentőséggel rendelkezik már csak azért is, mert a prognózisok szerint az energiaárak és anyagárak növekedése nagyobb ütemben zajlik majd, mint a munkabérek növekedése. Az alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaságra való áttérésnél kiemelt szempont a környezettel összhangban való fejlesztés. Jelenleg a hazai vállalkozások közel harmadánál az energiatudatosság csak másodlagos szempont, nyugat-európai versenytársaikhoz képest átlagosan 40 százalékkal több energiát használnak fel működésük során. A magyarországi adottságokhoz igazodóan az energiatakarékosságot, az energiahatékonyt és a megújuló energiaforrások felhasználását kívánjuk ösztönözni. A cél alapvetően az, hogy az ország újraiparosítása ne növelje az energiafüggőséget.

A KMR területén a vállalkozások számára a VEKOP 5. prioritási tengelyének 1. intézkedése biztosít forrásokat (11,8 milliárd Ft, fejlesztéshez). A TOP-ból az alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatására a 3. prioritás (201 milliárd Ft, fejlesztéshez) és a 6. prioritás 5. intézkedése (61,3 milliárd Ft összegű fejlesztéshez) biztosít forrásokat. A GINOP 4. prioritás 1. intézkedése keretében vállalkozások energiahatékonyt és megújuló energia felhasználását célzó fejlesztései valósulhatnak meg 69,9 milliárd Ft összegben.

5.5. Foglalkoztatás és szakképzés

A Kormány továbbra is elkötelezett a foglalkoztatottság növelése mellett. A foglalkoztatás ösztönzéséhez szükség van olyan intézkedésekre is, amelyek az ország egész területén elérhető szolgáltatásokat és támogatásokat biztosítanak a munkanélküliek, a vállalkozások és a képzésekben résztvevők számára. Országos intézkedés keretében kerül megvalósításra a munkaerő piaci szolgáltatások fejlesztése, a jogszerű foglalkoztatás

ösztönzése, valamint a szakképzés és felnőttképzés minőségének javítása. Az ipari területen növekvő foglalkoztatottság jelentős mértékben hozzájárul az általános foglalkoztatottsági arány fenntarthatóan magas szintjéhez. Az ipari termelésben megjelenő új munkahelyek ki kell, hogy egészítsék az általános foglalkoztatáspolitikai célokat. Az iparfejlesztési politikát és a GINOP 5. prioritásának megvalósítását össze kell hangolni a Kormány azon törekvéssel, hogy minél többen lépjenek ki a közfoglalkoztatás rendszeréből az elsődleges munkaerőpiacra. Az állami (akár nemzeti, akár uniós) forrásokból támogatott ipari beruházások során keletkező munkaerő igények kielégítését elsődlegesen az állami foglalkoztatási szolgáltatón keresztül kell megkísérelni.

A foglalkoztatás növelése a TOP elsődleges céljai között szerepel. Közvetett módon segíti ezt az 1. prioritás 4. intézkedése és a 6. prioritás 2. intézkedése (családbarát, munkába állást segítő intézmények és a közszolgáltatások fejlesztése), melyek 61,6 és 30 milliárd Ft összegű fejlesztéshez biztosítanak forrásokat. A foglalkoztatási célt közvetlenül az 5. prioritás mindhárom és a 6. prioritás 8. intézkedése (helyi foglalkoztatási együttműködések (paktumok), helyi közösségi programok és a társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok) támogatja, 89,7 milliárd Ft és 32,3 milliárd Ft összegű fejlesztéshez hozzájárulva.

A KMR területén a foglalkoztatás növelését és a szakképzés fejlesztését a VEKOP 8. prioritási tengelye szolgálja.

5.6. Pénzügyi eszközök az iparfejlesztési célkitűzések szolgálatában

A vissza nem térítendő támogatások mellett egyre nagyobb teret kapnak az új fejlesztési ciklus során a visszatérítendő támogatások, pénzügyi eszközök. A GINOP 8. ilyen pénzügyi eszközöket magában foglaló prioritási tengelye (693 milliárd Ft + 37 milliárd hazai társfinanszírozás mellett a teljes keretösszeg 730 milliárd Ft) egyben tartalmazza azokat a forrásokat, melyek a korábban felsorolt tematikus célkitűzéseinek teljesítését támogatják.

A pénzügyi eszközök segítik a pénzügyi közvetítő rendszer által jelenleg nem finanszírozott, de növekedésre, fejlődésre képes kkv-k forráshoz jutását. Bővítik a már finanszírozható vállalkozások forrásait azokban az esetekben, amikor a fejlesztés, bővülés üzletileg indokolt, de piaci pénzügyi közvetítők nem elég motiváltak a kis- és középvállalkozásoknak nyújtott finanszírozás további növelésében. Végül, egyfajta termék és szolgáltatásfejlesztő funkcióval bírnak, illetve fejlesztik a hazai tőkepiacot, hozzájárulnak a kkv-k finanszírozásában piaci kudarcok vagy elégtelenségek orvoslásához.

A pénzügyi eszközök térnyerését három tényező indokolja. Elsőként a deviza alapú finanszírozás háttérbe szorítása, illetve egy **kkv-k számára is megfizethető kamatkörnyezet a vállalati hitelezés újragondolását is előidézi.** A kkv és vállalati szektor aktív és bőséges finanszírozása egyértelmű cél egy egészséges gazdaságban, nem lehet csupán vissza nem térítendő támogatásokban gondolkodni. Fontos kiemelni a pénzügyi eszközök visszaforgó, multiplikátor-hatását, mely révén érezhető többlethatással bírnak mind a magán-, mind az állami befektetésekre.

A pénzügyi eszközök második előnye, hogy fejlesztik **a mikro-, kis és középvállalkozások pénzügyi szemléletű gondolkodását, ezáltal fejlesztik a vállalkozások pénzügyi kultúráját.** Fejlesztik azt a fajta vállalkozói attitűdöt, hogy a forrásokat minél hatékonyabban és minél inkább a vállalkozás jövedelmezősége, nyereségessége, termék- és

szolgáltatásfejlesztése érdekében használja, visszatérítendő volta miatt. A pénzügyi eszközök – az állami támogatások nélküli – hosszú távú vállalkozói **versenyképesség felé vezető út egyik fontos lépcsőjeként szolgálnak**. Az uniós vállalkozásfejlesztési politika emiatt kiemelten épít a pénzügyi eszközökre.

A harmadik tényezőt az jelenti, hogy **a pénzügyi eszközök kiemelt szerepet játszanak az uniós támogatáspolitikai célok elérésében, a bizottság hosszú távon szeretné, hogy a pénzügyi eszközök a vissza nem térítendő támogatásokkal szemben teret nyerjenek** és a tagállamok minél több forrást helyezzenek ki ezen eszközök minél szélesebb skáláján.

Mivel az EU támogatáspolitikája egyértelműen abba az irányba mutat, hogy a támogatásokat pénzügyi eszköz formájában nyújtsa a jövőben, erre a hazai – vissza nem térítendő támogatásokhoz szokott – kkv szektor nem kellőképpen felkészült. Szükséges tehát már jelen programozási időszakban a vállalkozások szemléletmódját formálni, és ezen eszközök használatát minél jobban elfogadtatni.

A VEKOP esetében a vissza nem térítendő forrásokat pénzügyi eszközök egészítik ki (13,5 milliárd Ft kerettel). A pénzügyi eszközök térnyerésének indokai – a régió támogatási intenzitása mellett – a GINOP esetében felsoroltakkal megegyeznek.

5.6.1. Növekedési Hitelprogram³

A Magyar Nemzeti Bank 2013 áprilisában meghirdetett Növekedési Hitelprogramja (NHP) jelentős mértékben élénkítette az alacsony banki hitelezési és vállalati beruházási aktivitást. A program összességében csökkentette a kkv-szektor beruházásait akadályozó finanszírozási korlátokat. Az NHP keretében nyújtott kedvezményes jegybanki finanszírozás továbbá lehetővé teszi olyan projektek megvalósítását, melyek elindítását a magas finanszírozási költség eddig akadályozta. A mérséklődő adósságszolgálati terhek miatt lassul a banki hitelállomány minőségének romlása, így a program a hitelintéze-

3 Forrás és további információ: MNB Terméktájékoztató a Növekedési Hitelprogram második szakaszának I. és II. pillére keretében folyósított refinanszírozási hitelek igénybevételeinek módjáról és feltételeiről.

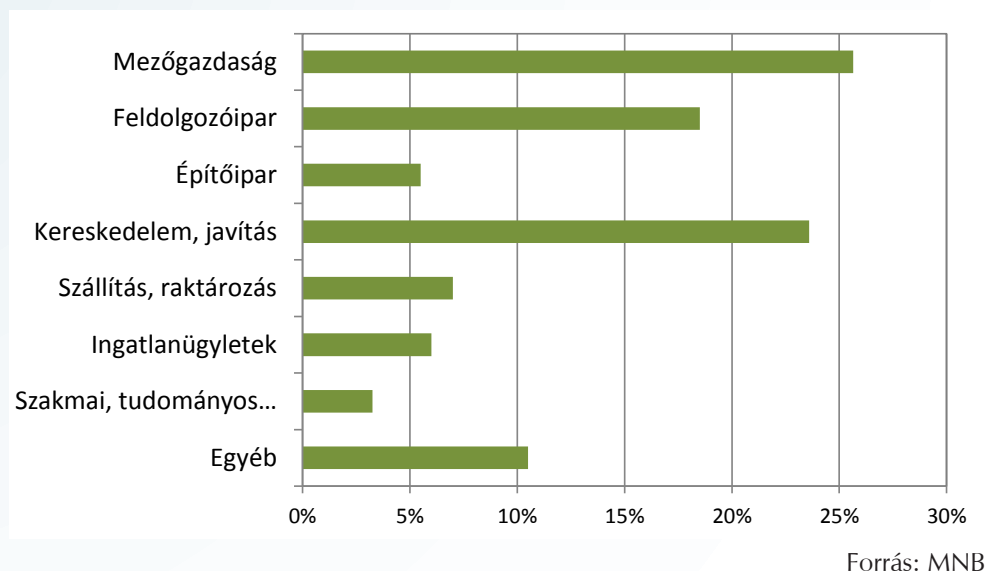
tek mérlegpozícióján keresztül a hitelezési képességet is javíthatja. A kkv-k legfeljebb 2,5%-os hitelkammattal juthatnak hozzá az új forráshoz, amelyet korábban felvett hitelek kiváltására, valamint beruházások (beleértve az uniós támogatások előfinanszírozását is) és forgóeszközök finanszírozására fordíthatnak.

Az NHP bevezetésének köszönhetően tehát:

- hosszú futamidejű, fix és maximált kamattal törlesztendő, kiszámítható finanszírozáshoz jutnak a vállalkozások;
- ennek köszönhetően új, eddig forráshiány miatt megghiúsult beruházások valósíthatók meg;
- a forgóeszköz- és az előfinanszírozó konstrukciók révén nő a vállalati szektor likviditása;
- devizahitel kiváltás esetén pedig a kamatterhek csökkenthetők jelentős mértékben, mely nemzetgazdasági szinten mérsékli a pénzügyi stabilitási kockázatokat.

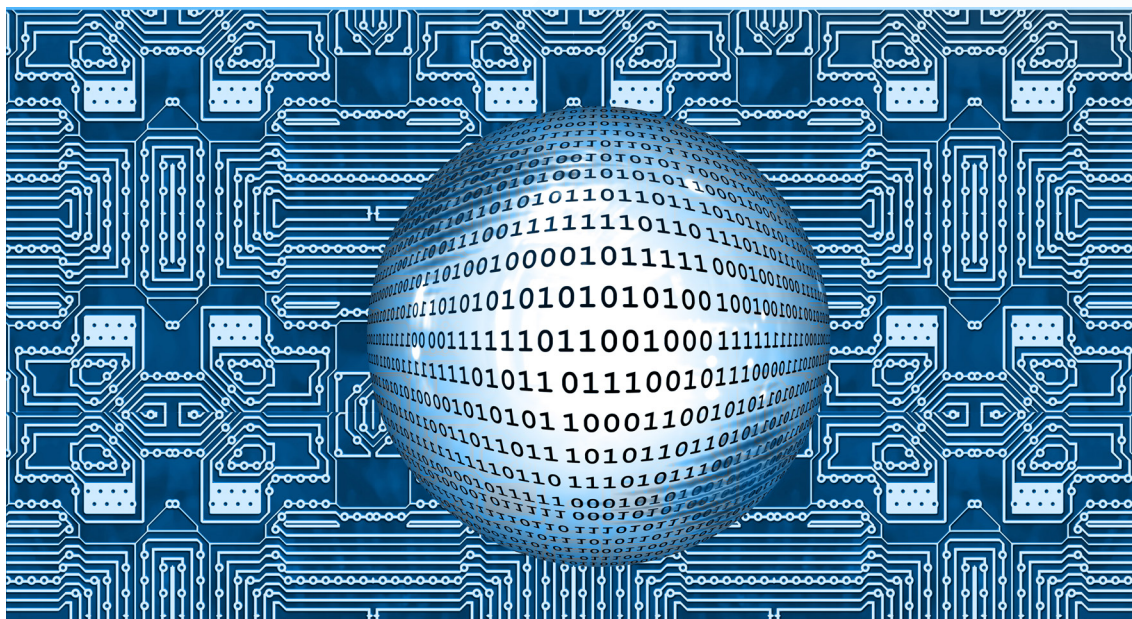
A program I. pillére keretében a kkv-k hitelezésének élénkítése és a pénzügyi stabilitás megerősítése érdekében a jegybank kedvezményes kamatozású refinanszírozási forint hitelt nyújt a hitelintézeteknek, amit a hitelintézetek egyrészt egy felülről korlátozott éves költség mellett forintban denominált kölcsön, pénzügyi lízing vagy faktoring formájában továbbhiteleznek a kkv-knak, másrészt ugyanezen cél érdekében refinanszíroznak pénzügyi vállalkozásokat. A program II. pillére egyrészt a deviza alapú finanszírozás arányának csökkenését, másrészt az eredetileg beruházásra, forgóeszköz-finanszírozásra, EU-s támogatás előfinanszírozására felvett forint kölcsön vagy pénzügyi lízing kiváltásával a vállalkozások finanszírozási költségeinek mérséklését kívánja elérni. Az MNB az NHP I. és II. pillérének keretében 0 százalékos kamatozású, legfeljebb 10 éves futamidejű refinanszírozási hitelt nyújt a programban részt vevő hitelintézetek számára.

Az NHP keretében forrást igénylő társas vállalkozások megoszlása (%)

5.7. Az IKT szektor és a digitális gazdaság fejlesztése

A Kormány 2014 végén elfogadta az infokommunikációs szektor 2014-2020 közötti fejlesztési irányairól szóló ún. Zöld könyvet, amelynek célja, hogy részleteiben bemutassa a Nemzeti Infokommunikációs Stratégia által megfogalmazott célkitűzések megvaló-

sításához szükséges lépéseket. A Stratégia és a Zöld könyv a kitűzött célok eléréséhez olyan eszközöket jelöl ki, amelyek lehetővé teszik, hogy Magyarország az évtized végére az átlagot már ma is meghaladó mutatók esetében megőrizze pozícióit, a jelenleg lemaradást jelző területeken pedig ledolgozza hátrányát. A dokumentum számba veszi a szükséges eszközöket, erőforrásokat, és kijelöli az egyes intézkedések megvalósításáért felelős szerveket, intézményeket. A Stratégia megalapozza a 2014-2020 közötti infokommunikációs célú fejlesztéseket, amelyeket döntően a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Infokommunikációs fejlesztések prioritása finanszíroz több száz milliárd forint összegben.

Az IKT szektor fejlesztése, fejlődése meghatározó mértékben járul hozzá a hazai ipar fejlődéséhez. A GINOP 3. számú, IKT prioritása ennek érdekében a következő célok irányában történő fejlesztéseket tekinti támogatandónak:

IKT szektor fejlesztési programok: oktatási intézmények és IKT vállalkozások közötti együttműködés ösztönzése és támogatása, IKT cégek által előállított termékek és szolgáltatások piacosításának célzott támogatása; IKT startup cégek nemzetközi piacra lépését segítő szakértői, mentori hálózat kialakítása, Az informatikai ágazatban működő mikro-, kis- és középvállalkozások nemzetközi piacokra való belépésének támogatása kombinált hiteltermék keretében

Vállalati infokommunikációs programok: Infokommunikációs motivációs, szemléletformáló és kompetencia-fejlesztő program kkv-knak, IKT cégek által előállított termékek és szolgáltatások piacosításának célzott támogatása, Az informatikai ágazatban működő mikro-, kis- és középvállalkozások nemzetközi piacokra való belépésének támogatása, Vállalati komplex infokommunikációs és mobilfejlesztések támogatása, Felhőalapú (IaaS, PaaS, SaaS) vállalati szolgáltatások, IKT megoldások fejlesztésének és piaci bevezetésének támogatása, Felhőalapú (IaaS, PaaS, SaaS) és egyéb online vállalati szolgáltatások, megoldások terjesztése és bevezetése a kkv-k körében.

5.8. Nemzetközi források

A Magyarországon is aktív nemzetközi intézmények hitelezési tevékenysége több ponton is kapcsolódik a hazai ipar (azon belül is elsősorban a kkv szektor) finanszírozásához. A legjelentősebbek ezek közül az EU bankjaként is ismert Európai Beruházási Bank, az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank, továbbá a moszkvai központú regionális fejlesztési intézmény, a Nemzetközi Beruházási Bank.

Az Európai Beruházási Bank (EIB) a 2015-2017-re vonatkozó úgynevezett Vállalati Működési Tervében (Corporate Operational Plan) négy hitelezési célterületet határozott meg: az innováció és humán tőke fejlesztése, kkv-k és közepes tőkeértékű vállalatok pénzügyi feltételeinek javítása, hatékony EU-s infrastruktúra kiépítése, környezet- és éghajlatvédelem. Hazánk a feldolgozóipar fejlesztéséhez elsősorban az első két hitelezési céllal (az innováció és humán tőke fejlesztése, kkv-k és közepes tőkeértékű vállalatok pénzügyi feltételeinek javítása) összhangban juthat forrásokhoz az EIB-től; az EIB környezet- és éghajlatvédelem célkitűzésével kapcsolatban további lehetőség nyílna a vállalatok energiahatékonyság és megújuló energia területén megvalósuló projektjeinek finanszírozására.

A Nemzetközi Beruházási Bank (NBB) véglegesítés alatt álló országstratégiája szerint a bank mintegy 20-25 millió euró összértékű magyarországi befektetési portfóliót tervez kialakítani 2016-ig (részben hitelezés, részben tőkebefektetés révén). Kiemelt célterületeik a feldolgozóipar és az agrárágazat, a külkereskedelem, a kkv-szektor. Az NBB – különösen a kkv-finanszírozás esetében – a forráshelyezést részben önállóan, részben a hazai kereskedelmi bankokkal és más nemzetközi pénzügyi intézményekkel együttműködve, konzorciális finanszírozási konstrukciókban tervezi.

Az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD) országstratégia-tervezetében célul tűzi ki a helyi vállalkozások innovációs, K+F, technológia- és termelékenységfejlesztési beruházásainak finanszírozását. E célkitűzésen belül az EBRD tervezi a vállalkozások tőkepiaci finanszírozáshoz való hozzájutási lehetőségeinek támogatását is. Jelenleg mintegy 60 millió euró értékű ipari célú finanszírozási megállapodás (hitel vagy tőkebefektetés) van előkészületben az EBRD-vel.

5.8.1. Az Európai Stratégiai Beruházási Alap (EFSI) kkv-finanszírozási ága

Az EFSI egy, az EIB finanszírozási kapacitása megnövelését lehetővé tevő 16 milliárd EUR értékű uniós garancia. Az uniós garancia és a hozzá kapcsolódó 5 milliárd EUR összegű pótlólagos EIB forrás segítségével tervezett tőkeáttételen keresztül, kb. 60,8 milliárd EUR értékű hitelkihelyezéssel a következő három év alatt hozzávetőlegesen 315 milliárd EUR összeget kíván mobilizálni uniós szinten, a befektetés-ösztönzés érdekében.

Ebből 75 milliárd EUR értékben a kkv-k támogatását finanszíroznák. Az EFSI kkv finanszírozási ágának működtetését az Európai Beruházási Alap (EIF) menedzseli majd, melynek keretében első körben a meglévő (pl. COSME, H2020 programok keretében nyújtott) pénzügyi termékek volumenének bővítésére (frontloading), illetve újabb pénzügyi termékek kidolgozására kerülne sor.

5.9. Export ösztönzése

A hazai vállalkozások exporttevékenységének elősegítése érdekében az Eximbank közvetlenül, illetve a magyarországi hitelintézeti szektoron keresztül közvetetten nyújtott refinanszírozási termékeivel szolgálja ki a magyar exportőröknek, azok beszállítóinak, illetve a magyar áruk és szolgáltatások külföldi vevőinek finanszírozási szükségleteit.

Az Eximbank kedvező, fix kamatozású refinanszírozási hitelprogramot (EHP – Export-élénkítési Hitelprogram) hirdetett meg, mely EUR-ban, USD-ben, illetve igény esetén forintban is igénybe vehető. A program keretében eddig 18 kereskedelmi bankkal és 3 takarékszövetkezettel írt alá refinanszírozási megállapodást. Az EHP-n belül elérhető termékek:

- 2 éven túli export előfinanszírozás;
- 2 éven belüli export előfinanszírozás;
- Export utófinanszírozás;
- Exportcélú beruházási hitel ;
- Exportcélú lízing ;
- Exportcélú faktoring;
- Kockázatvállalás (garanciavállalás, biztosítás).

A legnagyobb feldolgozóipari ág, a járműgyártás aránya a nyújtott hitelekben (millió forint)						
	2010	2011	2012	2013	2014	2010-2014
Hitel (összesen)	71.242,84	84.259,42	131.974,72	193.090,98	332.483,41	813.051,37
Hitel (járműgyártás)	7.012,57	7.876,29	8.289,70	15.896,56	5.786,85	44.861,97
Arány	9,8%	9,3%	6,3%	8,2%	1,7%	5,5%

Forrás: Eximbank

II. NEMZETKÖZI KITEKINTÉS

Egy jelentős mértékben exportra alapuló gazdaság esetében az ipar fejlesztése elképzelhetetlen anélkül, hogy a legjelentősebb külpiaci partnerek iparfejlesztési stratégiáját felmérnénk.

1. Legfontosabb exportpartnereink gazdaságfejlesztési elképzelései

A Külgazdasági Szakdiplomata Hálózat által rendelkezésre bocsátott információk alapján a legfőbb exportpiacainknak számító nemzetgazdaságokban azonosításra kerültek a helyi gazdaságfejlesztés legfőbb irányvonalai, gyakorlatai: a vizsgált országok többsége rendelkezik hivatalos, nyilvános kormányzati iparpolitikával, Olasz- és Lengyelország, valamint Románia azonban nem. Összefoglalásként elmondható, hogy **minden ország deklarált célja az innováció ösztönzése, az export-expanzió, a szakember-képzés bővítése mellett a világszerte húzóágazatnak tekintett iparágak (járműgyártás, elektronika, ICT, megújuló energiák) támogatása.**

1.1. Németország

A szövetségi kormány gazdaság- és iparpolitikájának alapját a 2013 decemberében megkötött koalíciós megállapodás szabályozza. Ez a német gazdaság versenyképessége erősítésének és a társadalmi igazságosság növelésének kettős bázisán alapszik.

A „Beruházni Németország és Európa jövőjébe” címet viselő gazdaságpolitika központi elemei között a német szövetségi kormány fókuszba helyezte:

- a szociális piacgazdaság erősítését (csak egy nyitott, versenyorientált, fair és szolidáris társadalom tud tartósan gazdaságilag sikeres lenni);
- a beruházások növelését;
 - a közösségi infrastruktúra megőrzését és kiépítését,
 - az innovációs erő növelése és a német gazdaság erősítése különös tekintettel az ipar és a kis- és középvállalatok, valamint a digitális változás révén,
 - az energiafordulat sikeres és költséghatékony folytatása, biztonság nyújtása a befektetésekhez tiszta keretfeltételek és a vállalatok hatékonyság növelését szolgáló beruházásának ösztönzése révén,
 - a szakemberszükséglet biztosítása a képzésre fordított források növelése, a munkaerő-piaci integráció erősítése, valamint
 - az európai gazdasági és valutaunió stabilizálása.
- az energiafordulat szisztematizálását (a jövő energiarendszere a megújuló energiák növekvő részarányán és nagyfokú hatékonyságán alapszik)
- az európai növekedés alapelveinek erősítését
- a szakemberek biztosítását (a szövetségi kormány stratégiákat fejleszt a demográfiai változás gazdaságra gyakorolt hatásainak ellensúlyozása és a német gazdaság teljesítőképessége megőrzése érdekében),
- a digitalizálás alakítását;

- a bürokrácia csökkentésének elősegítése (21 intézkedés többek között az adó- és mérlegjog, a start-up vállalatok tehermentesítése, valamint a statisztikai és információnyújtási kötelezettség mérséklése céljából);
- a vállalat alapítások és növekedés támogatás;
- valamint a nemzetközi gazdaság és kereskedelem javítását (a német gazdaság alapvető érdeke, hogy a jólét, a növekedés és a foglalkoztatás sikeresen és fenntartható módon bővíthessen);
- A német *Industrie 4.0*, egy átfogó, tárcaközi innovációs stratégia, mely része a szövetségi kormányzat gazdaságfejlesztési elképzeléseinek. Az innováció alatt nem pusztán a technológiai és tudományos innovációt érti, hanem elsősorban a társadalmi innováció áll a középpontjában. A stratégia a tematikus célokon belül határozza meg a konkrét beavatkozási területeket. Ennek megfelelően például az „értékteremtés és az életminőség fenntartása és javítása” tekintetében a következő főbb területeket azonosítja: a digitális gazdaság és a társadalom, a fenntartható gazdaság és az energia, innovatív munkahely, az egészséges életmód, az intelligens mobilitás és a polgári védelme.

A német gazdasági kilátásokat, a magyar gazdasági kapacitást és a tendenciákat figyelembe véve jelentős potenciál van a járműipari exportunk további növelésében, emellett az orvosi műszerek, a műanyagipari, illetve az élelmiszeripari termékek kivitele is várhatóan növekedni fog a jövőben is.

1.2. Ausztria

Az újraiparosítás Ausztriában is a gazdaságpolitika egyik legfontosabb célkitűzése. Ennek érdekében Ausztriában az összes releváns intézkedést felül kell vizsgálni annak szellemében, hogy azok vajon hozzájárulnak-e az ipari fejlődéshez.

Az osztrák Industry 4.0 vagy újraiparosítási program két pilléren nyugszik: megtartani és továbbfejleszteni az ipart (cél: a nagy osztrák tulajdonú nemzetközi cégek megtartása), **valamint összekötni az ipart a K+F+I szektorral.** Releváns elemei:

K+F+I fejlesztés:

- az Ipar 4.0 megvalósításához szükség van egy közös platform létrehozására, továbbá olyan mintagyárak létrehozására, amelyeket lehet propagálni;
- kecsgetetővé kell tenni az országot az innovációs tudással rendelkezők számára.

Nemzetközi szinten a tisztességes verseny megvalósítása;

- magas színvonalú nemzetközi testület felállítása, amely kidolgozza az ipari szereplők/ vállalatok itthon maradási stratégiáját.

Szakértelem és nemzetközi csúcavezetők:

- helyben biztosított magas tudás megszerzése ;
- a felsőoktatásban nem mennyiségre, hanem a minőségre kell koncentrálni.

Klíma, energia, környezet és nyersanyag:

- alacsony CO₂ és hatékonyságnövelő innovatív technológiák támogatása;
- megújuló energia innovációs és beruházási támogatása.

Az osztrák gazdaság vásárlóerejét figyelembe véve jelentős növekedés várható a gyógyszeripari termékek, kazánok, gépek és mechanikus berendezések, a közúti járművek és az élelmiszeripari termékek kivitelében.

1.3. Románia

Románia jelenleg **nem rendelkezik** kifejezetten az ország ipari fejlesztésére fókuszáló stratégiával. Az ország 2014-2020-as Nemzeti Versenyképességi Stratégiájába (NVS) foglalták bele azokat az ipari ágazatokat, amelyek a jövőben prioritást fognak élvezni. Az NVS nem szentel külön fejezetet az iparfejlesztésre, hanem az egyes fejezeteken belül tesz utalást a különböző iparágak jelenlegi helyzetére és jövőbeni fejlesztési lehetőségeire. A tervezet 8 fő kihívásra próbál meg választ adni és ezekben a témákban tűznek ki elérendő célokat:

- az üzleti környezet szabályozása;
- innováció ösztönzése;
- a piaci szereplők közötti bizalom erősítése (hiányzik a gazdaság szereplői közötti együttműködés);
- vállalkozói szellem (demográfia, struktúra, üzleti környezet rugalmassága);
- humánerőforrás és oktatás;
- kreativitás (vállalkozói kultúra és innovációs közösség);
- hatékonyság (erőforrások kihasználása);
- kiválóság (ágazati prioritások és nemzetközi versenyképesség).

A magyar export növelésére főleg az élelmiszeripari termékek, italok, élő állatok, gabona, valamint a vegyipari termékek és a gépkocsi-alkatrészek terén vannak potenciális esélyek. További lehetőséget kínálnak a gyógyszeripari termékek és a gyógyászati segédeszközök.

1.4. Szlovákia

A szlovák Gazdasági Minisztérium 2015-ben az energetikai biztonság, a határon átnyúló energetikai infrastruktúrák fejlesztése és az ipari szektor átalakulását és bővítését szolgáló támogatások rendszerének működtetése témaköröket tekintette a tárca főbb feladatának.

A gyorsan fejlődő iparágak perspektivikus területei: autóipar és gépgyártás, fogyasztási elektronika és elektromos műszerek, információs és kommunikációs termékek és szolgáltatások, vas- és acélgyártás és feldolgozás. Specializációs területek a tudományos és kutatási kapacitások tekintetében: anyagkutatás és nanotechnológia, információs és kommunikációs technológiák, biotechnológia és -gyógyszerek, agrárium és vidékfejlesztés, fenntartható energetika és energiaforrások.

A célkitűzés, hogy 2020-ig a K+F kiadások növelése, minimálisan a GDP 1,2 %-os részarányának elérése mellett

- a teljes export-teljesítményben 2020-ig 5%-os hazai hozzáadott érték növekedés biztosítása;
- a beszállítói kapacitások bővítése a nagyobb innovációs aktivitással rendelkező nemzetközi társaságokkal;
- ezen beszállítói kapacitások bővítésébe a hazai kkv-k bekapcsolódásának elősegítése.

Magyar export szempontjából perspektivikus feldolgozóipari termékcsoporthoz: közlekedési berendezések, járművek, eszközök műanyag és fém komponensei, elektrotechnikai műanyag és fém komponensek, elektromos berendezések, fogyasztási cikkek, mezőgépek, élelmiszerek, hungaricumok, italok, cukor- és édesipari termékek, egészséggazdaság, gyógyszeripar, vas- és acéltermékek, vegyi- és vegyipari termékek, műanyag, műtrágya, alumíniumipari termékek, papír és papíripari termékek.

1.5. Olaszország

Nincs átfogó gazdasági stratégia, helyette **növekedés- és beruházásösztönző reformintézkedéseket alkalmaznak.**

A **foglalkoztatás javítását és növekedés beindítását célzó reformcsomag** fő elemei: a munkát terhelő adók csökkentése, a belső kereslet ösztönzése. A forrásokat az állami kiadások megvágásával, valamint az adózási fegyelem javításával kívánják előteremteni. A Sblocca Italia (**Olaszország beindítása**) nevű **intézkedéscsomag** néhány eleme:

- a bürokrácia csökkentése;
- az építőipar fellendítése és néhány korábban leállított projekt kivitelezése;
- digitalizáció előmozdítása;
- energiahatékonyság javítása, energiabiztonságot növelése;
- projekt kötvények (12,5%-os kamatozással, az infrastruktúra beruházásokba való privát tőke bevonást segítik elő).;
- „Made in Italy” – a kormány intézkedéseket tervez a jól ismert olasz márkákat utánozó, de külföldi eredetű termékek további piacszerzése ellen.

Az magyar vállalatoknak elsősorban alapanyagok, félkész termékek, az olasz késztermékbe beépülő alkatrészek stb. területén van esélyük. Magyar késztermékek az olasz piacon sajnos alig ismertek. Az áruszektorokat vizsgálva elsősorban az alapanyagokra, vegyi és faipari alapanyagokra, fémipari félkész termékekre, kézműipari cikkekre, élelmiszeripari termékekre van igény a piacon.

1.6. Franciaország

Két évvel ezelőtt indították el az **„Ipar új arca Franciaországban”** programot, amely **34 nagy projekt** megvalósítását tűzte zászlajára az ipar megújulási és innovációs képességének ösztönzése, előmozdítása érdekében. A program az állam támogató ernyője alatt összehozza a nagy és kisvállalati szereplőket. A projektek **mind a vezető iparágakat, mint a hagyományos (textilipar) szektorokat érintik.** A projektek 3 kritériumnak felelnek meg:

- magas növekedésű és magas munkaigényű szektorokban világszerte;
- olyan szektorokban, ahol Franciaországnak technológiai versenyképessége előnye van;
- olyan termékek gyártására, amelyek jelen vagy jövőbeli szükségleteket elégítenek ki.

Exportunk dinamikus növekedésének a francia gazdaság jelenlegi helyzete gátat szab, de fellendülése esetén jelentős pótlólagos exportlehetőségekre számíthatnak a magyar(országi) exportáló cégek pl. az autóipar, a gépipar (beruházási eszközök),

az építőipar, a vegyipar (különös tekintettel a kompozitokra) és a környezetipar, valamint az egészséggazdaság területén.

1.7. Lengyelország

Lengyelország **nem rendelkezik átfogó iparfejlesztési stratégiával**. A szaktárca „**Iparpolitikai prioritások**” címen dokumentumot dolgozott ki, amely a lengyel ipar előtt álló kihívásokat és az azokra adandó válaszokat tartalmazza. Az iparpolitikai fejlesztést az alábbi nyolc prioritást élvező intézkedés által kívánják megvalósítani:

- az innovációt és a kreativitást növelő beruházások elősegítésével;
- a vállalati működés hatékonyságának növelésével;
- az iparban és annak környezetében új, értékes munkahelyek teremtésével;
- a külföldi piacokra irányuló expanzió növelésével;
- az EU belső piacához és a harmadik országok piacaihoz való hozzáférés növelésével;
- stabil jogalkotási és pénzügyi környezet megteremtésével;
- hatékony szakképzési rendszer kialakításával;
- Lengyelország innovatív és beruházásbarát arculatának erősítésével.

A forgalom bővítésére az ipari termékek, különösen a már hagyományosnak tekinthető vegyipari-, műanyag- és gumiipari termékek, a gyógyszerek, a gép-, járműipari és elektronikai-híradástechnikai termékek, részegységek, valamint a csomagolóipari termékek, az energetikai és környezetvédelmi berendezések nyújtanak lehetőségeket.

1.8. Csehország

Az ország gazdasági fejlődésének egyik fő pillére az ipar, ezért a cseh kormány stratégiai céljai között van az ipar fejlesztése, az ipari vállalatok és vállalkozások számára a lehető legmegfelelőbb üzleti és kereskedelmi környezet biztosítása. A kormány a cseh ipar politikáját, és azon belül az ipari háttér fejlesztését célzó koncepcióját illetően piac- és nem intervenció-orientált. A különböző iparpolitikák (stratégiák) kialakítása során az alábbi területek kerültek fókuszba: autóipar, alkatrészgyártás, vegyipar, biotechnológia, energiaforrások, anyagkutatás, informatikai társadalom, biztonságfejlesztési és társadalomtudományi kutatások. **Fő cél, hogy az alapkutatásokba fektetett közpénzek hozadéka valóban** új ismeretek megszerzése legyen, illetve hogy az innovációba fektetett közpénzek konkrét gazdasági célokkal vagy hozadékkal párosuljanak.

Piaci pozíciónk javítását elsősorban a gépipar, az elektronika, a konfekcióipar, továbbá vegyipari és gyógyszeripari termékek piaci részesedés növelésétől remélhetjük. Hosszabb távon a magyar élelmiszeripar, építőipar, továbbá a környezetvédelmi ipar üzleti lehetőségeinek bővülésével számolhatunk.

1.9. Egyesült Államok

Az Egyesült Államok kormányzata az utóbbi 10 évben erősen törekszik a világ ipari fejlődésében az 1980-as évek óta gyengülő vezető pozíciójának megerősítésére. **Erős hangsúlyt kap a csúcstechnológia fejlesztése és az ezt szolgáló oktatási rendszer, gazda-**

sági infrastruktúra és gazdasági környezet. A 2008-as világgazdasági válság kezelésében ezen a területen is alkalmazták a fejlett piacgazdaságban szokásosnál erősebb állami beavatkozás eszközeit, cserébe viszont az adófizetői pénzből megmentett iparágak cégeitől a kormányzat által megfogalmazott iparpolitikának megfelelő stratégiát igényeltek. Ennek egyik fő célja a „Buy American” előírásokkal is megtámogatott belső piacfejlesztés, a befektetések és a velük járó munkahelyteremtés növelése az Egyesült Államokban.

Az USA relációban kiemelkedő az **erőművi gépek és berendezések, az elektromos gépek, berendezések és ezek alkatrészeinek, a közúti gépjárművek és alkatrészeinek, valamint az optikai berendezések, az innovatív gyógyszerek, az orvostechikai berendezések és eszközök exportja**, melyek volumenének további növelése kiemelt perspektívát jelenthet a hazai exporttevékenység számára.

1.10. Oroszország

Az orosz iparpolitika jelenlegi egyik legfontosabb középtávú célja a **külföldi (import) termékek hazai gyártású megoldásokkal történő kiváltása, az importhelyettesítés**. A hazai cégek és vállalatok nagyobb belső piaci részesedésével növelnék a gazdaság kibocsátását, javítva annak versenyképességén, elősegítve annak fejlődését. A program 21 alprogramot tartalmaz a különböző ágazatokra és fejleszteni kívánt területekre vonatkozóan (a gépipar, nehézipar, bányászat, vegyipar, biotechnológia különböző területei, ipari parkok).

Fontos a felkészülés a szankciós környezet megszűnését követő időszakra, amely során a mezőgazdasági termékek, valamint a visszatérő kereslet okán a gyógyszeripari termékek kivitelének várható bővülése mellett a korszerű magyar technológiákon alapuló, az oroszországi helyi gyártást és feldolgozást elősegítő projektek nyújthatnak együttműködési perspektívát.

III. CÉLZOTTAN FEJLESZTENDŐ ÁGAZATOK KIVÁLASZTÁSA

Az Irinyi Tervben megfogalmazott célok elérése meglátásunk szerint különböző ipari szegmensek támogatásán keresztül lehetséges. Az ágazatok kiválasztásához egy olyan szempont-rendszer felállítása szükséges, mely figyelembe veszi hazánk geopolitikai helyzetét, külkereskedelmi kapcsolataink adta lehetőségeket, hazánk régiójának erősségeit.

A következő alfejezetekben azokat a prioritásokat összegezzük, melyek mentén meghatározhatóak ezen, célzottan fejlesztendő ágazatok.

1. Globális iparfejlődési trendek

Magyarország, mint exportorientált gazdaság iparának fejlesztése során elengedhetetlen a várható trendek figyelembe vétele, annak érdekében, hogy olyan ágazatok és fejlődési irányvonalak támogatása kerüljön kijelölésre, amelyek a várható igényeket leginkább kielégítik. A KPMG 2014-es elemzései⁴ ilyenként azonosítják a **gazdasági erőviszonyok változását, a klímaváltozást és erőforráshiányt, az urbanizáció felgyorsulását és a népességnövekedést, valamint a technológiai fejlesztések igényét.**

A gazdasági erőviszonyok megváltozása azt jelenti, hogy a korábban „fejlődőnek” tekintett országok, mint Kína, India, Indonézia, Brazília a termelőerő mellett a fogyasztás tekintetében is fokozatosan átveszik a vezető szerepet (hatalmas felvevőpiac). A népességnövekedéssel a globális piacon folyamatosan jelennek meg újabb, fizetőképes fogyasztói csoportok; a korábbi túltermelési válságok helyett a jó minőségű termékek iránti kereslet folyamatos, tartós emelkedést mutat. Egyre nagyobb igény mutatkozik a **testreszabott, kiszériás vagy egyedi termékekre**, ami az egyes ágazatokon belüli specializációt vonja maga után. Az egyediesített, jó minőségű alapanyagok, a termelési lánc különböző szintjein előállított minőségi alkatrészek biztosíthatják a magasabb minőségű végtermék megjelenését. A **szociális és egészségvédelemhez kapcsolódó igények fokozódásával az ezeket kiszolgáló ágazatok** is előtérbe kerülnek.

4 KPMG International (2014), "Future State 2030: The Global Megatrends Shaping Governments"

A fent vázolt igénykielégítést élhető környezetben kell megteremteni. A klímaváltozás az erőforráshiány a megújuló energia egyre növekvő szerepét, az **energia és anyaghatékony termékelőállítás** követeli meg.

A technikai fejlődés folyamatossága biztosíthatja a változó igények kielégítését és az egyes országok, térségek összehangolt fejlődését is. Az emberi környezet „okosabbá válása” visszafordíthatatlan folyamat, ehhez kell kapcsolódnia az **ipar digitalizációjának**, az olyan ipari ágazatok támogatásának, melyek multiplikátor hatásuk révén egyszerűsítik, hatékonyabbá teszik a termelést, élhetőbbé a környezetet, élvezhetőbbé a kapcsolódó szolgáltatásokat.

Az ipari termelés fejlődése maga után vonja a szakképzett munkaerő iránti növekvő igényt. Az ipari termelés jelentős részét mérnökök munkája biztosítja, ami a **szakemberképzésnek a jelenlegi és jövőbeni ipari igényekhez történő igazítását** kell, hogy eredményezze.

A kiemelt, célzottan támogatott ágazatoknak tehát támaszkodniuk kell a fejlett technológiára, képeseknek kell lenniük arra, hogy a megnövekedett igényeket magas színvonalú termeléssel elégítsék ki és nem utolsó sorban mindezt energiahatékony, környezetkímélő és a fogyasztók életét egyszerűsítő módon tegyék, figyelembe véve azt a szempontot is, amit a korábbi ipari munkahelyek számának csökkenése jelent, vagyis az oktatás, szakképzés célirányos megváltoztatására kell törekedniük.

2. Exportképesség

A magyarországi árukereskedelem a célországokat tekintve továbbra is rendkívül koncentrált. 2015-ben exportunk 88 %-a irányult az EU-tagállamok felé. A magyar külkereskedelem legfontosabb partnere Németország, ahova exportunk 27,6 %-a irányul, második legnagyobb exportpartnerünk Románia és kiemelkedik még az osztrák és szlovák reláció. E koncentráltásra tekintettel a kiemelt ágazatok meghatározásakor a német relációs export szempontjából versenyképes ágazatokat súlyozottan szükséges figyelembe venni.

2015 első 11 hónapjában az export 57,1 %-át a **gépek és szállítóeszközök** adták. 2014-hez képest 12,6 %-kal volt nagyobb. A növekedés elsősorban a közúti járművek árucsoportnak volt köszönhető, ebben az árucsoportban 2014-hoz képest az exportban 22,7%-os értéknövekedés figyelhető meg. Az autóiipari termékek gyártásához kapcsolódó villamos gép, villamos készülék és műszer, valamint az általános rendeltetésű ipari gépek forgalma szintén jelentősen bővült.

A kivitel növekedésében az autógyártásban felhasznált szakmai tudományos **ellenőrző műszer kereskedelme, illetve a gyógyszerek és gyógyászati termékek kereskedelme** volt a legjelentősebb tényező; ugyanakkor számottevő volt a vas és az acél valamint a gumigyártmány behozatala és a fémtermék mindkét irányú forgalma. Ugyanakkor a **vegyipar** is említésre méltó növekedést mutatott fel. A vegyipari termékek legjelentősebb felvevő piacának számító Oroszországba irányuló export csökkenését az EU országokba irányuló export ellensúlyozni tudta. Dinamikusan bővült az illóolaj, illat- és tisztítószer mindkét irányú kereskedelme.

A legfontosabb 10 export-célország adatait figyelembe véve a 2014. évi exportunkban első helyen az **elektromos gépek és alkatrészek** árucsoport álltak, melyet a **mechanikus berendezések**, a közúti jármű, valamint az **optikai és orvosi eszközök** kivitele követett. Figyelemre méltó, hogy a **gép- és berendezés-export** 2014. évi teljes növekményének közel háromnegyede (73%-a) a német viszonylatban keletkezett, és a termékcsoporthoz a teljes német kivitelben elért részaránya a 2013. évit több mint két százalékponttal meghaladva csaknem 66%-ra emelkedett. A legfontosabb kiviteli termékeink emellett a **közúti járművek és az elektromos gépek, felszerelések, valamint ezek alkatrészei**. A 2013-as évhez képest a közúti járművek kivitele több mint 50%-kal nőtt, de jelentősen megnövekedett az optikai és orvosi műszerek kivitele valamint a magvak, gyümölcsök, ipari növények exportja is.

A német gazdasági kilátásokat, a magyar gazdasági kapacitást és a tendenciákat figyelembe véve **jelentős potenciál van a járműipari exportunk további növelésében, emellett az orvosi műszerek, a műanyagipari, illetve az élelmiszeripari termékek kivitele is várhatóan növekedni fog a jövőben is.**

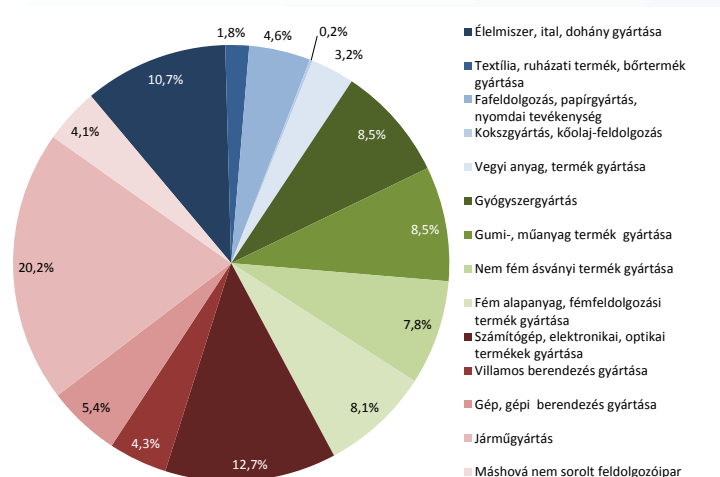
3. FDI-vonzó képesség

A magyar iparfejlődésben az 1990-es évek elejétől jelentős szerepet játszottak a külföldi működőtőke befektetések (foreign direct investment - FDI) és mára a technológiai fejlődés motorjává váltak. A külföldi vállalkozások termelésát helyezése (delokalizálása) hazánkba többek közt munkahelyteremtéssel, technológiai modernizációval járt. A magyar gazdaság növekvő teljesítményének fenntartása érdekében olyan ágazatok támogatása a cél, melyek magas FDI-vonzó képességgel rendelkeznek.

2013-ban az MNB adatai alapján a magyarországi FDI állomány 78.616,9 millió eurót tett ki. A feldolgozóiparba érkezett FDI részaránya a teljes magyarországi beruházási állományban 21,4% volt. A feldolgozóipari alágazatok közül legjelentősebb a **járműgyártás**, amely a teljes feldolgozóipari FDI állomány 20,2%-át adja, a beruházások

összvolumene közel 3,4 milliárd euró. Ezt követi a **számítógép, elektronikai, optikai termékek gyártása** alágazat 12,7%-os részesedéssel, míg a harmadik legjelentősebb feldolgozóipari alágazat az **élelmiszer, ital dohány gyártása** volt 10,7%-os részesedéssel. 1 milliárd euró feletti beruházási állománnyal rendelkezik: gyógyszergyártás, gumi-, műanyag termék gyártása, fém alapanyag, fémfeldolgozási termék gyártása, valamint nem fém ásványi termék gyártása.

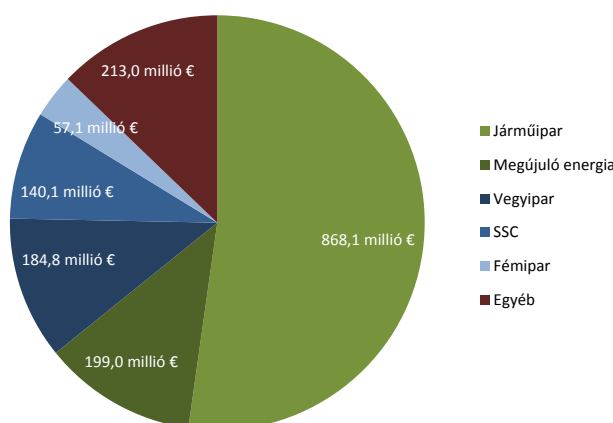
A magyarországi feldolgozóipari FDI állomány megoszlása 2013-ban (%)

Forrás: MNB

A HIPA adatai szerint 2014-ben – a korábbi évekhez hasonlóan – dominált a **járműipar**, a befektetési volumen 52,2%-a ebben az alágazatban realizálódott. A második szektor, ahova a legnagyobb összértékben érkeztek beruházások a **megújuló energia iparági** beruházások 199 millió euró, ezt követi a **vegyiipar** összesen 184,75 millió euró értékű befektetéssel.

2014. évi pozitív FDI-döntések ágazatok szerinti megoszlása (millió euró)

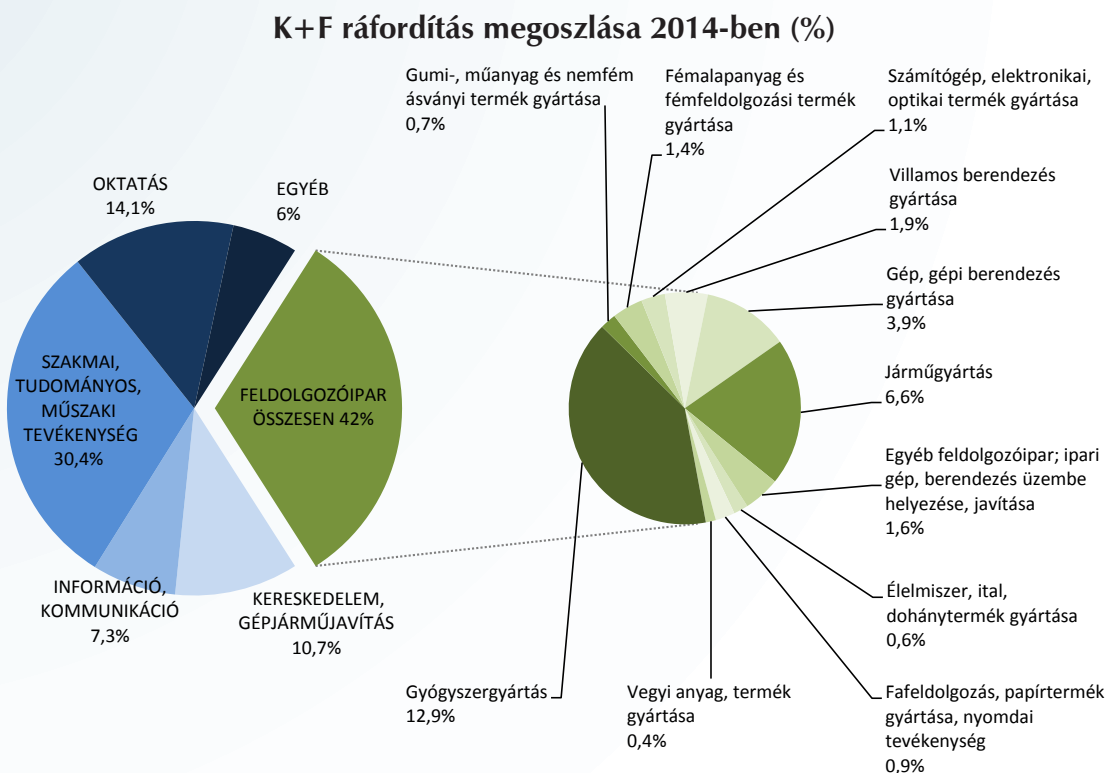
Forrás: HIPA

Az iparági bontásban 2014-ben a legtöbb, azaz 3.595 új **munkahely** a szolgáltató szektorban (SSC) létesült, összesen 3.500 új munkahely pedig a járműiparban. Jellemző a két szektor dominanciájára, hogy együttesen az összes új munkahely mintegy 2/3-át tették ki. A 3. helyen 1.089 fővel az elektronika, 4. helyen 375 fővel a gépipar, 5. helyen 358 fővel az élelmiszeripar áll.

4. Alacsony delokalizációs kockázat – magas hozzáadott értékű termelés

A delokalizáció (mely alatt egy gazdasági tevékenység teljes vagy részleges megszüntetését és másik országban közvetlen befektetés útján való újraindítását értjük) gyakorlatilag a legtöbb ipari ágazatot érinti, de egyes ágazatokban nagyobb szerepet játszik. A kockázatok minimalizálása érdekében azonosítani kell azokat az iparágakat, melyek delokalizációs kitettsége alacsony. Hagyományosan a munka-, s kevésbé technológia intenzív tevékenységek tartoznak a delokalizált ágazatok közé, de ma már nőtt a magasabb technológia-tartalmú, ill. képzettebb munkaerő-igényű, jellemzően nagyobb hozzáadott értéket, illetve magasabb tőkebefektetést igénylő iparágak, mint például az autóipar delokalizációs kockázata is. A nehezen áttelepíthető iparágak sajátossága, hogy hosszú beruházási ciklussal bírnak. Erre legjobb példa a gyógyszeripar, melyben egyes gyógyászati készítmények gyártását hosszú, több éves fejlesztési szakasz előzi meg. Jelen alfejezetben tehát azt vizsgáljuk, hogy mely ágazatokban folyik a legmagasabb technológia tartalmú, nagy hozzáadott értéket, nagyobb K+F+I ráfordítást tartalmazó termelés.

A legutóbbi, 2012-ben publikált európai bizottsági felmérés szerint Magyarország különösen sikeres az újdonságok értékesítése, a szabadalmakból és licenciából érkező külföldi jövedelmek terén. A K+F-beruházások nemzetgazdasági beruházásokból való részesedése 2013-ban elérte az 1,63%-ot, ami több mint kétszerese a tíz évvel korábbinak. Ez a javulás leginkább azon vállalkozásokkal függött össze, amelyek **kutatás-fejlesztési tevékenysége** évek óta az átlagot meghaladó mértékben fejlődött, amely a feldolgozóiparhoz köthető. A feldolgozóiparon belül a **gyógyszergyártás** a legnagyobb súly, a **járműgyártás, elektronika és gépgyártás** K+F ráfordításai összesen is alatta maradnak a gyógyszergyártásénak.

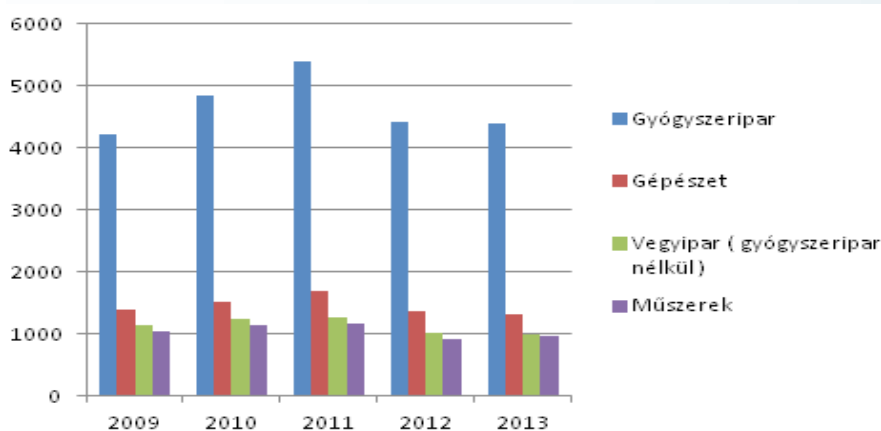

Forrás: KSH

Az egyes ágazatok **K+F tevékenységének ráfordításigényei** (főként a technológiától, az ágazati jellegzetességektől, az infrastruktúra értékétől, a kutató által végzett tevékenység eszközigényétől és további tényezőkből függően) nagymértékben különbözőek. Az egy kutatóra jutó K+F ráfordítás a gyógyszergyártásban messze a legmagasabb, a nemzetgazdasági átlag két és félszerese. Ugyanekkor más, a GDP-ből nagyobb mértékben részesedő ágazatok (például járműgyártás) egy kutatóra jutó ráfordításigénye a nemzetgazdasági átlag alatt van.

A feldolgozóipari **hozzáadott érték ágazati megoszlása** az elmúlt években jelentős átalakuláson ment keresztül: jelentősen **nőtt többek között a járműipar, a gépgyártás és a gyógyszergyártás** súlya. A statisztikai adatokból kiderül, hogy az elmúlt években a magasabb technológiai szintű, képzettebb munkaerőt igénylő iparágak tudtak jelentős fejlődést felmutatni (gép, gépi berendezésgyártása, járműgyártás, számítógép, elektronika, optikai termékek gyártása), szemben az inkább munkaerő-intenzív, alacsonyabb automatizáltságot igénylő iparágakkal (textília, ruházat, bőr és bőrtermék gyártás, élelmiszer, ital, dohánytermék gyártás). A szolgáltatási ágak közül az **információ, kommunikáció nemzetgazdasági ág** vállalatai emelkednek ki, a szektor vállalkozásainak 48,4%-a innovatív.

A hatályos hazai **szabadalmak** legfontosabb szakterületei: **a gyógyszeripar, a gépészet, a gyógyszeripar nélküli egyéb vegyipar és a műszeripar.**

Forrás: Nemzeti Szellemi Tulajdon Hivatala

5. Hazai nyersanyag magas hozzáadott értékű feldolgozása, a rendelkezésre álló szaktudás hasznosítása, az elmúlt évek kedvező tendenciái

Az ipar néhány alágazata az elmúlt években jelentősen nagyobb fejlődésre volt képes, mint más alágazatok. Ennek okai részben hagyományos, „örökölt” adottságok voltak, részben ezen adottságokra is építő regionális befektetési tevékenység eredményei. Megalapozottan feltételezhető, hogy az iparnak a jövőben is jobb esélyei lesznek azokon a területeken, ahol az ország rendelkezik termelési hagyományokkal, szakértelemmel.

Magyarország a terület geológiai felépítése miatt nyersanyagokban (ércekben és energiahordozókban) relatíve szegény. Az iparban hasznosítható nyersanyagok esetében

szintén meglehetősen szűkösek a lehetőségek, ugyanakkor a mező- és erdőgazdasági alapanyagok ennél nagyobb számban állnak rendelkezésre. Ezért a hazai alapanyagok magasabb szintű feldolgozása során főként ezt a területet kell figyelembe venni.

A hazai **fa** alapanyag esetében a nyers fűrészáru helyett magasabb feldolgozottsági fokú termékek (lemezgyártás, bútortábla, építőanyag ipari termékek, ablak és ajtótokok stb.) gyártását biztosító, faipar célirányos fejlesztése hozzájárulhat a gazdasági növekedéshez. Nyersanyag-felhasználás szempontjából perspektivikus továbbá az alacsony képzettségűek foglalkoztatásában egyik legnagyobb élőmunka igényű ágazat, a **gyógynövényipar**, melynek magas hozzáadott értéket képviselő termékei iránt a kereslet 7-10 %-kal növekszik évente.

A **gyógyszeripari** komparatív előny fenntartása azért is kiemelkedően fontos, mert mind maga az iparág mind a hozzá kapcsolódó felsőoktatás, képzés kiemelkedő, nemzetközileg is elismert tradíciókkal bír. Innovatív jellegénél fogva jelentős értéktermelő, foglalkoztató. Perspektivikus mind az innovatív, mind a generikus gyógyszergyártás bővítése.

Hazánkban jelentős hagyománya van a **járműgyártásnak**, ezen belül új szektorként jelent meg az **elektromos járművek részegységeinek** gyártása, fejlesztése. Újdonságánál fogva ez a piaci terület a hazai cégeknek nagyobb teret biztosít, mint a tradicionális termékek esetében. Ehhez kapcsolódóan várható az elektronika ill. IKT szektor fejlődése is.

Jelentős hazai erőforrásnak tekinthető a rendelkezésre álló, valamint a jelenleg képzés alatt álló, jövőbeni potenciális munkaerő. A közép- és felsőfokú duális képzés volumenének növelésével, valamint átképzési programokkal a jelenleg azonosítható hiányszakmák újraélesztése megvalósítható.

6. Mélyvölgy időszaki energiafelhasználás növelése

A következő évtizedekben jelentős változáson fog keresztül menni a hazai villamosenergia előállítási, tárolási és továbbítási rendszer. Prognosztizálható mind az ipari, mind pedig a lakossági felhasználás (igények) változása is, melyekre elengedhetetlen megfelelő időben megkezdeni a felkészülést. A villamosenergia rendszer szabályozása és az erőművi kapacitások jobb kihasználása érdekében nemzetközi tapasztalatok alapján az a törekvés, hogy a terhelés úgy napon belül, mint héten belül minél egyenletesebb legyen. A csúcsidőszaki fogyasztás egy része terelődjön át a völgy-, még inkább a mélyvölgy időszakra. Hazánknak magas a földgáz import kitettsége, melynek csökkentése érdekében alternatívaként jöhet szóba – bizonyos területeken – a földgáz villamosenergiával történő kiváltása, amennyiben az energiahordozók árárányának hosszú távú prognózisa ezt gazdaságilag alátámasztja.

A MAVIR prognózisa szerint – a nukleáris fejlesztésekről meghozott kormányzati döntések értelmében – a 2020-as évek közepén két új 1.200 MW teljesítményű atomerőművi blokk kezdi meg működését, amelyek éves termelése 15-18 TWh körüli értékre várható. A fogyasztási szerkezetben a minél egyenletesebb, folyamatos áramfelhasználás arányának növelése elérhető egyrészt folyamatos munkarendet alkalmazó vállalkozásoknál (ahol például magas fokú automatizálás lehetséges), másrészt olyan iparágak letelepedésének, illetve bővülésének az ösztönzésével, melyek jellegükből adódóan nagy áramfelhasználást generálnak, és folyamatos üzemeltetést igényelnek.

Az áramtermeléshez alkalmazkodó energiaigényű ipari technológiák közül a **gépgyártás**, a **vegyipar**, a **gyógyszeripar** mellett kiemelt szerep jut a járműiparnak. Továbbá a kész járművekhez szükséges alkatrészek, valamint az elektronikai termékek gyártása is energiaigényes tevékenység. Ezeken túl a **járműipar** nagy energiafelhasználással készülő alapanyagokkal dolgozik (pl. acél, alumínium). A fentiekén túl kiemelt figyelemmel kell lenni a közúti- és a kötöttpályás közlekedés (és áruszállítás) elektrifikációjára is, tekintettel arra, hogy a területnek kiemelt jelentősége lesz a jövőben az elektromos áram felhasználásában.

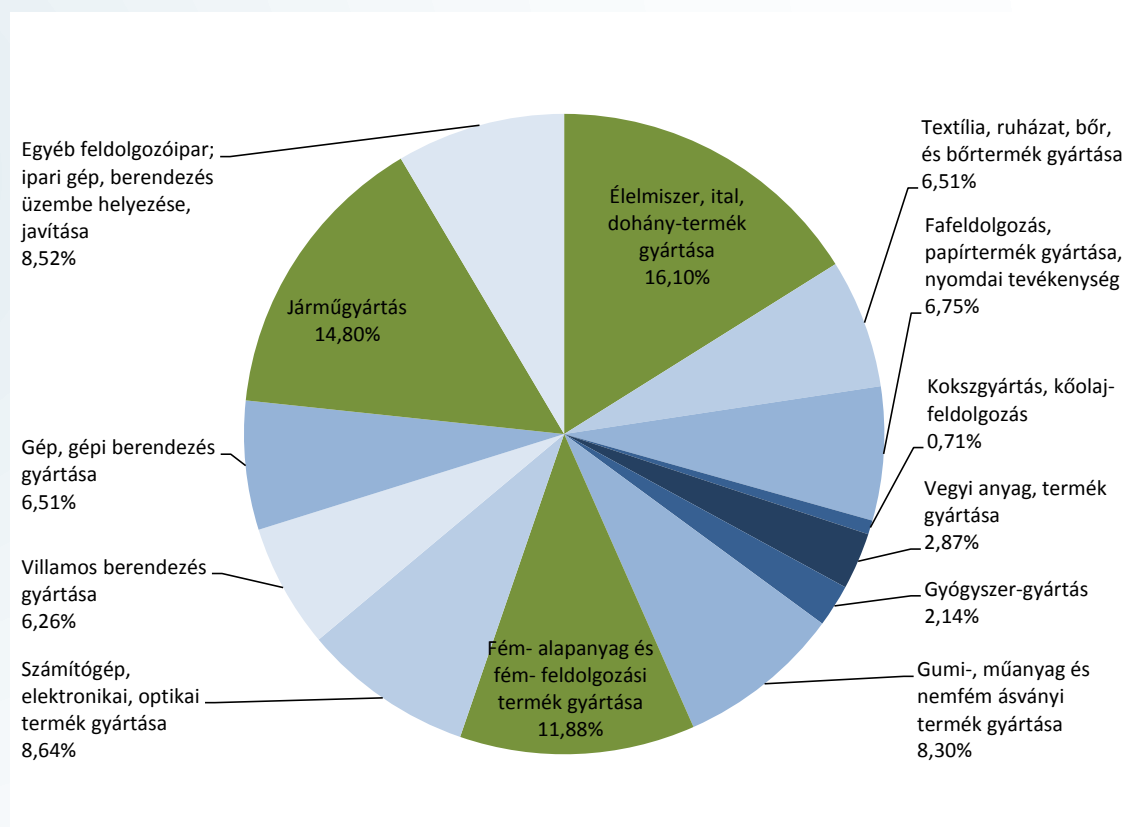
A közlekedési ágazatban az elektromos személygépjárművek elterjedése akkor eredményezheti a villamosenergia-fogyasztás nagyságrendi növekedését, ha megfelelő számú gépkocsi nagy futásteljesítményt nyújt. Az elektromobilitás ösztönzéséről szóló Jedlik Ányos Terv megvalósulása nagyságrendileg 232 GWh/év villamosenergia fogyasztással járna. Amennyiben szabályozással a gépjárművek töltése a völgyidőszakba terelhető, akkor ennek pozitív hozadéka, hogy a fogyasztásnövekmény elsősorban a völgyidőszakban jelentkezik. Ehhez a villamosenergiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény legutóbbi módosítása már lehetőséget ad. Az elektromos járművek akkumulátor kapacitásai egyben kiváló eszközök lehetnek a csúcs- és völgyidőszakokban jelentkező eltérő energiaigény kiszabályozására is.

7. Területi egyenlőtlenségek feloldására való képesség, munkahelyteremtő és megtartó képesség

Az egyes ipari ágazatok területi egyenlőtlenségek feloldására való képességét vizsgálva a négy legkedvezőtlenebb foglalkoztatási mutatókkal rendelkező (Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar, Somogy, Szabolcs-Szatmár-Bereg) megye 2015. első negyedéves feldolgozó ipari adatait vettük alapul annak érdekében, hogy megállapítsuk, a relatíve alacsonyabb foglalkoztatottsági mutatókkal rendelkező területeken mely ágazatok tudják felszívni a rendelkezésre álló – jellemzően alacsonyan kvalifikált – munkaerőt. Azokban a megyékben, ahol a legkedvezőtlenebb a foglalkoztatási mutató, a következő feldolgozóipari ágazatok termelése kiemelkedő: **vegyi anyag, termék gyártása, számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása, gépipar, élelmiszer, ital, dohánytermék gyártása.**

Napjainkban a legnagyobb feldolgozóipari foglalkoztató az **élelmiszeripar, járműipar, és a fémipar**:

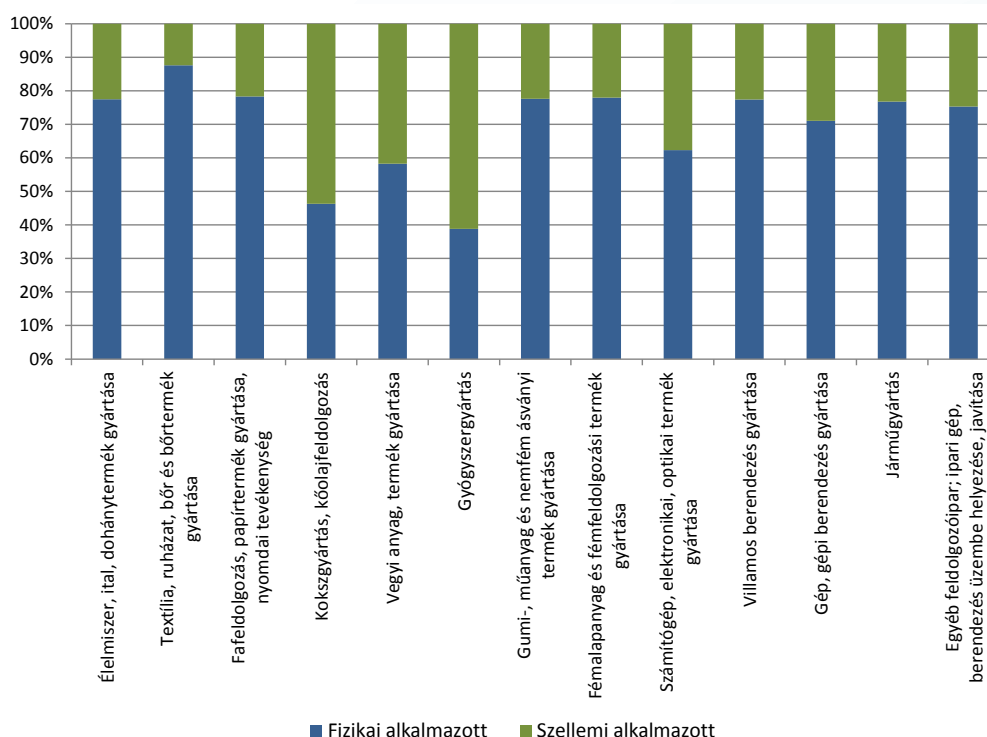
A feldolgozóiparban foglalkoztatottak megoszlása 2014-ben (%)

Forrás: KSH

Hagyományosan munkaerő- és kevésbé tudásintenzív ágazatoknak tekinthetők az élelmiszeripar, textilipar, faipar, ill. az építőipar, míg az IKT szektor, gyógyszeripar, vagy akár a – tág értelemben vett – vegyipar magasabb végzettségű munkavállalókat foglalkoztat. A területi egyenlőtlenségek oldására – hangsúlyozottan rövidtávon – az első csoport, míg hosszú távon a kisebb delokalizációs kockázatú második csoport képes. A munkahely-megtartó képessége pedig éppen ezért a második csoportnak kedvezőbb.

A fizikai és szellemi alkalmazottak foglalkoztatása (nem teljes munkaidő esetén legalább 60 munkaóra teljesítés) 2014-ben (%)

Forrás: KSH

8. Hazai tulajdonú vállalkozások magas aránya az ágazatban

Az egyes alágazatok fejlesztési perspektívájának meghatározása során elengedhetetlen annak vizsgálata, hogy mely ágazatokban képes hazai tulajdonú vállalat nagyvállalattá – vagy ilyen lehetőséggel rendelkező középvállalattá – válni. Az értékesítés nettó árbevétele, a befektetett eszközök, és az átlagos statisztikai állományi létszám alapján azonosított 120 legnagyobb, magyar magántulajdonban lévő vállalat alágazati besorolásából a következő következtetések vonhatók le.

A kiemelt vállalatok fő tevékenységét illetően az élelmiszeripari **ágazat** jelentős túlsúllyal rendelkezik. A 120 cégből 50 tevékenykedik ezen a területen. Az élelmiszeriparon belül is kiemelkedik a **húsipari szakág**, illetve a tejipar és a zöldség-gyümölcs feldolgozás teljesítménye is hangsúlyos.

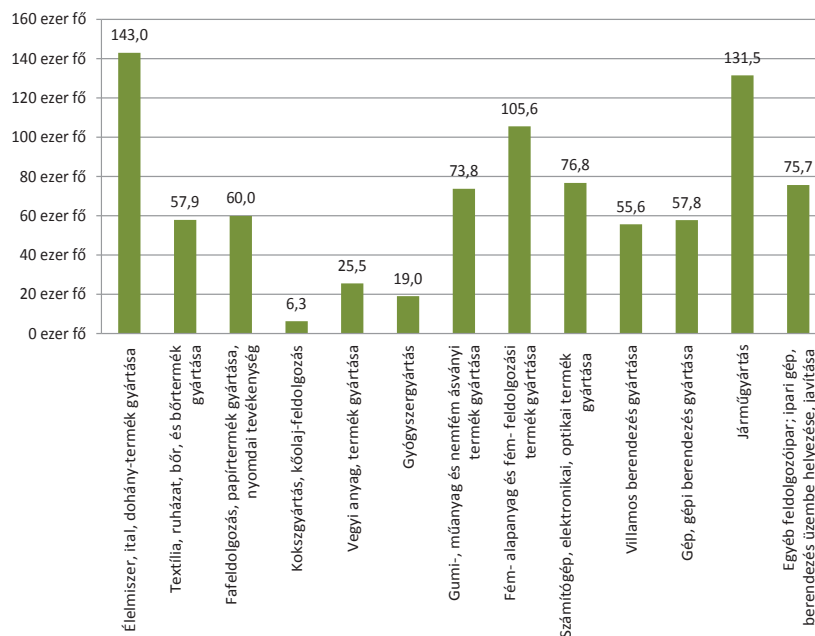
A **fémalapanyag, fémfeldolgozási termék gyártás** 18 céggel képviselteti magát. Általánosan elmondható, hogy az ágazat jelentős munkaerőigénnyel bír. Az ágazat figyelemreméltó szakágai a könnyűfémöntés, valamint a fémmegmunkálás.

A **járműgyártás** minden tekintetben meghatározó ágazata a magyar feldolgozóiparnak. Az ágazatot 6 db cég képviseli a járművillamossági elektronikai készülékgyártási, a közúti jármű, járműmotor alkatrész gyártási, valamint a gépjármű karosszéria, pótkocsi gyártási szakágak területéről. Mindezek közül kiemelkedik a VT csoport.

5 vállalkozás tevékenykedik a **vegyszer, termék gyártási ágazatban**. A legnagyobb közülük a Nitrogénművek Vegyipari Zrt.

A feldolgozóiparban foglalkoztatottak $\approx 6\%$ -át a fent hivatkozott **120 magyar tulajdonú nagyvállalat** alkalmazza. A feldolgozóipar alágai szerinti a foglalkoztatási arányt az alábbi táblázat mutatja:

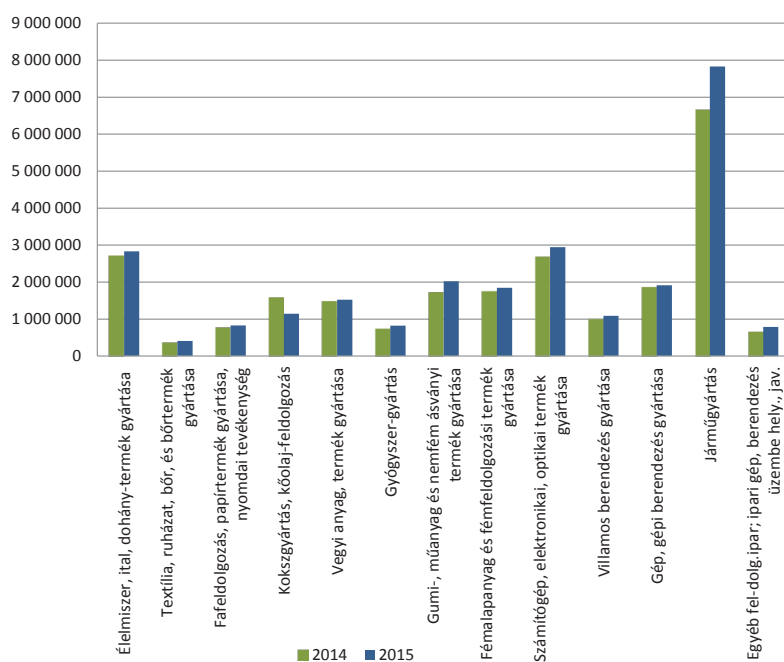
A feldolgozóiparban foglalkoztatottak száma 2014-ben (ezer fő)

Forrás: KSH

A magyar tulajdonú nagyvállalatok a **termelési értékhez** viszonyított teljesítményük arányának **tekintetében az élelmiszeriparban emelkednek ki**, ahol a termelési érték $28,9\%$ -át 50 magyar nagyvállalat adja.

A feldolgozóipari termelés értéke 2014/15-ben (millió forint)

Forrás: KSH

9. Állami eszközökkel az ágazat termékei iránti igény hatékonyan generálható

Az állam a modern gazdasági környezetben kettős szerepet tölt be: a gazdasági folyamatok működését meghatározó-befolyásoló szabályrendszer megalkotása és folyamatos gondozása mellett közvetlen szereplője is a piacnak. Megjelenik vevőként a keresleti oldalon (a közszféra beszerzései kiemelt volumennel bírnak), és közvetve – az állami tulajdonú vállalatokon keresztül – eladóként a kínálati oldalon is. A kormányzati beruházások volumene továbbá rendszeresen meghaladja a magánszféra által realizáltakat, melyek között több beruházás stratégiai jelentőségűnek is tekinthető (pl. szállítási, oktatási, K+F+I célú).

A következő időszakban kiemelt fontossággal bírhat az állam, mint megrendelő szerepe a hazai gazdaság fejlesztésében. Több nemzetközi gyakorlat világít rá arra, hogy a jóléti államhoz kapcsolódó szolgáltatások (pl. az egészségügy, fejlett közösségi közlekedés) fejlesztésének központi igényén, az infrastruktúra fejlesztésén, az ezekhez kapcsolódó közbeszerzési kiírásokon keresztül célzottan fejleszthető egy-egy ipari ágazat az állami kereslet hazai termékkel történő kielégítésén keresztül. A központi infrastruktúra beruházások pozitív hatással bírhatnak a területi egyenlőtlenségekre is. A közösségi közlekedés gépjármű modernizációs igénye kiemelt lehetőséget biztosít a hazai **autóbuszgyártás** fejlesztésére. Ez megteremti annak a lehetőségét, hogy a hazai vállalatok kiléphessenek az exportpiacokra is. A sokszor elengedhetetlen a hazai referenciák megletének generálására jó példa, hogy a Kormány 3,9 milliárd forint vissza nem térítendő támogatást nyújt a magyar „evopro” elektromos buszok beszerzéséhez. A 2020-ig tartó időszakban jelentős mértékű forrás áll rendelkezésre a **kötőtpályás közlekedési ágazatok** fejlesztésére.

A **speciális gépjárművek** gyártása is olyan terület, melyen az állami, központi megrendeléseknek kiemelt szerepe van. Hazánkban pl. a kommunális hulladékgyűjtési feladatok ellátását szolgáló járműállományban évente százas nagyságrendben mutatkozik igény a cserére.

Az állami megrendelések kiemelt jelentősége azonosítható a **védelmi ipar** fejlesztése szempontjából is. A fejlett védelmi ipar a civil ipar fejlődését is nagymértékben elősegíti. A repülőgépek gyártásánál pl. a hadászati célú fejlesztések szinte azonnal átemelhetők és polgári célokra is hasznosíthatóak (pl. GPS technológia). Hazánkban rendkívül nagy hagyományai vannak a szektornak, jelenleg is több olyan vállalat azonosítható, mely világviszonylatban is előremutató fejlesztéssel, termékkel rendelkezik.

Lakásépítésre vagy felújításra, magán- és középületek energetikai felújítására vonatkozó, célzott kedvezmények nyújtásán keresztül állami eszközökkel **az építőipar, és az építőanyag-ipar** is jelentősen fejleszthető. Ebben az ágazatban hagyományosan nagy a közszféra, mint megrendelő jelenléte. A közelmúltban bejelentett, az új építésű lakásokra vonatkozó csökkentett, 5%-os ÁFA teher, illetve a nagycsaládosok új lakáshoz jutásához nyújtott 10+10 millió forint támogatás nagy valószínűséggel jelentős bővülést indukálnak az ingatlanpiacon.

A magyar egészségügy igényeinek 80%-át az **orvostechnikai eszközök** terén importból elégíti ki, így e területen is jelentős perspektívák mutatkoznak.

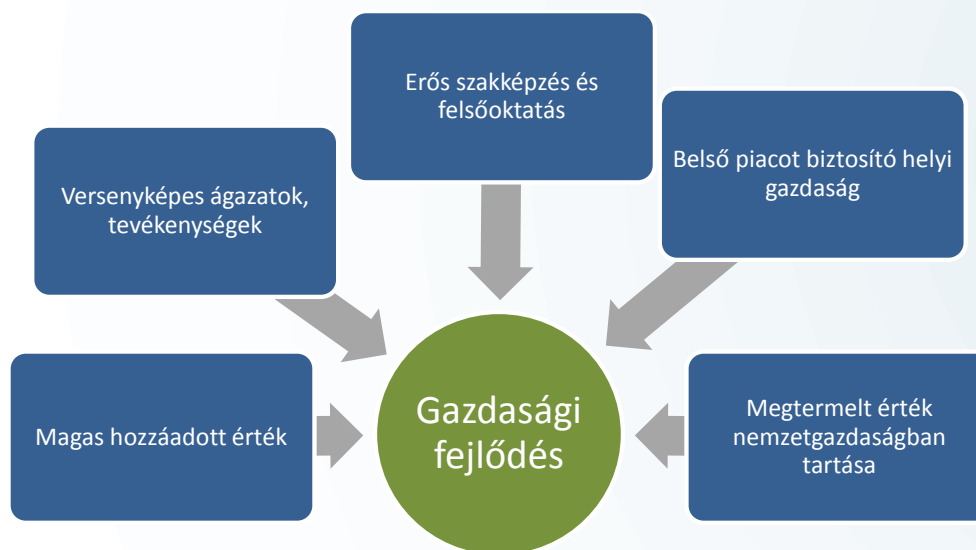
Fentiekén túl kiemelendő még a **textilipar** jelentősége az állami beszerzésekkel kapcsolatban. A jelenlegi gyakorlat szerint a rendvédelmi szervek egyenruháinak és egyéb textilipari beszerzéseknek az értéke 2014-ben meghaladta az 5 milliárd forintot is.

A fentiek alapján megállapítható, hogy állami eszközökkel jelentős kereslet **a járműgyártás** (közösségi közlekedés), **védelmi ipar, építőipar, textilipar és orvostechnikai eszközök gyártásában** generálható.

IV. KIEMELT FEJLESZTENDŐ TERÜLETEK

Több olyan erőforrásunk is van tehát, amely átgondolt fejlesztéssel gazdasági fejlődésünket megalapozhatja: az ország kedvező geostratégiai fekvése, az innovációs potenciál, a szabad és jól képzett munkaerőt biztosítani képes szakképzési rendszer és felsőoktatás, valamint konkrét, működő pénzügyi támogatási rendszer.

Gazdasági fejlődésünk kulcsa a gazdaságstratégiai paradigmaváltás (újraiparosítási törekvések, fókuszált fejlesztési koncepciók), amely – összhangban az iparfejlesztés öt pillérével - a magas hozzáadott értéket adó, versenyképes ágazatokra és tevékenységekre, az ezeket megalapozó szakképzésre és felsőoktatásra, a belső piacot biztosító helyi gazdaságra, valamint a megtermelt érték nemzetgazdaságban tartására fókuszál. A paradigmaváltás során azonban kiemelt figyelemmel kell lenni a már meglévő kompetenciákra. A feldolgozóiparon belül a járműgyártás a legjelentősebb alágazat, melyhez számos egyéb hazai iparág fűződik szorosan: az elektronika, a gépgyártás, a vegyipar egyes szegmensei.

A régiók és a városok, mint helyszínek is versengenek és együttműködnek egymással. Azok a leginkább versenyképesek, amelyek területi adottságaik felhasználásával és funkcionális hálózatok kialakításával képesek alkalmazkodni a globalizáció kihívásaihoz. Együttműködések, összefogások kialakításával hazánk legversenyképesebb településeinek súlyponti pozícióban kell a különböző nagytérégi városhálózatokba integrálódniuk. Figyelemmel kell kísérni a világban jelenlevő globális vállalatcsoportok térségünkre vonatkozó stratégiai elképzeléseit, el kell végezni a hazai célkitűzésekhez igazodó kapcsolódási pontjainknak feltárását.

Az Országos Fejlesztéspolitikai és Területfejlesztési Koncepcióban ezért célként került meghatározásra a nagyvárosi térségek közép-európai, európai szintű versenyképességének megteremtése, amelynek egyik eszköze a speciális gazdasági övezetek kialakítása és alkalmazása, azaz a nagyvárosok körül tudás-intenzív, innováció-orientált befektetési

(növekedési) zónák kialakítása. A többközpontú térszerkezet megvalósítása érdekében szükséges az ország Budapest központúságának oldása, a gazdasági fejlődést biztosító beruházások területi terítése, a térségi versenyképességet segítő térszerkezet, térségi kapcsolatok kialakítása, erősítése.

A hazai tulajdonú vállalatok termelési láncba történő mélyebb integrálása, a magyar tulajdonú vállalatok belső piacon történő megerősítése, valamint az exportpiacokon jelenlévő, a külföldi piacokon is versenyképes termékeket előállító, magyar tulajdonú vállalkozások további terjeszkedésének elősegítése régóta meglévő elvárás. Ezen segíthet a további hálózatosodás (klaszterizáció, szakmai szervezetek kapcsolati hálójának aktív kihasználása, beszállítói integrátor programok), amely a kkv-k nemzetközi piacra lépését, a márkaépítést, valamint a hatékonyságot jelentősen megkönnyítheti. A klasztereken túl a gazdasági kamarák szerepe is kiemelendő a multinacionális cégek felé történő közvetítésben, pl. beszállítói vásárok szervezésével.

A kiválasztott szempontrendszer szerint megvizsgált feldolgozóipari ágazatok közül az e fejezetben felsorolt ágazatok kiemelt, célzott támogatása javasolható. (A logisztikai szolgáltatásoknak szintén kiemelt jelentőséget tulajdonít a Kormány, amelyre vonatkozóan ágazati fejlesztési tervet fogadott el.)

A magyar építésgazdaság – különösen a gazdasági válság alatti visszaeséshez képest – az elmúlt időszakban tartós, néhány szegmensét tekintve számottevő bővülést mutatott. A javuló adatok ellenére az építésgazdaság nem került kiemelt ágazatként azonosításra, mivel a megállapított szempontrendszernek egyrészt csak részben megfeleltethető, másrészt nem feldolgozóipari ágazat.

1. Járműipar⁵

Az árutermelő ágazatokban a bruttó hozzáadott érték több mint egyharmada keletkezik, ami meghaladja az uniós átlagot. Az exportorientáltsága révén az uniós konjunktúrával szoros kapcsolatban álló ipar teljesítménye 2015-ben 7,5%-kal bővült az előző évihez képest. A termelés döntő részét adó feldolgozóipar hozzáadott értéke – a külső kereslet élénkülésével párhuzamosan – 10,2%-kal emelkedett. A járműgyártás 2014-ben a gazdaság bruttó hozzáadott értékének 4,6 %-át adta. 2015-ben teljes feldolgozóipari termelés 26,7%-át tette ki.

A járműgyártás és a hozzá kapcsolódó beszállító ágazatok termelése nagymértékben növekedett: 2015-ben termelés értéke 17,8 %-os⁶ bővülést mutatott az előző év azonos időszakához képest. A hazai járműgyártás elsősorban a közúti járműgyártásra épül, melynek 97,6%-os részesedése a járműipari termelésből egyben azt is jelenti, hogy az alág másik ágazata, az egyéb járművek⁷ kibocsátása marginálisnak számít. Utóbbi területek közül leginkább a vasúti, kötött pályás járművek gyártása érdemel említést, azonban e terület járműgyártáson belüli súlya csak 1,5%-ot ér el.

5 Járműipar alatt a KSH TEÁOR'08 statisztikai besorolás szerinti CL – Járműgyártás elnevezésű alághoz besorolt tevékenységeket értjük, ezen belül a 29 – Közúti jármű gyártása, valamint a 30 – Egyéb jármű gyártása feldolgozóipari ágazatokat.

6 forrás: KSH- Az ipari termelés értéke alágak szerint

7 Ebbe a 30-as számú ágazatba tartozik a vízi, légi, vasúti és katonai járművek gyártása.

Közép-Kelet Európa és azon belül Magyarország a kontinens **gépjárműgyártásá**nak fontos központjává vált az elmúlt időszakban. A régió költség- és versenyelőnye Európán belül elsősorban az olcsó, rugalmasan foglalkoztatható, motivált és hatékony munkaerőből, továbbá a fő piacok gyors és olcsó eléréséből fakad. Célunk, hogy a következő időszak folyamán mind a személyautók gyártása, mind pedig a közösségi közlekedés lebonyolítására alkalmas járművek gyártása is növekedjen Magyarországon. Mindez jelentős foglalkoztatottsági szempontból és növeli a magyar exportot is.

Hazánk hosszú ideig Európa legnagyobb autóbuszgyártó országa volt. A mai napig rendelkezésre áll egy jelentős szellemi és fizikai értéket jelentő **autóbuszgyártó képesség**. A közlekedési vállalatok flottájának műszaki színvonalát tekintve a belföldi kereslet önmagában is komoly darabszámokat jelent: a magyar piac az elkövetkező néhány évben évente akár 1000-1200 db autóbust is képes lenne felvenni. Ez a kereslet egyrészt kielégíthető lenne hazai gyártással, másrészt ez a darabszám újra alapot jelenthetne a sikeres autóbuszgyártás elindításához. Ma a magyar autóbusziparban kevés kivétellel (pl. motor) minden alkatrészre megtalálható beszállító, ugyanakkor a cégek nagy részének az autóbuszipar nem a fő fókusz, mivel megrendelések hiányában nem tudnának csak erre az ágazatra alapozva megélni.

A hazai helyi és helyközi tömegközlekedési vállalatok (MÁV, BKK stb.) **kötöttpályás járműparkja** (villamosok, nagyvasúti közlekedés) jelentősen előregedett, ezért cserére szorul. Nemzetgazdasági érdek, hogy ezeket az igényeket a lehetőség szerinti legnagyobb mértékben hazai gyártásból elégítsék ki.

Az elektromobilitás program elindítása érdekében a Kormány elfogadta a Jedlik Ányos Tervet, amely többek között olyan jogszabályi környezet kialakítását tűzte ki célul, mely direkt és indirekt ösztönzőkkel segíti a környezetkímélő járművek elterjedését, az ilyen járművek kialakítását célzó kutató-fejlesztői tevékenységet, a hazai gyártást.

Napjainkra nem csak a végtermék, hanem az autóiipari alkatrészek tekintetében is regionális központ lett Magyarország. **A járműgyártás más iparágakat is** (vas- és fémipar,

gépgyártás) **képes stabilizálni**. Jelentős a kapcsolódása az elektronikai iparhoz is. Indokolt tehát a végtermék gyártását, összeszerelést megelőző gyártási fázisok támogatása. Az ágazatban így érhető el a legnagyobb mértékű munkaerő-megtartó képesség, továbbá a járműgyártás felfuttatásában rejlő lehetőségek, a húzóágazat pozitív hatásai így gyűrűztethetők tovább más ágazatok irányában. Járműiparunk termelési értékének bővülése leginkább úgy lehetséges, ha szélesedik és létszámában is nő a **magyar beszállítói kör**. Már közép távon is elérhető a cél, hogy a magyar vállalkozások által előállított termékek minél magasabb hozzáadott értéket tartsanak, hogy a cégek az egyszerű bér munka helyett komplex, fejlesztést is magába foglaló tevékenységet végezzenek, és a beszállítói hierarchia minél magasabb szintjére jussanak el. A kkv-k versenyképességét erősíteni kell, beszállító fejlesztési programok szükségesek, melyek segítségével a beszállítani kívánó ambiciózus vállalkozások könnyebben meg tudnak felelni a beszállítói hierarchia magasabb fokain álló cégek elvárásainak.

A gyártókapacitások bővülése, új magas szintű alkatrész- és részegység gyártó cégek idevonzása előtt komoly akadályt jelent a megfelelően képzett munkaerő rendelkezésre állásának biztosítása. Az iparág legfontosabb szűk keresztmetszete: rövid távon a gépjárműipari szakmunka és a magasan képzett műszaki szakemberek hiánya. Ennek jelei regionálisan már tapasztalhatók. Mindezek új kihívások elé állítják a felsőfokú tanintézményeket. Gazdaságpolitikai cél, hogy Magyarország a kelet-közép európai régió járműipari mérnöki képzés és K+F tevékenység egyik meghatározó szereplője legyen. Az ország célul tűzte ki a duális képzés meghonosítását, az állam a szakképző iskolákat, az elméleti képzést, a vállalatok pedig a gyakorlati képzést finanszírozzák. Jelenleg mintegy 50 ezren vesznek részt ilyen képzésben.

A fentiek tükrében nyilvánvaló, hogy elsődleges nemzetgazdasági érdek az iparág teljesítőképességének növelése, hogy hazánk az elért nem csekély eredményeken túl az eddigieknél mélyebben bekapcsolódjon a főbb járműipari szállítói láncba. Ezzel összhangban a következő prioritásokra szükséges összpontosítani:

- a nemzetgazdasági húzóágazatnak számító járműiparban a gyártó kapacitások és a beszállítói körök bővítésére;
- a kapcsolódó technológiák által előállított termékek köreinek bővítésére;
- az iparági K+F+I növekedésére, melyhez új kutatási és fejlesztési források szerezhetők meg;
- foglalkoztatás bővítésére, mely által generált igények kielégítéséhez elengedhetetlen a duális oktatás továbbvitele;
- az iparági szereplők nemzetközi kapcsolatrendszerének megerősítésére.

2. Specializált gép- és járműgyártás

A tömeggyártás mellett világszerte – a nyugat-európai piacon kívül a közép-ázsiai országok, Törökország, Oroszország és a feltörekvő piacok részéről is – növekvő kereslet mutatkozik a testreszabott, kisszériás vagy egyedi gépipari termékekre (részben célgépekre). A tervezés, gyártás, üzembe helyezés és karbantartás is speciális vevői igényeket elégít ki; magas hozzáadott értékű tevékenységeket egyesít. Egyes áthidaló alaptermotechnológiák (3D-nyomtatás, új CAD/CAM-megoldások, nanotechnológia, új anyagok stb.) elterjedése várhatóan jelentősen javítani fogja a **tömeges „testreszabás”** lehetőségeit. Ez a térben egyenletesebben eloszló, kisebb üzemméretre szabott iparfejlesztést is megkönnyíti.

A specializált gépgyártást végző vállalkozások Magyarországon is szélesedő körben vannak jelen; részben külföldi, de növekvő számban hazai tulajdonban. A specializált gépgyártás magas hozzáadott értékű termékei nem kiemelkedően nyersanyagigényesek; tökeigényességük hazai mércével mérve nem kiemelten magas. E szegmensben nem ütközik a gyártás az elérhetetlenül nagy szériák problémájába, és megfelelő háttértámogatással a tevékenységben számos meglévő vagy újonnan alapított hazai iparvállalat válhat nemzetközi szinten is versenyképpé, emellett a tevékenység lehetőséget kínál a képzett munkaerő magas bérszínvonalú foglalkoztatására és hazánkban tartására.

Szakértői prognózis szerint kb. 10-15 éven belül várható a járműgyártás újabb nagy átalakulása, amely – bár az ágazat hazánkban hosszabb távon is fenntartható – várhatóan a munkaerő-kereslet szűkülésével, erősebb automatizálással jár, miközben a beszállítói rendszerekben tovább nő az egyedi alkatrészek jelentősége. A specializált gépgyártásban megerősödő kkv-k munkahely-teremtő képessége jelentős lehet, és részben beilleszkedhetnek a járműipari értékláncokba.

A fentebb említetteknek megfelelően a járműipar húzóágazat mivolta vitathatatlan, éppen ezért a célzott fejlesztési igény nem a hagyományos meghajtású személygépjárművek terén merül fel, hanem a **specializált járműgyártásban, ahol – akár moduláris buszok, akár hulladékszállító járművek, akár tűzoltóautók gyártásában – jelenleg is létezik fejlesztésre alkalmas hazai tervezői és gyártói bázis.**

A speciális járműgyártáshoz tartozik az **elektromobilitás**, mely alatt olyan összekapcsolt mobilitási hálózat értendő, amely a vasúttól, az elektromos buszokon, haszongépjárműveken, személygépkocsikon, motorokon keresztül egészen az elektromos bicikliig terjed. Sem az infrastruktúra, sem az azt kihasználó járművek esetében sem valósult meg eddig áttörő, az iparág hosszú távú jövőjét biztosító fejlesztés, így a hazai vállalatok szempontjából is reális a piacra lépés esélye. Az elektromobilitás – a környezetvédelmi szempontokon túl – alkalmassá tehető arra is, hogy intelligens megoldások alkalmazásával a hazai mélyvölgyi villamosenergia felesleg egy részét hasznosítsa.

3. „Egészséggazdaság”

A vizsgált szempontrendszer alapján alacsony delokalizációs kockázata, globális és regionális trendbe való illeszkedése és különösen magas hozzáadott értékű termelése miatt kiemelkedik a gyógyszeripar. Azonban a gyógyszeripart fejlesztési szempontból nem lehet külön kezelni és leválasztani az „egészséggazdaság”-ról mint fejlesztési egységről. Az egészséggazdaságba a gyógyszeripar, orvosi berendezések és eszközgyártás, gyógynövényipar, egészségturizmus, nanotechnológia, bionika, biotechnológia, medical IT-technológia, genetika, termál-, gyógy- és ásványvizek komplex hasznosítása, kapcsolódó oktatás, K+F+I és speciális építőipar értendő.

A világ egészséggazdaságának forgalmát durván 5,5 billió dollárra becsülik a szakértők. Az egészségügyre fordított költségek 2010-ben 17,6%-ot értek el GDP arányosan az USA-ban (OECD átlag 9%). 2020-ra az OECD országok átlaga is 16%-os GDP arányos kiadási szerkezettel kalkulálható. Az egészséggazdaság munkahelyteremtő képessége kiemelkedő, egészségügyi szakemberek mellett az ágazat igényli a szakértői szolgáltatásokat a klinikai kutatólaboratóriumi munkát, az informatikát, az értékesítési/marketing munkatársakat és egészség-biztosítási szakembereket.

A **gyógyszeripar** a magyar nemzetgazdaság zászlóshajója. A magyar gyógyszerpiac növekedése 2013-ban az európai átlag körül alakult. A teljes gyógyszerforgalom a patikán kívüli 5-6 milliárd forintos fogyasztói áron számolt értékesítéssel és a 144-146 milliárd forint termelői áron számított kórházi gyógyszerforgalommal megközelítette a 703 milliárd forintot. A Századvég adatai szerint magyar GDP 4,5%-át a négy hazai legnagyobb gyártóbázissal rendelkező gyógyszercég adja (Richter, Egis, Teva, Sanofi-Avensis). A klinikai vizsgálatokból a költségvetés éves viszonylatban 90 milliárd forintot profitál. A MAGYOSZ kkv szekciójával, a Generikus Egyesület cégeivel illetve az Innovatív Gyógyszergyártók Egyesületének 24 tagvállalatával Magyaror-

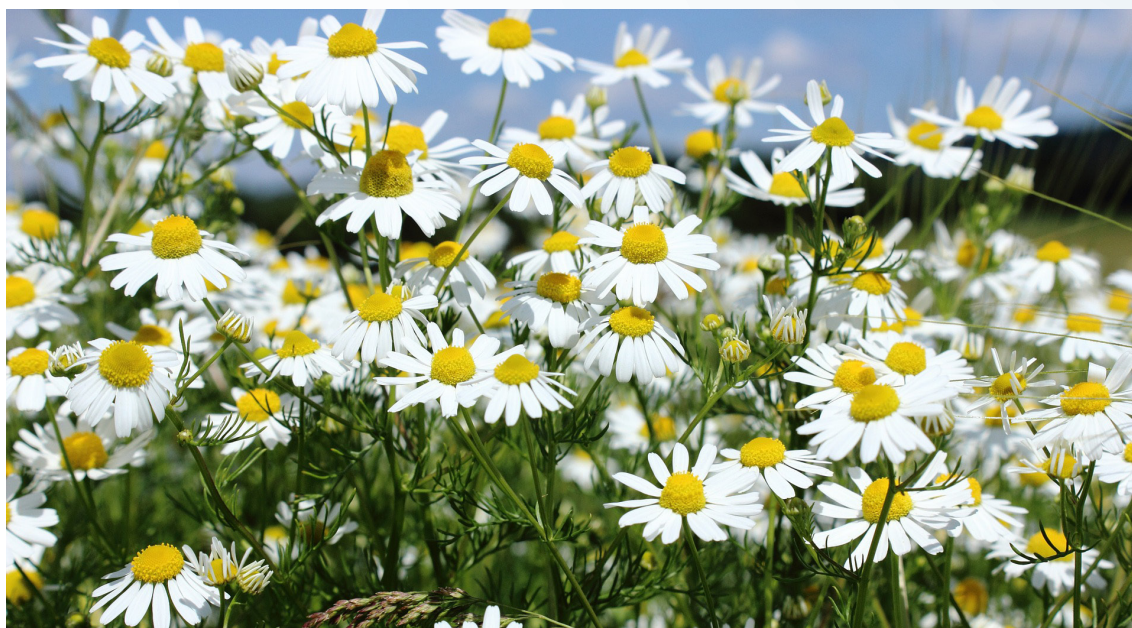
szág GDP részesedésének 8%-át adja a gyógyszeripar a Századvég elemzése szerint.

A hazai ipari K+F-ek 40-45 %-ban köthetők a gyógyszeriparhoz. Átlagosan 40% foglalkoztatott ezen iparágban felsőfokú végzettségű és a válság alatt is növekedett a foglalkoztatottak száma a szektorban. A gyógyszerpiac globálisan évente kb. 3%-al növekszik.

Az **orvosi berendezés és eszközgyártás** tradicionális ágazata a magyar iparnak, egyben az utolsó iparág, melyről elmondható, hogy a kkv-k tekintetében kizárólag magyar tulajdonú gazdasági szereplőkből tevődik össze. Az ágazat jellemzői a flexibilitás, innovativitás, erős exportképesség, nagy beszállítói igény. Egyes tagvállalatok az elmúlt évben 20-30%-os exportnövekedést értek el. Megfelelő támogatási rendszerrel az orvosi berendezés és eszközgyártás újra hazánk vezető iparágává válhat.

Magyarországon összesen csaknem 1870 orvosi berendezés és eszközgyártó vállalkozás van, közülük kb. 200 gyártó adja az iparági termelés volumenének legnagyobb részét, több mint 150 exportőrt tartanak nyilván. Az exportfejlesztési eszközöket a célpiacnak megfelelően alakítják ki. A magyar orvostechikai cégek tradicionális piaca elsősorban Oroszország és az EU 27. A cégek lehetőséget látnak a közel-keleti térség mellett Kínában, jelen vannak az USA-ban, Latin-Amerikában és egyéb fejlett piacokon (pl. Izraelben). 2010-ben a globális piac mérete 694 millió USD volt, jelenleg közelít a 800 millió USD-hoz. A magyar egészségügy igényeinek 80%-át importból elégíti ki, a Magyarországra történő beszállítások legnagyobb része az EU-ból, ezen belül is Németországból történik. A hazai gyártók elsősorban exportra termelnek, hazai piaci részesedésük 20% alatti.

Hazánk az 1990-es évekig Európa egyik vezető **gyógynövény** feldolgozó és exportáló országa volt (37-42.000 hektáron 35-40.000 tonna gyógynövény drogot és 100 tonna illóolajat állított elő Magyarország; ma 25.000 hektáron 30.000 tonna alatt termelünk). A gyógynövénygyűjtés, - termesztés és - feldolgozás halmozott termelési értéke 30 milliárd Ft/év, a gyógyhatású készítmények kiskereskedelmi forgalma 10 milliárd Ft/év, gyógynövény teák és más gyógynövény alapú termékek összforgalma 40 milliárd Ft/év. Összeségében kb. 30-35 ezer ember foglalkoztatását biztosítja az ágazat. Hozzávetőlegesen

40 milliárd Ft értéket állít elő a hazai gyógynövényipar. Jellemzője, hogy az EU e szektor szempontjából vezető gazdaságaiban a piacbővülés meghaladja a 7 % éves mértéket. Magyarországnak kivételes lehetőségei vannak a gyógynövényipar területén adottságai és tradíciója miatt. Az NGM által készített Gyógynövényipari stratégia (jelenleg elfogadás alatt) az ágazat növekedését gátló tényezőket feltárta és a növekedés lehetőségeit-eszközeit megjelölte.

Ahhoz, hogy Magyarországon az orvosi ellátáson alapuló **egészségturizmus** markánsan tudjon továbbfejlődni, nagyon fontos az egészséggazdaság, mint komplex szemlélet érvényesítése, mely lehetővé teszi értékeink módszeres felhasználását, terápiás bázisunk fejlesztését, hidrogeológiai adottságaink kihasználását. Az egészség- és gyógyturizmus fejlesztéséhez megfelelő mennyiségű és homogén minőségű ellátásokat kell tervezni összehangolt fejlesztésekben. Ez a magyar turizmus stratégiájának kiterjesztését jelenti új területek irányába és megkívánja a magántőke bevonását is. Kiemelten piacosítható egészséggazdasági szolgáltatások mentén új egészségturisztikai fejlesztések és ellátási együttműködések kialakítása szükséges a klinikák, gyógyszállók, gyógyfürdők között. Mindez feloldja a turisztikai szolgáltató helyek szezonális koncentrációját és egész éves ellátást tesz lehetővé.

Magyarországon több ezer magánrendelő működik a legkülönbözőbb szakterületeket felölelve és lát el külföldi betegeket. Magyarország piacvezető szerepet tölt be Európában a határokon átnyúló fogászati szolgáltatások terén. Hazánk pozíciója jó a mesterséges megtermékenyítés programokban, a plasztikai sebészetben, a különleges betegségek műtéti ellátásában, az anyagcsere betegségek kivizsgálásában, az idegsebészeti ellátásokban. Könnyen építhető az ortopéd-traumatológiai terület, „szellemi hungarikum”-nak számít a Pető módszer, magas színvonalú a gyermek és felnőtt rehabilitáció, jó minőségű gyógyszállóink biztosítják a helyszínt a balneológiai reumatológiai ellátásokra. Az egynapos sebészetben elvégezhető szemészeti műtétek „piaca” is emelkedik. A gyógyszállodák egyre inkább törekednek olyan szolgáltatásokat nyújtani, melyekben a betegnek biztosítják a klinikai beavatkozás körüli kulturált és fontos pszichoszomatikus előkészítést, a beavatkozás után pedig a korai rehabilitációt.

3.1. Turizmus

A turizmus a magyar gazdaság egyik legnagyobb szolgáltató ágazata, amely jelentős multiplikátor-hatással bír. Foglalkoztatásban betöltött kiemelt szerepét nem csak a hozzáköthető mintegy félmillió foglalkoztatott indokolja, hanem az is, hogy a legkülönbözőbb képzettségi szinteken képes felvenni jelentős mennyiségű munkaerőt. A turizmus olyan térségekben is képes keresletet generálni, amelyek adottságaiknál fogva más gazdasági aktivitást nem tudnának vonzani. Ezen keresztül az ágazat elősegíti, hogy a vidéki lakosság tudjon helyben boldogulni. A turizmusban érvényesülhet a **minőség felhasználó és értékalapú megközelítése**, azaz a szolgáltatók képesek a vevők igényeit, elvárásait, vagy szükségleteit kielégíteni, és ez a fogyasztó számára elfogadható költséggel vagy áron valósulhat meg.

A kormányzat célja – kapcsolódva az Egészséggazdaság fejezetben foglaltakhoz –, hogy Magyarország Európa legnépszerűbb egészségturisztikai desztinációjává váljon. Az **egészségturizmus** döntően termálfürdő- kincsre épülő ága mellett hasonló ismertségnek

és népszerűségnek örvend az **orvosi szolgáltatásokon alapuló egészségügyi turizmus**. A kínálat piacra vitelét hatékony és jól szervezett országmarketinggel szükséges támogatni, hogy az egészségturizmusra épülő **országmarka** külföldön jól ismert legyen. Az egészségturisztikai attrakciók és szolgáltatások mellett változatos természeti értékeinket, épített és szellemi örökségünket a keresleti trendeket követő **minőségű, és kreatív** bemutatott turisztikai termékként tudjuk kínálni az utazóknak.

Elsőrendű szempont a szezonális és a területi koncentráció enyhítése.

- Tematikusan fókuszált termékstruktúra fejlesztése
 - Kiemelkedő jelentőségű, egyedi potenciállal rendelkező termékeink az **egészség-, az örökség és kulturális, valamint a hivatásturizmus**. Ezeknek a termékeknek közös jellemzője, hogy a hazai és külföldi vendégek számára is elsődleges utazási motivációt jelent.
 - Jelentős vonzerővel rendelkező turisztikai termékeink a **fesztivál, a gasztronómiai és a vallási turizmus**. Ezeknek az a közös jellemzője, hogy azok számára jelentenek vonzerőt, akik Magyarországot, mint utazási desztinációt választják.
 - A tartózkodási idő meghosszabbítására alkalmas réspiaci termékek az öko-, **az aktív, a falusi és az agroturizmus**, amelyek önálló utazási motivációnak nem tekinthetők, de a tartózkodás során kiegészítő szolgáltatásként értékesíthetők.
 - A célcsoport szegmentáción alapuló termékek az **ifjúsági turizmus, a szenior turizmus**. A célcsoportok jövedelmi háttere alapján a termékfejlesztés sajátos területe a különböző terméktípusok olcsó kínálati elemeiből felépíthető programcsomag.

A 2024. évi olimpiai pályázatban a turizmus szempontjainak hangsúlyos megjelenése, a rendezési jog elnyerése esetén a turisztikai attrakciók és szolgáltatások fejlesztése segíti az olimpia magas színvonalú megrendezését.

A turizmus intézményrendszerének alapja a **helyi és térségi desztináció menedzsment szervezet**, amely az önkormányzatok és turisztikai vállalkozások valamint civil szervezetek együttműködésével járul hozzá a hazai szolgáltatás fejlesztéséhez. Célunk, hogy az egészségturisztikai attrakciók és szolgáltatások mellett **változatos természeti értékeink, épített és szellemi örökségünk** a megfelelő minőségű, turisztikai termék-ként jelenjenek meg. Emellett a **desztinációk** turisztikai kínálatuk elemeiből felépített csomagot nyújthassunk a látogatók számára. Ennek eredményeképpen Miskolc és Tokaj-Hegyalja, Eger-Egerszalók, Debrecen-Hortobágy-Hajdúszoboszló, Szeged és környéke, Pécs-Harkány-Villány, valamint Sopron és környéke nemzetközi jelentőségű turisztikai desztinációkká válhatnak.

A turizmusban és a kapcsolódó területeken dolgozó munkavállalók számának növelése hozzájárulhat az ágazat sikeréhez, emellett a turisztikai vállalkozások számára **kiszámítható jogi és közgazdasági környezet** kialakítását célzó intézkedések hozzájárulhatnak a fekete- és szürkegazdaság visszaszorulásához.

A **belföldi turizmusösztönző rendszerével**, a **SZÉP Kártyával** kapcsolatban a stratégiai cél az, hogy a cafeteria piacon betöltött szerepét megtartsuk, különböző intézkedésekkel (pl. adózási oldalról, felhasználási oldalról) tovább erősítsük, és ösztönözzük, hogy a munkavállalók a juttatás minél nagyobb részét fordítsák közvetlenül belföldi turisztikai szolgáltatásokra. Adózási szempontból kedvezményes, ún. egyes meghatározott juttatás kategóriába tartozik jelenleg az **üzleti reprezentáció és ajándék**. Távlati célunk, hogy ezeket a költségeket – kedvező közterhek biztosítása mellett – a SZÉP Kártya elfogadó-helyi hálózatba, ezáltal a hazai turisztikai és vendéglátóipari vállalkozásokhoz irányítsuk.

4. Élelmiszeripar

A népességnövekedéssel a globális piacon folyamatosan jelennek meg újabb, fizetőképesebb fogyasztói csoportok; a korábbi túltermelési válságok helyett a jó minőségű élelmiszerek iránti kereslet folyamatos, tartós emelkedést mutat. Az európai élelmiszeripari termékek minősége, jó hírneve versenyelőnyként jelentkezik. Az iparág szerepe különösen jelentős azokban a térségekben, amelyekben nem jelent meg tömeges külföldi működőtőke; itt az élelmiszeripar a vállalkozások fejlődésében, a termelésben és a foglalkoztatásban is húzóágazatként működik.

A rendszerváltás idején Magyarország vezető élelmiszerexportőr volt Közép-Európában; ez a pozíciónk visszaesett, miközben a korábban önellátásra is nehezen képes térségbeli országok erős versenytársakként jelentkeztek (Lengyelország, Románia). **Magyarország termőhelyi adottságai, termelési hagyományai révén jelentős potenciállal rendelkezik mind a minőségi tömegtermelésre, mind a rés piacokat kiszolgáló magas minőségű termékek előállítására, emellett lehetőséget nyújt az egyes térségek és kisvárosi központok gazdaságának újraintegrálására.**

A Kormány az **élelmiszer-feldolgozó ágazatot stratégiai ágazattá** nyilvánította. Elkészült **Magyarország közép- és hosszú távú élelmiszeripari fejlesztési stratégiája**. Ennek célja biztosítani a hazai adottságoknak és hagyományoknak megfelelő, a mezőgazdasági alapanyag háttér sokszínűségét figyelembe vevő és azt kihasználó élelmiszeripar talpra állítását, versenyképességének javítását. További cél az, hogy elősegítsük az ágazat kiegyensúlyozott fejlődését, kiemelt figyelemmel a mezőgazdasági termelők, családi gazdaságok, kistermelők élelmiszer-feldolgozó tevékenységére, a mikro, kis, közepes élelmiszeripari vállalkozások műszaki, technológiai, minőségi színvonalának megújítására, a nagyvállalatok fenntartható fejlődést megvalósító, biztonságos és versenyképes tömeg-élelmiszereket előállító működésére. A stratégia alapvető célja továbbá valamennyi vállalkozás típusnál a versenyképesség javítása, az élelmiszeriparban foglalkoztatottak számának növelése, valamint a hazai mezőgazdasági alapanyag-termeléshez

közvetlenül kapcsolódó vidéki munkahelyek megőrzése és gyarapítása. A 2014–2020 közötti uniós társfinanszírozású programok tervezése során a Kormány kiemelt figyelmet és jelentős összeget fordít az élelmiszeriparra.

A fejlődés kulcsa a **jó minőségű alapanyagtermelés**; az alapanyagexport helyett a magas feldolgozottsági fokú élelmiszerértékesítés. Kiemelt jelentőségű a **termékfejlesztés**; a hiteles kiválósági tanúsítványok és földrajzi eredetvédelem szempontjainak való megfelelés; a vállalati vagy térségi márkák kialakítása. A versenyképes kisvállalkozások támogatása mellett meg kell teremteni a fejlődésre nem, de önmaguk és szűkebb környezetük eltartására képes mikro- és kisvállalkozások életben maradásához szükséges feltételeket is. Elő kell segíteni a középvállalkozások növekedését, versenyképességük javítását, termékskálájuk ésszerűsítését, a magasabb minőségű, speciális igényeket kielégítő termékek versenyképes előállítását. Az élelmiszeripar számára is kiemelkedő fontosságú a diverzifikáció mellett az egyes üzemek hálózatfejlesztésének (klaszterizáció) ösztönzése a magasabb szervezettségű termék előállítás érdekében.

Magyarország több nagytérségében kitörési pontot jelent a foglalkoztatás és az egészséges élelmiszerek előállításában a **geotermális energia felhasználásán alapuló kertészetek** kialakítása és fejlesztése. A növényházaknak-, fóliasátraknak olcsó fűtésre van szükségük, mert az üzemi költség 50 %-át jelenti az energiafelhasználás. Szempont a fejlesztésekben hogy ennek a termesztési ágazatnak a megerősítésével kiszorítsa a hazai piacról pl. a mediterrán országokból (Spanyolország, Marokkó stb.) dömpingszerűen beáramló paprikát és a Hollandia, Ausztria, Olaszország felől érkező paradicsomot. A szabadföldi kertészetekkel szemben a gépesítés lehetősége korlátozott, így az átlagos foglalkoztatás hektáronként 12 fő, így jelenleg 38 ezer fő dolgozik ezen a területen. Cél az elkövetkezendő években a termálkertészet 25-30 %-os mértékű növelése, mely 10 ezer munkahely teremtését jelentené. A hazai lakosság egészséges táplálkozása mellett fontos szempont a Keleti nyitás program kapcsán visszaállítani zöldség-gyümölcs exportunkat.

5. „Zöldgazdaság”- fejlesztés

Mind a globális trendek, mind a kiemelt exportpartnerek iparfejlesztési stratégiái a zöld gazdaság fejlesztésének irányába mutatnak. Az időjárásfüggő megújuló energiák terjedését elősegítő hálózatok, illetve a tárolókapacitás fejlesztése, a megújuló energia-technológiákhoz kapcsolódó K+F+I támogatása, a megújuló technológiák alkalmazásának elősegítése, „intelligens” hálózatok kialakítása, „okos” közvilágítás, „okos mérés” kialakításának támogatása mind a hazai energiafüggőséget csökkentő, jelentős multiplikátorhatással rendelkező fejlesztések.

A környezetbarát közlekedés terén a már említett elektromobilitás fejlesztése tekinthető fő feladatnak. A környezetbarát közlekedéshez tartozik a **második generációs bioüzemanyagok gyártásának** felfuttatása is. Azon túl, hogy uniós kötelezettség is fennáll ezen üzemanyagok felhasználásának kötelező minimumára, a tevékenység alkalmas pl. a fosszilis energiafüggőség csökkentésére, a mezőgazdaság tradicionálisan fontos szerepének visszaállítására (és ezáltal munkahelyteremtésre), a feldolgozatlan formában exportált mezőgazdasági termékek hozzáadott értékének növelésére. A fosszilis energia felhasználásának csökkentéséhez szükséges a költséghatékony megújuló energia terme-

lési technológiák fejlesztése és elterjesztésének elősegítése. A zöldgazdaság fejlesztése (megújuló, energiahatékonyság) hozzájárul a 2020-as célkitűzéseink teljesítéséhez is.

A megújuló energetikai, energiahatékonysági és CO₂ kibocsátáscsökkentési tervek teljesítéséhez szükséges **a biomassa nagyarányú felhasználásával** számolni. A melléktermékként rendelkezésre álló biotömeg biogázüzemek (hálózatának) létesítésével kihasználható. A biomassa fűtési, vagy technológiai hőigényt kielégítő célú hasznosítása iránt jelentős igény van, így az egyedi, központi, távfűtéses lakásállomány, illetve a gazdasági szektor igényei is kielégíthetőek a tiszta és olcsó energiaforrással. A biomassa-felhasználást vizsgálva elmondható, hogy hazánk kiváló adottságokkal rendelkezik az energetikailag jól hasznosítható fafélék szempontjából. Továbbá energetikai célú hasznosításra hazai kazángyártó vállalkozások vannak, amelyek a műszaki biztonságot, az üzemeltetési kényelmet és az elérhető árat egyaránt tudják biztosítani. Ehhez kapcsolódóan szükséges a biomassa fenntartható felhasználásának fejlesztése, pl. az **erdőgazdálkodási ágazat** fejlesztésén keresztül, melyhez támogató szabályozási környezetre van szükség (erdőgazdálkodást, faanyag-mobilizálást elősegítő, az EU-s és természetvédelmi általános elvárásoknak megfelelő mértékű ösztönző irányú felülvizsgálata). A támogató szabályozási környezet kialakításának igényén túl megemlítenő, hogy az ágazat fejlesztésére (pl. erdőtelepítés) a 2014-2020-as Vidékfejlesztési Program is biztosít finanszírozási alapot. Az magasabb hozzáadott értékű tevékenység végzése felé való elmozdítást a technológiai beruházások megvalósítása segítheti elő.

A **hulladékkipar** számos lehetőséggel bír az erőforrás-takarékosság, valamint az innováció területén. Az elmúlt időszakban megvalósult hazai fejlesztések lehetővé teszik számos hulladéknak vagy veszélyes hulladéknak a keletkezés helyén történő olyan hasznosítását, amelynek eredményeként értékes termékek állíthatóak elő (pl. műanyag csomagolóanyagból granulátum, abból pedig műanyag járólapok; ezzel jelentős szállítási költség, deponálás, kezelési procedura kerülhető el). A hulladékhasznosítás területén rendelkezésre álló pirolízis-technológiák segítségével - túl pl. a biogáz előállítására, ill. komposztálás során felhasznált mennyiségeken – az élelmiszeripari és állattenyésztési hulladékok ártalmatlaníthatóak, illetve energetikai célra hasznosíthatóak. Az anyagában történő hasznosítás mellett keletkező hulladékok energetikai hasznosítása kiemelt fejlesztési terület lehet, lévén, hogy olcsó és jól feldolgozható anyagként tüzeléses és gázosításos eljárásokkal járulhat hozzá az ipari energiaárak csökkentéséhez.

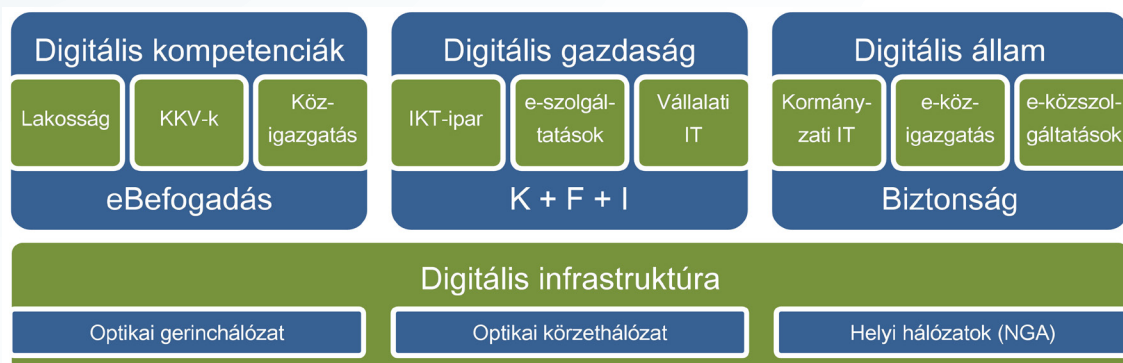
Fontos nemzetgazdasági és környezetvédelmi cél az ún. körforgásos gazdaság irányában történő fejlődés, azaz törekedni kell a nulla hulladékkal járó termelésre, a hulladék minél hasznosabb felhasználására, a hulladék (anyagában történő) hasznosításának fejlesztésére. A gazdasági rendszer anyagcsere folyamatai zárt rendszerben áramlanak, a hulladékok és melléktermékek magas szinten újrahasznosulnak.

Végül az – „egészséggazdaság” pontban kifejtettek szerint az – **olcsó hőenergia (elsősorban geotermikus energia)** és az ahhoz kapcsolódó, kibocsátásmentes öntözéstechnika, valamint fedett növénytermesztési felületek időjárástól független, és megnövelt szezonú mezőgazdasági ágazatot eredményezhetnek. A növényházak öntözőrendszerének ellátását szivattyúval, állandó mikroklimáját lokális energiatermeléssel, vagy kapcsolt hulladékhő hasznosítással lehet stabilizálni.

6. IKT szektor

Az NFM 2014-ben elkészítette, a Kormány elfogadta a Nemzeti Infokommunikációs Stratégiát (NIS), amely kimondja, hogy az infokommunikációs és az IT ipar alkotta IKT-szektor a magyar GDP mintegy 12%-át adja, és az ágazatban foglalkoztatottak száma az OECD országok többségével összevetve kiemelkedően magas hazánkban. Ez a pozíció jó kiindulást ad arra, hogy megfelelő fejlesztéspolitikai eszközökkel további magas hozzáadott értékű exportképes termékeket előállító munkahelyek jöjjenek létre Magyarországon, és az IKT továbbra is a magyar gazdaság egyik kitörési pontja legyen. A Nemzeti Infokommunikációs Stratégia pillérszerkezete:

A NIS egyebek között kifejti, hogy biztosítani szükséges a digitális gazdaság nemzetközi trendekkel összhangban lévő fejlődését, beleértve a hazai IKT vállalkozások K+F+I potenciáljának maximális kihasználását, illetve az egyéb ágazatokban tevékenykedő kvk-k infokommunikációs jelenlétének megerősítését. Ehhez a felsőfokú szakemberképzést meg kell duplázni. Jól képzett szakemberek további fejlesztő központokat vonzanak Magyarországra, az Európai Unió által előre jelzett 750 000 informatikai munkahelyből Magyarországnak 30-50 000 új munkahely megszerzését érdemes célul kitűznie. Az új IKT munkahelyek nemcsak nagy vállalatok fejlesztő központjainál, hanem új cégeknél, start-upoknál is létrejöhetnek. Az új munkahelyek létrejöttével az IKT a legtöbb hozzáadott értéket exportáló iparággá válhat.

Az iparág erős rugalmasságot mutat (jól adaptálható új körülményekhez), és alaptermőként funkcionál: eredményeit az ipar, a szolgáltatások és a tartalomgyártás is fel tudja használni a saját versenyképessége erősítéséhez. Számos, lehatárolható és megvédhető részipaccal rendelkezik; a piac különösen jól szegmentálható.

A közép-európai régióban is indultak az iparág fejlesztését kitűző programok (Brno, Ostrava ill. Kassa), korábban is működő műszaki képzési helyek új programjaival, jelentős európai uniós források bevonásával. Az IKT szektor két térségtípusban különösen erős: a fővárosok vonzáskörzetében és a korábbi (nehéz-)ipari központokban. Az első esetben a fővárosok globális integrációja, a másodikban az ipar szerkezetátalakulása, a helyi-regionális tudásbázisok és műszaki képzések modernizációja volt a vezető szempont. Az iparág gyakran játszik szerepet az ipari válságtérségek megújulásában, szerkezeti diverzifikációjában. Az iparág tőkeigénye és a piacra lépés korlátai alacsonyak, kisvállalkozások is képesek a globális piacra lépésre.

Kockázatként jelentkezik, hogy bár az iparág piaci pozíciói jók, hazánkban az ágazat túlzott területi koncentrációja fővárosi startup-cégekre épít, a középmezőny egyelőre kisebb a kívánnál, és a technológiai startupok tökevonzása elmarad a környező országok átlagától.

A magasan kvalifikált munkaerő képzése elviekben megoldott, a tudástranszfer- és inkubációs szervezetek révén számos városban fejlődésnek indulhat a szektor. Ugyanakkor az Informatikai Vállalkozások Szövetsége szerint jelenleg hazánkban több, mint 20.000 üres informatikai állás található.

6.1. SSC

Ugyan nem ipari ágazat, de nem hagyható figyelmen kívül a **kihelyezett üzleti szolgáltatásokban (SSC)** rejlő fejlődési perspektíva sem. A standardizált szolgáltatásokat nyújtó szolgáltató központok az offshoring egyik globálisan jelentős formáját képviselik; mind a feltörekvő országokban, mind Közép-Európában megjelentek, általában jó nyelvtudással rendelkező, magasan kvalifikált, de nem specifikus szaktudáskészlettel rendelkező munkaerőt keresnek. Kockázatként jelentkezik e szektorban, hogy a bérszínvonal emelkedésével ezeket a tevékenységeket külső delokalizációs kihívások érhetik, így legfeljebb rövid és középtávon jelenthetnek perspektívát, viszont ebben az időszakban a diplomás fiatalok hazai – ill. vidéki – elhelyezkedését segíthetik elő.

7. Védelmi ipar (fegyvergyártás)

A kiemelt ágazatok kiválasztása során fontos szempont volt, hogy az állam – mint kereslet-támasztó – hatékonyan tudjon az ágazat fejlesztéséért tenni. E tekintetben kiemelkedik a védelmi ipar, amely a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek megrendelése révén jelentős bevételhez juttathatja a hazai védelmi ipari vállalatokat, valamint az egyik legnagyobb megtérülési rátával bíró ágazatként számottevően erősítheti a nemzetgazdaságot.

A hazai védelmi ipar átfogó fejlesztését a jelentősen megnövekedett és várhatóan hosszú távon fennálló biztonságpolitikai kockázatok különösen indokolttá teszik, mivel így a legkritikusabb területeken jelentősen csökkenthető a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek külföldi beszállítóktól való függősége, növekedhet az ellátás biztonsága.

A Magyar Honvédség képességeinek intenzív fejlesztéséhez elengedhetetlen egy olyan átfogó védelmi ágazati iparfejlesztési stratégia kialakítása, amely többek között pl. a hazai kézfegyver gyártása újraindításához, kibontakozásához és fejlesztéséhez megfelelő környezetet alakít ki.

A védelmi ipari képességek fejlesztése során figyelembe kell venni a védelemre fordított adófizetői pénzeszközök magas megtérülését és kapcsolódni kell a kormány társadalompolitikai célkitűzéseihez, a munkahelyteremtéshez, a kutatás-fejlesztés fellendítéséhez, a technológiatranszferek megőrzéséhez, tehát a nemzetgazdasági növekedés-törekvéshez.

A védelmi ipar átfogó fejlesztésének tehát a stratégiai kapacitások jelentős bővítésén túlmenően ki kell terjednie valamennyi olyan területre, ahol a hazai védelmi ipar tradicionálisan erős, illetve rendelkezésre áll az a tudományos, kutatási-fejlesztési és műszaki háttér, amely a Magyar Honvédség, illetve a hazai rendvédelmi szervek korszerű eszközökkel és felszereléssel való ellátása mellett reális esélyt teremt a külső piacokon történő értékesítésre is.

A védelmi ipar fejlesztésére vonatkozó stratégia megalkotása érdekében létrehozásra került a Tárcaközi Hadiipari Munkacsoport, mely feladata a fenti alapvető szempontok alapján a hazai védelmi ipari képességek meghatározása, a lehetséges fejlesztési irányok kijelölése és azok ösztönzőinek kidolgozása.

V. AZ IPARFEJLESZTÉS PILLÉREI ÉS ESZKÖZEI

A magyar iparnak a stratégiában vázolt pillérek mentén történő fejlesztése révén elérhető értékalapú **célállapot, azaz jövőkép fő elemei:**

- 1. Vállalati (mikro) szinten:** A magyar tulajdonú vállalkozások minden eddigénél nagyobb számban és arányban lesznek képesek közepes, vagy nagy feldolgozottsági szintű termékek előállítására. Bővül a nagy nemzetközi cégekhez beszállítani képes vállalkozások köre. A cégeknél javul a K+F+I hajlandóság és képesség, aminek eredményeként az általuk beszállítóként legyártott termékek egyre nagyobb hányada saját fejlesztés eredményeként jön létre.
- 2. Nemzetgazdasági (makro) szinten:** csökken az ország energiahordozó és nyersanyag igénye. A fosszilis energiahordozóktól a villamos energia felé tolódik el az energiafelhasználás. Az exportált termékekben csökken az alapanyagok aránya, nő az exportban a feldolgozottsági fok. Az exportálni képes vállalkozások között egyre nagyobb arányban jelennek meg a hazai tulajdonú vállalkozások.

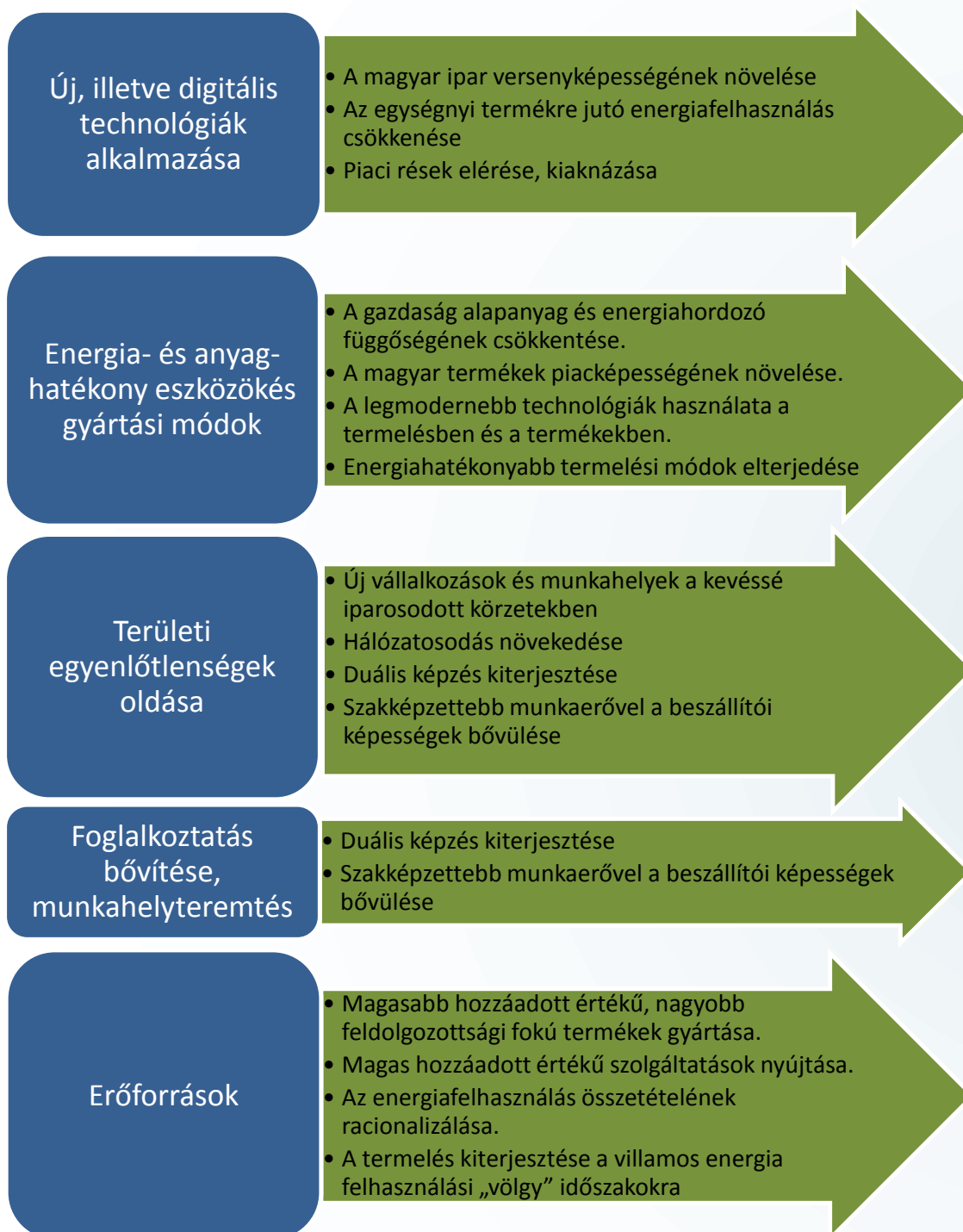
Összességében a hazai ipar fejlesztésének **átfogó célja**, hogy Magyarországon 2020-ra olyan ipar legyen, amely a rendelkezésre álló energetikai, nyersanyag és humán erőforrás keretek között, azok maximális kihasználása mellett a lehető legnagyobb mértékben járul hozzá a GDP bővüléséhez, a vállalkozások és az egész nemzetgazdaság versenyképességének növeléséhez.

Amint az fentebb részletesen bemutatásra került, a hazai ipar fejlesztésének **öt pilléren** kell nyugodnia, melyek **horizontális eszközöknek** is tekinthetők:

- **új technológiák, digitális technológiák** felhasználása
- **energia- és anyaghatékonyság, továbbá a táji adottságokon alapuló bölcs és takarékos területhasználat** ösztönzése – megújuló energia használata, valamint az energiahatékonyságot szolgáló (pl. épületgépészeti) berendezések gyártása
- **területi egyenlőtlenségek feloldására** való törekvés
- **mélyvölgy-időszaki villamos energiát** (is) használó ágazatok támogatása
- **anyaghatékony gyártás ösztönzése** (hazai nyersanyag magas hozzáadott értékű hazai feldolgozása)

A pillérekhez – az átfogó cél elérése érdekében – specifikus célok is rendelhetők, melyeket a következő ábra foglalja össze:

Végül az átfogó és a specifikus célok elérése érdekében az alábbi eszközök állnak a rendelkezésre:

Pillérek	Eszközök
Új, illetve digitális technológiák alkalmazása	Ösztönzés a KFI támogatási rendszer segítségével
	A KFI, az oktatási és az üzleti szféra együttműködésének segítése
	A hazai kkv-k számára képzési programok indítása
	A GINOP 2., 3. és a VEKOP 2. prioritási tengelye
	Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alap (NKFI Alap)
Energia- és anyag-hatékony eszközök és gyártási módok	A völgyidőszaki elektromos energia felhasználás ösztönzése
	Az alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés, a környezettel összhangban való fejlesztés.
	A KMR területén a vállalkozások számára a VEKOP 5. prioritási tengelyének 1. intézkedése biztosít forrásokat.
	A TOP-ból az alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatására a 3. prioritás és a 6. prioritás 5. intézkedése biztosít forrásokat
	A GINOP 4. prioritása vállalkozások energiahatékonyság-növelését és megújuló energia felhasználását célzó fejlesztéseket támogat.
Területi egyenlőtlenségek oldása	A HIPA FDI orientációs feladatainak erősítése
	A Budapest-központúság további oldása.
	Az ipari parkok, a hálózatosodás támogatása az iparszegény régiókban, ennek elősegítésére központi tájékoztatási, képzési események szervezése
	Kapacitásbővítések ösztönzése céltámogatások útján: GINOP 1. prioritási tengely
Foglalkoztatás bővítése, munkahelyteremtés	A duális képzés és oktatás bővítése
	Az iparfejlesztési politika és a GINOP 5. prioritásai megvalósításának összehangolása a Kormánynak a dolgozóknak a közfoglalkoztatás rendszeréből az elsődleges munkaerőpiacra történő kilépésre vonatkozó törekvéseivel.
	TOP 1. prioritás 4. intézkedése és a 6. prioritás 2. intézkedése: családbarát, munkába állást segítő intézmények és a közszolgáltatások fejlesztése.
	TOP 5. prioritás mindhárom és a 6. prioritás 8. intézkedése: helyi foglalkoztatási együttműködések (paktumok), helyi közösségi programok és a társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok.
Erőforrások hatékonyabb felhasználása	A nemzetközi innovatív követendő gyakorlatok adaptálásának támogatása
	A szakmakultúrák közötti kooperáció ösztönzése
	A hazai alap- és nyersanyagok feldolgozásának támogatása
	A különleges fogyasztói igényeket kiszolgáló, valamint a nemzeti sajátosságoknak megfelelő hagyományos, magas hozzáadott értékű, különleges pl. élelmiszeripari termékek előállításának ösztönzése.

1. Javasolt intézkedések a kiemelt ágazatok támogatására

1.1 Versenypályáztatás

Az Unió általános költségvetésére alkalmazandó pénzügyi szabályokról szóló 966/2012/EU, Euratom európai parlamenti és tanácsi rendelet alkalmazási szabályairól szóló 1268/2012 EU rendelet minden tagállam számára lehetővé teszi, hogy uniós forrásokat ún. versenypályáztatási eljárás keretében használja fel. A versenypályáztatási eljárás alkalmazásának legismertebb területe ma az építészeti tervpályáztatás, melynek során a felhívást közzé tévő megfogalmaz egy igényt (pl. a Városligetben új múzeumépületek épüljenek), mely igény kielégítésére bármely hazai és nemzetközi piaci szereplő jelentkezhet saját megoldásával.

Az élelmiszeripar fejlesztése nem tartozik szorosan a Nemzetgazdasági Minisztérium kompetenciái közé, az „egészségipari fejlesztések”, különös tekintettel pl. egy gyógyszerfejlesztés időhorizontja nagyobb, mint amit egy pályázati konstrukcióban kezelni lehetséges. Mindkét ágazattal kapcsolatban azonban meg kell jegyezni, hogy nagy hozzáadott értékkel bíró tevékenységek, melyekhez jelentős volumenű K+F tevékenység is párosulhat.

Az SSC szolgáltatások fejlesztésének támogatása is kiemelt nemzetgazdasági szempontból, viszont a területen kevésbé jellemző a K+F tevékenység (annál jelentősebbnek tekinthetők ugyanakkor az innovációs folyamatok).

Specializált járműgyártás, IKT szektor, védelmi ipar, zöld gazdaság

A fenti területekkel kapcsolatban azonosítható közös halmaz, hogy az ebben tevékenkedő vállalatok termékeihez jelentős kormányzati igény párosítható (a kormányzati igénytámasztás mentén történő iparfejlesztés fentebb is nevesítésre került). Tervezhető, hogy a következő években milyen ütemezéssel fog igény mutatkozni egyes speciális járművekre, szoftverekre, illetve megújuló energiákat hasznosító eszközökre, berendezésekre, továbbá lőfegyverekre. Az iparfejlesztés egyik kulcsfontosságú lépése, hogy a felmerülő igényeket a lehető legnagyobb mértékben magas hazai hozzáadott értékkel bíró javakkal elégítsük ki (természetesen az európai uniós versenyjogi feltételrendszert szem előtt tartva).

A fent említett ágazatok esetében tehát lehetőség van arra, hogy megfogalmazott kormányzati igények kielégítéséhez célzottan rendeljünk uniós forrásokat. Ilyen kormányzati igények lehetnek pl. a következők:

- elektromos hajtású kommunális hulladékszállító járművekre cserélni a jelenleg használatban lévő járműállomány 50%-át, a lehető legnagyobb hazai hozzáadott érték mellett;
- ipari parkok szélessávú internetkapcsolattal való ellátása;
- a hazai geotermikus energia nagy hatásfokkal történő hasznosítása (magas hazai hozzáadott értékkel rendelkező eszközökkel) ipari ingatlanok fűtése, távfűtés korszerűsítése, mezőgazdasági hasznosítás (pl. fóliasátrak temperálása) céljából.

A versenypályázati eljárás kiírásához és ütemezéséhez jó alapot biztosít a HORIZON 2020 konstrukció, vagyis a versenypályázatot **értelmes három fordulóra** bontani:

- az első fordulóban a versenyre jelentkező szervezetek/konzorciumok egy részletes megvalósíthatósági tanulmányt adnak be az adott kiíráshoz. A beérkezett anyagokat egy független, szakértői bírálóbizottság rangsorolja (ebben a fázisban uniós és/vagy hazai forrás felhasználására nincs szükség);
- az első fordulóban kiválasztásra kerülő jelentkezők a második fordulóban uniós források felhasználásával a kísérleti fejlesztést végrehajtják;
- a második forduló eredményeinek kiértékelése alapján kialakul a verseny végeredménye (pénzdíjazással, hasonlatosan az építészeti tervpályázatokhoz). A legjobbnak ítélt megoldás/megoldások piacra juttatásához pedig a GINOP 8. prioritásból lehet kockázati tőke jelleggel forrást biztosítani.

Az ebben a fejezetben leírt megoldás jelentős újdonságtartalommal bír a klasszikus pályázati kiírások mellett. Ki kell alakítani az eljárásrendet, meg kell határozni az egyes végrehajtó egységek érintettségét, továbbá biztosítani kell az eljárások lebonyolításához szükséges további erőforrásokat is.

1.2 Komplex pályázat

A GINOP prioritásaiban megjelenő gazdaságfejlesztési törekvések, az innováció vezérelt gazdaság egy időben kell, hogy megújítsa a teljes gazdasági, üzleti környezetet úgy, hogy egyidejűleg meg tudjon felelni a versenyképességgel és a foglalkoztatással együtt járó kihívásoknak. Az ipari-technológiai fejlődés jelenlegi szakaszában a kormányzati szabályozást úgy kell kialakítani, hogy az innováció ösztönzése érdekében képessé tegye a szereplőket a változó piaci feltételekhez történő alkalmazkodásra. Ezeket a törekvéseket komplex, többcélú ágazati programok, fejlesztések tudják megvalósítani, amelyekben egyszerre van jelen a technológia, az infrastruktúra, az emberi erőforrás, a kompetenciák fejlesztése és a diverzifikáció igénye mind a termék, mind a piac fejlesztésében.

A komplex programoknak tehát minimálisan az alábbi fejlesztési célokat kell integráltnak kezelniük:

1. egyidejű kapacitásbővítés és technológiai korszerűsítés, magas hozzáadott értékű tevékenységek ellátása (akár gazdasági hálózatokban történő együttműködés keretei közt is),
2. differenciált foglalkoztatás bővítéssel (magas kompetenciák fejlesztése is),
3. kutatás-fejlesztési potenciálok kiépítése, termék és technológiai K+F együttműködések, valós gazdasági igényekből levezethető prototípusfejlesztés.

Ezeket kiegészíthetik további fejlesztési célok, mint:

4. piacfejlesztés, nemzetközi együttműködés, és piaci megjelenés fejlesztése, hálózati szinergiák kialakítása,
5. a folyamatok automatizálása, korszerű vállalati IT megoldások bevezetése,
6. erőforrás-hatékonyság javítása az energiahatékony termelési módszerek bevezetésével.

A hazai és nemzetközi gyakorlat azt mutatja, hogy nagy valószínűséggel akkor lesznek sikeresek a programok, ha a program számára releváns források operatív programok, il-

letve prioritások között nem szétaprózódva jelennek meg, és a program megvalósulása nem több, egymástól függetlenül működő intézményrendszeri szereplőtől függ. Ezért javaslatot teszünk egy olyan, a több komponensű projektek összehangolt kezelésére képes felhívásra, amely a GINOP több prioritásának forrásait integrálja, és teszi elérhetővé egy egységes támogatási kérelem útján. Az integrált felhívás által erőteljesebben érvényesülhetnének a GINOP egyes prioritásai közötti szinergiák, és a prioritások közötti lehatárolások megtartása mellett biztosítható lenne a többcélú fejlesztések támogatása.

A javasolt komplex konstrukció egy kiemelt célcsoport számára lenne elérhető, a kiemelt ipari ágazatok kis- és középvállalatainak leginkább versenyképes része (nagy fejlődési potenciállal rendelkeznek, komplex fejlesztésre alkalmasak). A célcsoport hatékonyan szűrhető pl. árbevételi korlát meghatározásával, de földrajzi preferenciák is érvényesíthetők.

A javaslat megvalósíthatósága elsősorban eljárásrendi kérdés, ami a 2014–2020 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 272/2014. (XI. 5.) Korm. rendelet módosítását teheti szükségessé. A megvalósításhoz biztosítani kell az intézményrendszeri kapacitásokat is. Az integrált felhívás kezelésére szakpolitikai felelős kijelölése és az irányító hatósági kapacitások programhoz rendelése szükséges.

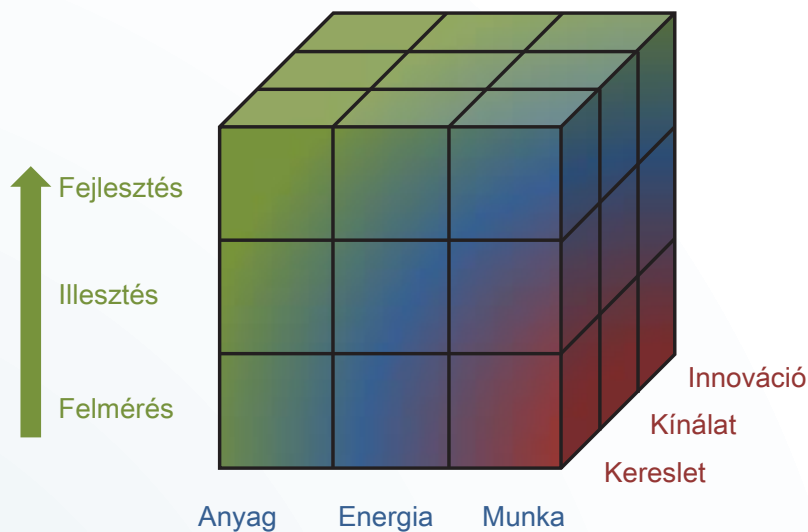
1.3 „Kiemelt ágazatok” célelőirányzat létrehozása

A gazdaságfejlesztés finanszírozására az I./5. fejezetben bemutatottakon túl rendelkezésre áll még több, a központi költségvetést terhelő forrás is. Ilyennek tekinthető az NFM által kezelt gazdaságfejlesztést szolgáló célelőirányzat, az NGM által kezelt nemzetgazdasági támogatási előirányzat, valamint a KKM által kezelt beruházási célelőirányzat is.

A meglévő lehetőségeket bővítve, elsősorban a kiemelt ágazatokban tevékenykedő, hazai tulajdonú, jellemzően közepes méretű vállalatok fejlesztési programjainak finanszírozását célzó – EU-s versenyjogi és támogatási előírásokkal természetesen összhangban álló – előirányzat létrehozása javasolt.

1.4 Ökoszisztéma alapú gazdaságfejlesztési modell bevezetése

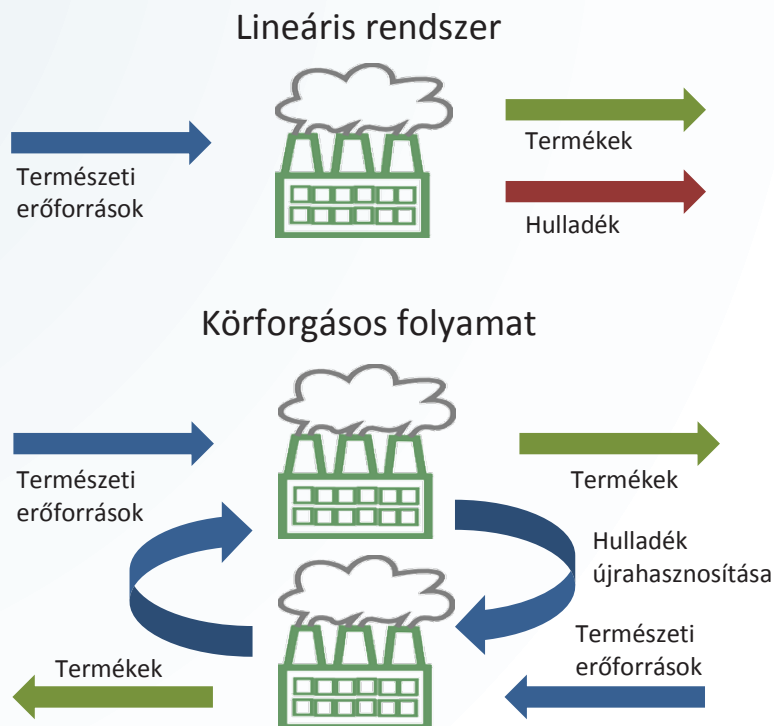
A magyar kkv-k körében számos kutatás-fejlesztési eredmény, innováció, szabadalom, vagy prototípus, ill. ezek létrehozására irányuló kapacitás áll rendelkezésre, jelenik meg a kínálati oldalon. Emellett nemzetgazdasági szinten is jelentős kereslet mutatkozik az ilyen jellegű termékek, tevékenységek és szolgáltatások iránt. Azonban jól ismert tény, hogy a két oldal csak ritkán van egyensúlyban. A hatékonyság javítása érdekében szükséges a szétszórta keresleti és kínálati információk összegyűjtése, erre épülve pedig integrált fejlesztési programok (összekapcsolt, több lépcsős pályázati konstrukciók) kidolgozása és megvalósítása.

Ökosisztéma alapú modell (forrás: IFKA NKft.)

1.5 Nemzeti Ipari Szimbiózis Program kiterjesztése / Körforgásos gazdaság

Az ipari szimbiózis elismerten a munkahelyteremtés, a zöld gazdaság, az öko-innováció és az erőforrás-hatékonyság egyik legfontosabb hajtóereje. Az említett szimbiózis egyik tulajdonsága, hogy a termelési rendszereket a biológiai rendszerekhez hasonlóvá alakítja. Ezekben a rendszerekben jellemzően nem keletkezik hulladék, minden anyagnak, erőforrásnak „van helye”. A hagyományos ipari termelés során jelentős mennyiségű hulladék keletkezik, ezzel szemben az ipari szimbiotikus rendszerekben a résztvevő vállalatok melléktermékei, hulladécai hasznosulnak. Ennek is köszönhető, hogy a termelés erőforrás- és energiahatékonysága növekszik.

Az ipari szimbiózis modellje (forrás: IFKA Nkft.)

Az ipari szimbiózis elveivel létrejövő szinergiák könnyen kimutatható környezeti eredménnyel járnak. A csökkenő CO₂ kibocsátás hozzájárul a környezetvédelem területén vállalt uniós és nemzeti célkitűzések eléréséhez. Az állam az ipari szimbiózis kialakításában katalizátor-szerepet kell, hogy betöltsön.

1.6 Szabályozási környezet fejlesztése

Az ipar fejlődése szempontjából elsődleges fontosságú a kiszámítható, és az Európai Unió összehasonlításban is versenyképességet biztosító szabályozási környezet. Így különösen nagy elővigyázatosság szükséges a jogharmonizációs kötelezettségeknek való megfelelés során annak érdekében, hogy elkerülhető legyen az EU irányelveiben vagy keretszabályaiban foglaltaknál szigorúbb előírások átültetése a hazai szabályozásba. Folytatni szükséges a vállalkozás-indításhoz kapcsolódó bürokratikus terhek lebontását, a hivatali eljárások egyszerűsítését, a pénzügyi forrásokhoz való hatékony hozzáférést és az üzleti környezet fejlesztését szabályozási eszközökkel is.